Takshashila Project

पोथीउपनीशादनी छे

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥श्रीगणेशाय नमः॥ ॐ नमो सामवेदाय॥ ॥देव सवितः प्रसु
व यज्ञं प्रसुव यज्ञपतिं भगाय दिव्यो गंधर्वः केतपूः केत
न्नः पुनातु वाचस्पतिर्वाचं नः स्वदतु॥ कामवेद ते नाम म
दो नामासि समानयामुं सुरा ते अभवत्। परमत्र जन्माग्ने
तपसो निर्मितोसि स्वाहा। इमं त उपस्थं मधुना संसृजामि
प्रजापतेर्मुखमेतद्द्वितीयं। तेन पुंसोभिभवासि सर्वानव मि
शान्वशिन्यसि राज्ञी स्वाहा। अग्निं क्रव्यादमकृण्वन्गुहा। २

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

नास्त्रीणामुपस्थमृषयःपुराणाः।तेनान्नमकृएव॥स्वैशृंगंत्व
ष्टुंत्वयितद्धाउस्वाहा।याअकृंतन्नवयन्याअतन्वतयाश्चदे।
न व्योअंतानभितोततंथ।तास्त्वादेव्योजरसासंव्ययस्वायुष्मतीदंप
रिधत्स्ववासः।परिधत्तधत्तवाससैनां॥शतायुषींकृणुतदीर्घ
मायुः।शतंचजीवशरदःसुवर्चावसूनिचार्यविभजासिजीवन्
।सोमोददद्गंधर्वायगंधर्वोददददग्नये।रयिंचपुत्रांश्चादाद्दग्नि
र्मह्यमथोइमां।प्रमेपतियानःपंथाःकल्पतां॥शिवाअरिष्टापतिलो

Takshashila Project

कं गमेयं ।स्याः पतियानः पंथा कल्पतां ॥ शिवा अरिष्टा पतिलोकं
गम्याः ।अग्निरेतु प्रथमो देवतानां सोस्यै प्रजां मुंचतु मृत्युपाश
तात्तदयं राजा वरुणोनुमन्यतां यथेयं स्त्री पौत्रमघन्न रो
दात्स्वाहा ।इमामग्निस्त्रायतां गार्हपत्यः प्रजामस्यै जरदष्टिं कृ
णोतु ।अशून्योपस्था जीवतामस्तु माता पौत्रमानंदमभिविबु
ध्यतामियं स्वाहा ।द्यौस्ते पृष्ठं रक्षतु वायुरूरू अश्विनौ च स्त
नं धयंतस्ते पुत्रान्सविताभिरक्षत्वावाससः परिधानाद्बृहस्पति २

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

र्विश्वेदेवा अभिरक्षंतुपश्चात्स्वाहाः। मातेगृहेसुनिशिघोषउत्था
दन्यत्रत्वद्रुदत्यः संविशंतु। मात्वꣳरुदत्युरआवधिष्ठाजीव
पत्नीपतिलोकेविराजपश्यंतीप्रजाꣳसुमनस्यमानाꣳस्वाहा।
अप्रजस्यंपौत्रमर्त्यंपाप्मानमुतवाअघं। शीर्ष्णः स्रजमिवोन्मु
च्यद्विषद्भ्यः प्रतिमुंचामिपाशꣳस्वाहा। परैतुमृत्युरमृतंमआ
गाद्वैवस्वतोनोअभयंकृणोतु। परंमृत्योअनुपरेहिपंथांयन्
नोअन्यइतरोदेवयानात्। चक्षुष्मतेशृण्वतेतेब्रवीमिमानः

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

प्रजांरीरिषोमातवीरांस्वाहा १ इममश्मानमारोहाश्मेवत्वं
स्थिरानवाढि तमपबाधस्वमाच त्वद्विषतामधः। इयंनार्युपब्रू
तेग्नौलाजानावपंती। दीर्घायुरस्तुमेपतिःशतंवर्षाणिजीवत्वेधं
तांज्ञातयोममस्वाहा। अर्यमणंनुदेवंकन्याअग्निमयक्षतास
इमांदेवोअर्यमाप्रेतोमुंचातुमामुतस्वाहा। पूषणंनुदेवंकन्या
अग्निमयक्षतासइमांदेवःपूषाप्रेतामुंचातुमामुतस्वाहा। कन्य
लापितृभ्यःपतिलोकंपतीयमपदीक्षामयष्टाकन्याउतत्वयाव ३

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यंधाराउदन्याइवातिगाहेमहिद्विषः। एकमिषेविष्णुस्त्वानयतु
। द्वेऊर्ज्जेविष्णुस्त्वानयतु। त्रीणिव्रतायविष्णुस्त्वानयतु। चत्वारि
मायोभवायविष्णुस्त्वानयतु। पंचपशुभ्योविष्णुस्त्वानयतु। ष
ड्रायस्पोषायविष्णुस्त्वानयतु। सप्तसप्तभ्योहोत्राभ्योविष्णुस्त्वा
नयतु। सखासप्तपदीभवसख्यंतेगमेयंसख्यंतेमायोषाःस
ख्यंतेमायोष्ठाः। सुमंगलीरियंवधूरिमांसमेतपश्यत। सौ
भाग्यमस्यैदत्वायाथास्तंविपरेतन। समंजंतुविश्वेदेवाःसमा

Digitized by Vaidika Bharati ... Delhi

Takshashila Project

ठि

पो हृदयानि नौ। सं मातरिश्वा सं धाता समु देष्ट्री दधातु नौ। गृभ्णा
मि ते सौभगत्वाय हस्तं मया पत्या जरदष्टिर्यथासः। भगो अर्यमा
सविता पुरंधिर्मह्यं त्वादुर्गार्हपत्याय देवाः॥ अघोरचक्षुरपतिघ्न्ये
धि शिवा पशुभ्यः सुमनाः सुवर्चाः॥ वीरसूर्देवकामा स्यो
ना शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे॥ आ नः प्रजां जनयतु प्रजापतिरा
जरसाय समनक्त्वर्यमा। अदुर्मंगलीः पतिलोकमाविश शं नो भ
व द्विपदे शं चतुष्पदे। इमां त्वमिंद्र मीढ्वः सुपुत्रां सुभगां कृधि। ४

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

दशास्यांपुत्रानाधेहिपतिमेकादशंकृधि।सम्राज्ञीश्वशुरेभवस
म्राज्ञीश्वश्र्वांभवननांदरिसम्राज्ञीभवसम्राज्ञीअधिदेवृषु
।ममव्रतेतेहृदयंदधातुममचित्तमनुचित्तंतेअस्तु।ममवाच
मेकमनाजुषस्वबृहस्पतिस्त्वानियुनक्तुमह्यं २ लेखासंधिषु
पक्ष्मस्वावर्त्तेषुचयानिते।तानितेपूर्णाहुत्यासर्वाणिशमया
म्यहं।केशेषुयच्चपापकमीक्षितेरुदितेचयत्।तानितेपूर्णाहु
त्यासर्वाणिशमयाम्यहं।शीलेयच्चपापकंभाषितेहसितेचय

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Mayapur, New Delhi

Takshashila Project

त्। तानित्तेपूर्णाहुत्यासर्वाणिशमयाम्यहं। श्रोरोकेषुचदंतेषुह
स्तयोःपदेयोश्चयत्। तानित्तेपूर्णाहुत्यासर्वाणिशमयाम्यहं।उ
र्वोरुपस्थेजंघयोःसंधानेषुचयानिते। तानित्तेपूर्णाहुत्यासर्वा
णिशमयाम्यहं। या। निकानिचघोराणिसर्वांगेषुतवाभवन्। पू
र्णाहुतिर्विराज्यस्यसर्वाणितान्यशीशमं। ध्रुवाद्यौर्ध्रुवापृथि
वीध्रुवंविश्वमिदंजगत्। ध्रुवासःपर्वताइमेध्रुवास्त्रीपतिकुले
इयंम्ननपाशेनमणिनाप्राणसूत्रेणपृश्निना। बध्नामिसत्यग्रं ५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

धिनामनस्वद्धृदयंचते। यदेतद्धृदयंतवतदस्तुहृदयंमम
।यदिदꣳ हृदयंममतदस्तुहृदयंतव।अन्नंप्राणस्यषड्विꣳ
शस्तेनबध्नामित्वासौ।सुकिꣳशुकꣳशल्मलिंविश्वरूपꣳ
सुवर्णवर्णꣳसुकृतꣳसुचक्रं।आरोहसूर्येअमृतस्यनाभिꣳ
स्योनंपत्येवहतुंकृणुष्व।माविदन्परिपंथिनोयआसीदंति
दंपती।सुगेभिर्दुर्गमतीतामपद्रांत्वरातयः।इहगावःप्रजा
यध्वमिहाश्वाइहपूरुषाः।इहोसहस्रदक्षिणोपिपूषानि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

षीदत्ताद्दहधृतिरिहस्वधृतिरिहरंतिरिहरमस्वमयिधृतिर्मयि
स्वधृतिर्मयिरमोमयिरमस्व २ अग्नेप्रायश्चित्ते त्वं देवानां
प्रायश्चित्तिरसिब्राह्मणस्त्वानाथकाम उपधावामियास्याः
पापीलक्ष्मीस्तामस्या अपजहि । वायोप्रायश्चित्ते त्वंदेवानां
प्रायश्चित्तिरसिब्राह्मणस्त्वानाथकाम उपधावामियास्याः प
तिघ्नीतनूस्तामस्या अपजहि । चंद्रप्रायश्चित्ते त्वं देवानां प्राय
श्चित्तिरसिब्राह्मणस्त्वानाथकाम उपधावामियास्या अपुत्रा ६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तनूस्तामस्या अपजहि। सूर्य प्रायश्चित्ते त्वं देवानां प्रायश्चि
त्तिरसि ब्राह्मणस्त्वा नाथकाम उपधावामि यास्या अपशव्या
तनूस्तामस्या अपजहि। अग्निवायुचंद्रसूर्याः प्रायश्चित्तयो
यूयं देवानां प्रायश्चित्तयस्थ ब्राह्मणो वो नाथकाम उपधा
वामि यास्याः पापी लक्ष्मीर्या पतिघ्नी या पुत्र्या या पशव्या
तामस्या अपहत। विष्णुर्योनिं कल्पयतु त्वष्टा रूपाणि पिं-
शतु। आसिंचतु प्रजापतिर्धाता गर्भं दधातु ते। गर्भं धेहि सि

Digitized by Vaidika Bharata Samrakshana Trust, Mysuru, New Delhi

Takshashila Project

नीवालि गर्भं धेहि सरस्वति । ग गर्भं ते अश्विनौ देवावाधत्तां पुष्क
रस्रजौ । पुमांसौ मित्रावरुणौ पुमांसावश्विनावुभौ । पुमा
नग्निश्च वायुश्च पुमान्गर्भस्तवोदरे पुमानग्निः पुमानिन्द्रः पुमा
न्देवो बृहस्पतिः पुमांसं पुत्रं विंदस्व तं पुमाननुजायतां ४ अ
यमूर्जीवतो वृक्ष ऊर्जीव फलिनी भव । पर्णं वनस्पते नु त्वा ।
नु त्वा सूयतां रयिः येनादितेः सीमानं नयति प्रजापतिर्महे
ते सौभगाय । तेनाहमस्यै सीमानं नयामि प्रजामस्यै जरद ७

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

श्रिं॑रूणोमि॥ राकामहं॑सुहवां॥ सुष्टुतीजुवेशृणोतुनःसुभ
गाबोधतुत्मना।सीव्यत्वपःसूच्याछिद्यमानयाददातुवीरं॑
२८ शतदायमुक्थ्यं॥ यास्तेराकेसुमतयःसुपेशसोयाभिर्ददासिद
शुषेवसूनि।ताभिर्नोअद्यसुमनाउपागहिसहस्रपोषंसुभ
गेरराणा।किंपश्यसिप्रजांपशूंसौभागंमह्यंदीर्घायुष्ट्वंप
त्युः।यातिरश्चीनिपद्यतेअहंविधरणीइति।तांत्वाघृतस्य
धारयायजेसं॑राधनीमहं॥सं॑राधंन्यैदेव्यैदेष्ट्र्यै॥विपश्चि

Digitized by Vaidika Bhaskara/Sharada Trust, Manipur, New Delhi

Takshashila Project

सदसस्पतिमद्भुतंप्रियमिंद्रस्यकाम्यं।सनिमेधमयासिषं॥स्वाहा ३८

ऽसुष्ठसमभरन्नद्धाता पुनराहरन्।परेहित्वंविपश्चित्सुमानयं
जनिष्पतेसोनाम।इयमाङ्गेऽदमन्नमिदमायुरिदममृतं।मे
धांतेमित्रावरुणौमेधामग्निर्दधातुते।मेधांते अश्विनौदेवा
वाधत्तांपुष्करस्रजा।यत्तेसुसीमेहृदयंहितमंतःप्रजाप
तौ।वेदाहंमन्येतद्ब्रह्ममाहंपौत्रमघन्निगां।यत्पृथिव्याअ
नामृतंदिविचंद्रमसिश्रितं।वेदामृतस्याहंनाममाहंपौत्रम
घंरिषं।इंद्राग्नीशर्मयच्छतंप्रजायैमेप्रजापती।यथापन्न ८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

प्रमीयेतपुत्रोजनित्र्याअधियायददश्चंद्रमसिकृष्णंपृथिव्या
हृदयंश्रितं।तदहंविद्वांस्तत्पश्यन्माहंपौत्रमघंरुदं।
कोसिकतमोस्येषोस्यमृतोसि।आहस्पत्यंमासंप्रविशासौ
।सत्वाह्नेपरिददात्वहस्त्वारात्र्यैपरिददातुरात्रिस्त्वाहोरात्रा
भ्यांपरिददात्वहोरात्रौत्वार्द्धमासेभ्यःपरिदत्तामर्द्धमासास्त्वा
मासेभ्यःपरिददतुमासास्त्वर्तुभ्यःपरिददत्वृतवस्त्वासंव
त्सरायपरिददतुसंवत्सरस्त्वायुषेजरायैपरिददात्वसावित्यं

Takshashila Project

गादंगात्सं८भवसिहृदयादधिजायसे प्राणंतेप्राणेनसंदधामि
जीवमेयावदायुषं। अंगादंगात्संभवसिहृदयादधिजायसे।
वेदोवैपुत्रनामासिसजीवशरदःशतं। अश्माभवपरशुर्भ
वहिरण्यमस्तृतंभव। आत्मासिपुत्रमामृथाःसजीवशरदः
शतं। पशूनांत्वाहिंकारेणाभिजिघ्राम्यसौ ५ आयमगन्त्स
विताक्षुरेण। उष्णेनवायउदकेनैधि। आपउंदंतुवसेविष्णो जी
र्दृ८ष्ट्रोसि। उँषधेत्रायस्वैनं। स्वधितेमैनं८हिंसीः। येनपू १

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

धा बृहस्पतेर्व्वायोरिंद्रस्य चा वपत्। तेन ते वपामि ब्रह्मणा जीवा
तवे जीवनाय दीर्घायुष्ट्वाय वर्च्चसे। त्र्यायुषं जमदग्नेः कश्य
पस्य त्र्यायुषमगस्त्यस्य त्र्यायुषं यद्देवानां त्र्यायुषं तत्तेऽस्तु-
त्र्यायुषं। अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामि तत्ते प्रब्रवीमि तच्छके
यं तेनर्ध्यासमिदमहमनृतात्सत्यमुपैमि स्वाहा। वायो व्रतप=
ते व्रतं चरिष्यामि तत्ते प्रब्रवीमि तच्छकेयं तेनर्ध्यासमिदमह
मनृतात्सत्यमुपैमि स्वाहा। सूर्य व्रतपते व्रतं चरिष्यामि तत्ते

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

प्रब्रवीमितच्छकेयंतेनर्ध्यासमिदमहमनृतात्सत्यमुपैमिस्वा
हा। चंद्रव्रतपतेव्रतंचरिष्यामितत्तेप्रब्रवीमितच्छकेयंतेन
र्ध्यासमिदमहमनृतात्सत्यमुपैमिस्वाहा। व्रतानांव्रतपतेव्रतं
चरिष्यामितत्तेप्रब्रवीमितच्छकेयंतेनर्ध्यासमिदमहमनृता
त्सत्यमुपैमिस्वाहा। आगंत्रासमगन्महिप्रसुमर्त्यंयुयोतन।
अरिष्टाःसंचरेमहिस्वस्तिचरतादयं। अग्निष्टेहस्तमग्र
हीत्सविताहस्तमग्रहीदर्यमाहस्तमग्रहीन्मित्रस्त्वमसि १०

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

कर्मणाग्निराचार्यस्तव। ब्रह्मचर्यमागामुपमानयस्व। को
नामास्यसौनामास्मि। देवस्यते सवितुः प्रसवे ऽश्विनोर्बाहु
भ्यां पूष्णोहस्ताभ्यां हस्तं गृह्णाम्यसौ। सूर्यस्यावृतमन्वाव
र्त्तस्वासौ। प्राणानां ग्रंथिरसि मा विस्रसोंतक इदं ते परिददा
म्यमुं। अहुर इदं ते परिददाम्यमुं। कृशान इदं ते परिददा
म्यमुं। प्रजापतये त्वा परिददाम्यसौ। देवाय त्वा सवित्रे
परिददाम्यसौ। ब्रह्मचार्यस्यसौ। समिधमाधेह्यपोशान

Digitized by Vaidika Bharata Sudarsana Trust, Manipur, New Delhi

Takshashila Project

यो शानकर्म्म ऊरुमा दिवा स्वाप्सीः। इयं दुरुक्तात्परिबाध
मानावर्णं पवित्रं पुनती म आगात्। प्राणापानाभ्यां बलमा
हरंती स्वसा देवी सुभगा मेखलेयं। ऋतस्य गोप्त्री तपसः प
रस्पी घ्नती रक्षः सहमाना अरातीः। सामा समंतमभि पर्ये
हि भद्रे धर्त्तारस्ते मेखले मा रिषाम। तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य
धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात्। भूर्भुवः स्वरोꣳ सुश्रवः सुश्रवसं मा
कुरु यथा त्वꣳ सुश्रवः सुश्रवा देवेष्वेवमहꣳ सुश्रवः सुश्रवा ११
सुश्रवः २

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

समिधा ×२

ब्राह्मणेषु भूयासं। अग्नये समिधमाहार्षं बृहते जातवेदसे। यथा
त्वमग्ने समिध्यस एवमहमायुषा मेधया वर्चसा प्रजया पशुभिर्ब्र
ह्मवर्चसेन धनेनान्नाद्येन समेधिषीय स्वाहा। पुनर्मामैत्विन्द्रियं
पुनरायुः पुनर्भगः। पुनर्द्रविणमैतु मा पुनर्ब्राह्मणमैतु मा। पु
नर्मनः पुनरात्मा म आगात्पुनश्चक्षुः पुनः श्रोत्रं म आगात्।
वैश्वानरो अदब्धस्तनूपा अन्तस्तिष्ठतु मम मनो ऽमृतस्य केतुः
स्वाहा ६ ये अप्स्वन्तरग्नयः प्रविष्टा गोह्य उपगोह्यो मरूको

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujipur, New Delhi

मनोहाः।खलोविरुजस्तनूदूषिरिंद्रियहा अतितां सृजामि।यद
पंघोरंयदपांक्रांतंयदपामशांतंतमतितत्सृजामि।योरोचनस्तमि
हगृह्णामितेनाहंमामभिषिंचामि।यशसेतेजसेब्रह्मवर्चसाय
बलायेंद्रियायवीर्यायान्नाद्यायरायस्पोषायत्विष्या अपचि
त्यै।येनस्त्रियमकृणुतंयेनापामृशतंसुरां।येनाक्षानभ्यषिं
चतंयेनेमांपृथिवींमहीं।यद्वांतदश्विनायशस्तेनमामभिषिं
चतं।उद्वग्राजमृष्टिभिरिंद्रामरुद्भिरस्थात्प्रातर्यावभिरस्थ १२

Takshashila Project

स्थानात्पदृशामसनिरसिदन्नामसनिं माकुर्वीत्वाविशंम्यामाविश
।उद्यन्भ्राजभृष्टिभिरिंद्रोमरुद्भिरस्थाद्ग्रांतपनेभिरस्थात।
दृशानसनिरसिशानसनिंमाकुर्वीत्वाविशाम्यामाविशाउ
द्यन्भ्राजभृष्टिभिरिंद्रोमरुद्भिरस्थात्सायंयावभिरस्थात्
सहस्रसनिरसिसहस्रसनिंमाकुर्वीत्वाविशाम्यामाविश
।चक्षुरसिचक्षुर्मह्यमस्थावमेपाप्मानंजहिसोमस्त्वाराजा
वरुणमभितेस्तुमामाहिंसीः।उदुत्तमंवरुणपाशमस्म

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

द्वाधमंविध्यमꣳश्रथाय अथादित्यव्रतेवयंतवानागसो
अदितयेस्याम।श्रीरसिमयिरमस्व। नेद्भ्रोस्थानयत्तमां।
गंधर्वोसुपावत्तपमामव।यक्ष्मिवचक्षुषःप्रियोदेवानांभूया
सं।उद्दीप्यमानऊरुदीदन्तपरिमितःप्रविश।जिह्वेमाविध
लोवाचंचारुमाघेहवादय।वनस्पतेवीड्वंगोहिभूयास्म
स्मत्सखाप्रतरणःसुवीरः।गोभिःसन्नद्धोअसिवीडयस्व
।आस्थातातेजयतुजेत्वानि ७ इमामेविश्वतोवीर्यैर्भि १२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वइंद्रश्वरस्तुतं।पूषंस्त्वंपर्यावर्त्तयानष्टाआयंतुनोस्मः
गृहान्॥इमामाधुमतीर्मह्यमनष्टाःपयसासह।गावआज्य
स्यमातरइहमाःसंतुभूयसीः।गवांश्लेष्मासिगावो
मयिश्लिष्यंतु।संग्रहणसंगृहाणयेजाताःपशवोमम
पूषेषाःशर्मयच्छतुयथाजीवंतोअप्ययान्।भुवनम
सिसहस्रमिंद्रायत्वासमोददानां।अस्ततमरिष्टमिलं
दं।गोपोषणमसिगोपोषस्येशिषेगोपोषांयत्वासहस्र

Takshashila Project

भूयसीनीं +३

पोषणमसिसहस्रपोषस्य शिषेसहस्रपोषायत्वालोहि
तेनस्वधितिनामिथुनंकर्ण्योः कृतं यावतीनां यावतीनां
व ऐषमोलक्षणमकारिषं । भूयसीनीं वउत्तरामुत्तरा ᳕ स
मां क्रियासं । इयंततीगावांमातासवर्समांनिवेशनी । सानः
पयस्वतीडुह्राउत्तरामुत्तरा ᳕ समां ॥ ८ ॥ इतिप्रथमःप्रथ
मेप्रपाठकः ॥ समाप्तः ॥ ॥ यः प्राच्यां दिशिसर्पराजएष
तेबलिः । योदक्षिणस्यांदिशिसर्पराजएषतेबलिः । यः प्र १४

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

तीच्यां दिशि सर्पराज एष ते बलिः ॥ उदीच्यां दिशि सर्पराज ए
षते बलिः । नमः पृथिव्यै इदꣳ स्थाय विश्वग्जन्मा ते अन्तरिक्षा
मसꣳ हृत्तं मा विवधीर्विहृत्तं मा भिसंवधीः । सोमो राजा सोम
स्तं वो राजा सोमो अस्माकꣳ राजा सोमस्य वयꣳ स्मः । अहिंजंभ
नमसि सोम स्तंबꣳ सोम स्तंबमहिंजंभनमसि याꣳ सं धा
समधत्त यूयꣳ स सप्त ऋषिभिः सह ताꣳ सर्पा मात्यक्रामि
ष्ट नमो वो अस्तु मा नो हिꣳसिष्ट । मा नस्तोके तनये मा न ।

Takshashila Project

आयौमानोगोषुमानोअश्वेषुरीरिषःऽवीरान्मानोरुद्रभा
मितोवधीर्हविष्मंतःसदमित्त्वाहवामहे।शतायुधायश
तवीर्यायशतोतयेभिमातिषाहे।शतंयोनःशरदोअजी
जादिंद्रोनेषदतिदुरितानिविश्वा।येचत्वारःपथयोदेव
यानाअंतराद्यावापृथिवीवियंति।तेषांयोअज्यानिम
नौ जीजिमावहात्तस्मैमादेवाःपरिदत्तेहसर्वे।ग्रीष्मोहे
मंतउतनोवसंतःशरद्वर्षाःसुवितन्नोअस्तु।तेषामृतूनां १५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

शतशारदानांनिवातएषामभयेस्याम।इदंवत्सरायपरिव
त्सरायसंवत्सरायकृणुताबृहन्नमः।तेषांवयंसुमतौ
यज्ञियानांज्योग्जीताअहतास्याम।भद्रान्नःश्रेयःसम
नैष्टदेवास्त्वयावसेनसमशीमहित्वा।सनोमयोभूःपि
तोआविशस्वशंतोकायतन्वेस्योनःस्वाहा।अमोसिप्रा
णतदृतंब्रवीम्यमाह्यसिसर्वमनुप्रविष्टः।समेजरांरो
गमपमृज्यशरीरादपामएधिमामृधानइंद्र।अग्निःप्रा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

माउप्रथमःसद्विवेदयथाहविः । शिवाअस्मभ्यमोषधीः
कृणोतुविश्वचर्षणिःस्वाहा । एतमुत्यंमधुनासंयुतंयवं
सरस्वत्याअधिवनाचचर्कृधि । इंद्रआसीत्सीरपतिःश
तक्रतुःकीनाशाआसन्मरुतःसुदानवःस्वाहा १ प्रथ
माह व्युवासगाधेनुरभवद्यमे सानःपयस्वतीदुहामुत्त
रामुत्तरांसमां । प्रतिक्षत्रेप्रतितिष्ठामिराष्ट्रेप्रत्यश्वेषुःप्र
तितिष्ठामिगोषु । प्रतिप्राणेप्रतितिष्ठामिपुष्टौप्रत्यंगेषु १६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

प्रतितिष्ठाम्यात्मनि ।। प्रतिष्ठाद्यावापृथिव्योः प्रतितिष्ठामिय
ज्ञे । स्योनापृथिविनोभवानृक्षरानिवेशनी । यच्छानःश
र्मसप्रथा देवान्मामभयादिति । यत्पशवःप्रध्यायतमनः
साहृदयेनच । वाचासहस्रपाशयामयिबध्नामिवोमनः
। अनुत्वामातामन्यतामनुपितानुभ्रातानुसगर्भ्योनुस ख्या
रव। खासयूथ्यः । आत्तंदेवेभ्योहविः । यत्पशुर्मायुमकृतोरो
वापद्भिराहत । अग्निर्मातस्मादेनसोविश्वान्मुंचत्वं

Digitized by Veidika Bharata Suparna Trust, Nagpur, New Delhi

Takshashila Project

हृसः। अग्नावग्निश्चरति प्रविष्ट ऋषीणां पुत्रो अधिराज एष
ः मनःस्योनः सुयजा यजाच यथा देवानां जनिमानि वेद
। औलूखलाः संप्रवदंति ग्रावाणो हविष्कृण्वंतः परिवत्स
रीणां। एकाष्टके सुप्रजसः सुवीरा ज्योग्जीवेम बलिहृतो
वयं ते इडायास्पदं घृतवत्सरीसृपं जातवेदः प्रतिहव्या
गृभाय। ये ग्राम्याः पशवो विश्वरूपास्तेषां सप्तानां
मयि रंतिरस्तु। एषैव सा या पूर्वा व्यौच्छत्सेयमप्स्वंतःश्चर १७

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

निप्रविष्टा वसूर्जिगाय प्रथमाजजनित्री विश्वेह्यस्यांम

हिमानो अंतः । एषैव सा या प्रथमा व्यौच्छ साधेन्वुरभ

वद्विश्वरूपा । संवत्सरस्य या पत्नी सा नो अस्तु सुमंगली । अ

। यां देवाः प्रतिपश्यंति रात्री धेनुमिवायतीं । सानः प

यस्वतीडहाउत्तरामुत्तरा २ समां । संवत्सरस्य प्रतिमां ।

यां त्वा रात्रि यजामाह । प्रजामजर्यान्नः कृणु रायस्पोष

णस २ सृज । अन्विमन्नो अनुमतिर्यज्ञं देवेषु मन्यतां । अ

Digitized by Vaidika Bharata/Sueema Trust, Maujpur, New Delhi

ग्निश्चहव्यवाहनःसनोदद्दाम्मुषेमयः २ स्वाहा।सोमाय
पितृमते।स्वाहाग्नयेकव्यवाहनाय।अपहताअसुरारक्षा
ᳪंसिवेदिषदः।येरूपाणिप्रतिमुंचमानाअसुराःसंतः
स्वधयाचरंति।परापुरोनिपुरोयेभरंत्यग्निष्टांल्ले
कात्प्रणुदात्यस्मात्।एतपितरःसोम्यासोगंभीरेभिः
पथिभिःपूर्विणेभिः।दत्तास्मभ्यंद्रविणेहभद्रᳪंरयिं
चनःसर्ववीरंनियच्छत।अत्रपितरोमादयध्वंयथाभा १०

Takshashila Project

गमावृषयध्वं।अमीमदंतपितरोयथाभागमावृषायि
षत॥नमोवःपितरोजीवायनमोवःपितरःशूषाय।
नमोवःपितरोघोरायनमोवःपितरोरसायनमोवः
पितरःस्वधायैनमोवःपितरोमन्यवे।नमोवःपितरः
पितरोनमोवः।गृहान्नःपितरोदत्तसतोवःपितरो
देष्म।एतद्वःपितरोवासः।ऊर्जंवहंतीरमृतंघृतंपयः
कीलालंपरिस्रुतᳪंस्वधास्थतर्पयतमेपितॄन्।त्रा।धत्त

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

पितरोगर्भंकुमारंपुष्करस्रजं। यथेहपुरुषस्यात्॥ अमूः
न्नोहन्तोहविषोजातस्वदाअक्षाद्धव्यानिसुरभीणिकृत्वा ह
प्रादात्पितृभ्यःस्वधयातेअक्षन्नजानन्नग्नेपुनरेहियो
निं। वहवपांजातवेदःपितृभ्योयत्रैनान्वेत्थनिहितान्पः
राचः। मेदसःकुल्याअभितान्स्रवंतुसत्याएषामाशि एषा
रा: षःसंतुकामाःस्वाहा। जातवेदोवपयागच्छदेवांस्त्वं
ंहिहोताप्रथमोबभूथ। सत्यावपाप्रथमहीनामेअस्तु १२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

समृध्यतां मे यदिदं करोमि। अप्यकुसीदमप्रदत्तं मयेह येन यम
स्य निधिना चराणि। इदं तदग्ने अनृणो भवामि जीवा न्लवप्र
त्तिस्त्ते ददानि। एकाष्टका तपसा तप्यमाना जजान गर्भं
महिमानमिंद्रं। तेन देवा असहंत शत्रून्हंतासुराणामभ
वच्छचीभिः ३ इदं मे श्रीर्भजामहे इदं भद्रं सुमंगलं। परा
मपत्नान्चाधस्वान्येषां विंदते वसु न्यग्रां विंदते धनं। इमं
स्तोममर्हते जातवेदसे रथमिव संमहेमा मनीषया। भद्रा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

हिनःप्रमतिरस्यसं॑सद्यग्नेसख्येमारिषामावयंतव।भरामेध्मं
कृणवामाहवीं॑षिते चितयंतःपर्वणापर्वणावयंजीवातवे
प्रतरां॑साधयाधियोग्नेसख्येमारिषामावयंतव।शकेमत्वा
समिधं॑साधयाधियस्त्वेदेवाहविरदंत्याहुतं।त्वमादित्यां॑आ
वहतान्ह्युश्मस्यग्नेसख्येमारिषामावयंतव।तमस्तुतेजस्व
अध्वाचक्रीश्चसस्पचाक्रोधश्चत्यागश्चधृतिश्चधर्मश्चसत्वंच
वाक्चमनश्चात्माचब्रह्मचतानिप्रपद्येतानिमामवंतुभूर्भुवः २०

विद्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्वरो ३ महांतमात्मानंप्रपद्ये विरूपाक्षोसिदंतांजिस्तस्य
तेशय्यापर्ण्णेगृहाअंतरिक्षेविमितं॰ हिरण्मयंतद्देवाना
हृदयान्ययस्मयेकुंभेंतःसंनिहितानिनितानिबलभृच्च
बलकृच्चारक्षतोप्रमत्ताअनिमिषतःसत्यंवैतेद्वादशगोषु
श्र त्रास्तेत्वासंवत्सरेसंवत्सरेकामप्रेणयज्ञेनयाजयित्वापुनर्ब्र
ह्मचर्यमुपयंति त्वंदेवेषुब्राह्मणोस्यहं मनुष्येषुब्रा
ह्मणोवैब्राह्मणमुपधावत्युपत्वाधावोमिजपंतंमामा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

मतिजापीर्गृह्वंतं मा मा प्रतिह्रोषीः ऊर्वंतं मा मा प्रतिकार्षीस्त्वं
प्रपद्ये त्वया प्रसूत इदं कर्म करिष्यामि तन्मे राध्यतां तन्मे समृ
ध्यतां तन्म उपपद्यतां ॰ समुद्रो मा विश्वव्यचा ब्रह्मानुजाना
तु तुथो मा विश्ववेदा ब्रह्मणः पुत्रोनुजानातु श्वात्रो मा प्रचे
ता मैत्रावरुणोनुजानातु तस्मै विरूपाक्षाय दंता[illegible]जये समु
द्राय विश्वव्यचसे तुथाय विश्ववेदसे श्वात्राय प्रचेतसे स
हस्राक्षाय ब्रह्मणः पुत्राय नम ॰ सहस्रबाहुर्गौपत्यः स २१

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

पशून्नजिरस्व।मयिपुष्टिंपुष्टिपतिर्दधातुमयिप्रजांप्रजा
पतिःस्वाहा।कौतोमतंसंवननंसुभागंकरणंमम।ना
कुलीनामतेमात्वायाहंपुरुषानयः।यन्नोकामस्यविच्छि
न्नंतन्नौसंधेह्योषधे।इहसद्भवपकक्षित्तिष्ठतिसर्वान्कामम्रु
वस्पते।रत्वेवंचेदतस्मैमेभोगान्भुंक्ष्वाँहतान्वहन्।ऊन
स्मित्तिस्थप्रतितिष्ठितंनूतंमविषपतासहा।आकाशाज्जपनिर
जउमस्त्वमन्नमथोस्त्रियं।अभिमा।गासिमर्वस्मिंस्त

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ह

ऽसर्वं त्वयि श्रितं । तेन सर्वेण सर्वो मा विवासन विवासय । कोश
इव पूर्णो वसुना त्वं प्रीतो ददे से धनं । अदृष्टो दृष्टमा न रसर्वा
न्कामान्प्रयच्छ मे । आका शस्येष आकाशो यद्देतस्यांतिमंड
ले । एवं त्वा वेद यो वै वेदेशानेशान्प्रयच्छ मे । भूर्भुवः स्वरो ३ं
सूर्य इव दृशे भूयासम ग्नि रिव तेजसा वायुरिव प्राणेन सोम
ग इवौधेन बृहस्पतिरिव बुध्याश्विना विव रूपेणेंद्राग्नी इव बलेन
ब्रह्मभाग एवाहं भूयासं पाप्मभागा मे षंतः ४ मूर्द्धाधिमे वै २२

हि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

श्रवणांशिरसोनुप्रवेशिनः।ललाटाद्युस्वरान्घोरान्विघ्नमन्वि ना
च्छामिवस्वाहा।ग्रीवाभ्यांमेस्कंधाभ्यांमेनस्तोमेनुप्रवेशिनः
।मुखान्मेवक्षदान्घोरान्विघ्नान्विच्छामिवस्वाहा।बाहु
भ्यांमेयतोयतःपार्श्वयोस्तनुतानधि।उरस्तोवक्षदान्घोरान्वि
पृ घ्नान्विच्छामिवस्वाहा।पक्षाभ्यांमेलोहितादाभ्योनिदा
न्युज्झिहानधिउरुभ्योनिस्त्रिषोऽघोरान्विघ्नान्विच्छामिव
स्वाहा।जंघाभ्यांमेयतोयतःपार्श्वोस्तनुतानधि।पादयोर्वि
किरान्घोरान्विघ्नान्विच्छामिवस्वाहा।परिबंधंयजामहे

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Manipur, New Delhi

Takshashila Project

एणजंघं शबलोदरं।योनोयंपरिबाधतेदानायमण्यःच स्वा
हा।अपेहित्वंपरिबाधमाविबाधविबाधथाः।सुगंपंथानंमे
कृणुयेनमाधनमेष्यःति स्वाहा।प्रजापतेनत्वदेतान्यन्यो
विश्वाजातानिपरिता बभूव।यत्कामास्तेजुहुमस्तन्नोअस्तु प्र
वयंस्यामपतयोरयीणांस्वाहा।यशोहंभवामिब्राह्मणा
नांयशोराज्ञांयशोविशां।यशःसत्यस्यभवामिभवामियश
सांयशः।पुनर्मायंतुदेवतायामदपचक्रमुः।महस्वंतोमहां
तोभवाम्यस्मिन्पात्रेहरितेसोमपृष्ठे।रूपंरूपंमेदिशंप्रातरह्नः २२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्पतेजग्सः। अन्नमुग्रस्यप्राशिषमस्तुवयिमयित्वयिदमस्तु
त्वयिमयेदं। यदिदंपश्यामिचक्षुषत्वयादत्तंप्रनामया। ते
श्री नमाभुंजतेननुहिपायतेनमाविश। अहर्नो अत्यपीपर
द्रात्रिर्नो अतिपारयत्। रात्रिर्नो अत्यपीपरदहर्नो अतिपा
रयत। आदित्यनावमारोक्षंपूर्णामपरिपादिनीं। अछिद्रां
२ पारयिष्णीं शतारित्रांस्वस्तये ॐ नमआदित्यायनमआ
दित्यायनमआदित्याय उद्यंतंत्वादित्यानूदियासमप्रतिति
ष्टंतंत्वादित्यानुप्रतितिष्ठासं। नलायस्वाहा। नह्वायस्वा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यस्वाहा॥प॥वास्तोष्पतेप्रतिजानीह्यस्मांत्स्ववेशोअनमीवोभ
वानः॥यत्तेमहेप्रतितन्नोजुषस्वशंनोभवद्विपदेशंचतुष्पदो
त्पेराकेसिनीवालिसिनीवालिपृथुष्टुके।सुभद्रपथ्ये
रेवतिपंथानोयशआवहस्वाहा।येयंतिप्रांचःपंथानोय
उच्चोत्तरतआयंतुयेचेमेसर्वेपंथानस्तेभिर्नोयशआवह।
स्वाहाः यथायंतिप्रपदोयथामासाअहर्जरं।एवंमाश्रीधा
तारःसमवयंतुसर्वतःस्वाहा।यथासमुद्रा।स्रवंसमवयंति ति
दिश्यादिशः।एवंमासस्वायोब्रह्मचारिणःसमवयंतुदिशो २८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

दिशः स्वाहा वस्ववन एधि वसुवन एधि वसुवनमेधि ।। वशं
गमौ देवयानौ युवं स्थोयथा युवयोः सर्वाणि भूतानि व
शमायंत्येवं ममासौ वशमेतु स्वाहा ।। शं स्वश्च मनश्चायुश्च
देवयानौ युवं स्थो यथा युवयोः सर्वाणि भूतानि वशमा
यंत्येवं ममासौ वशमेतु स्वाहा ।। आकूतीं देवीं मनसा प्रप
द्ये यज्ञस्य मातरं स्फहवापेसु ।। यस्यास्त एकमक्षरं परं
सहस्राअयुतं च शाखास्तस्यै वाचे निहवे जुहोम्यागाच

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

रो गच्छंतु श्रीयै शश्वस्वाहा। इदमहमिमं विश्वकर्माणं श्रीव
त्समभिजुहोमि स्वाहा। पूर्णाहोमं यशसे जुहोमि योस्मै जुहो
ति वरमस्मै ददाति वरं वृणे यशसा भामि लोके स्वाहा। इं
द्रामवदात्तमोवः यस्मादहं॥ वोज्यानि मीमभ्यातसर्वं स्वा
हा॥ अन्नं वा एकछंदस्यमन्नं ह्येकं भूतेभ्यश्छयंदयति स्वा
हा॥ श्रीर्वा एषा यस्मत्वा नो विरोचनो मयि सत्वमवदधातु स्वा
हा॥ अन्नस्य घृतमेव रसमस्तेजः संपत्कामो जुहोमि स्वाहा २५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

मं

क्षुधे स्वाहा । क्षुत्पिपासाभ्यां स्वाहा ॥ मा भेषीर्न मरिष्यसि ।
जरदष्टिर्भविष्यसि ॥ रसं विषस्य नाविदमुग्रं ॥ फेनमिवास्य
उरगोपायमानाध्वगोपायमा । अथ स्तिम्पोअ्रातिम्पः स्वा
स्पयनमसि ॥ १ ॥ हतस्तेअत्रिणा क्रिमिर्हतस्ते जमदग्निना
॥ गोतमेन तिनीकृतो त्रेषचा क्रिमेर्व्रत्नवद्यमवद्यं । नरक्षा
जस्पत्रेणासंतिमो मि क्रिमेत्वा ॥ क्रिमिद्वक्रनोदिनं क्रिमिमं
मान्वचारिणं । क्रिमि द्विशीर्षमर्जुनं द्विशीर्षं हचतुर्हनुं । हतः

Digitized by Vaidika Bharata/Samarpana Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

क्रिमीणां क्षुद्रको हता माता हतः पिता। अथैषां भिन्नकः कुं।
भोयएषां विषधानकः क्रिमिमिंद्रस्य बाहुभ्यामवांचं पातया
मसि। हताः क्रिमयः साशातिकाः सनीलमक्षिकाः ।७। अर्द
एा पुत्रवासससाधेनुरभवद्यमेसा नः पयस्वती दुहाउत्तमुत्तरा
ं समां। इदमहं भिमीपद्यां चिराजमन्नाद्यायाधितिष्ठामि। या
ओषधीः सोमराज्ञीर्बह्वीः शतविचक्षणाः। तामह्यमस्मिन्ना
सनेछिद्राः शर्म यच्छत। या ओषधीः सोमराज्ञीर्विष्ठिताः २६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

पृथिवीमनु।तामह्यमस्मिन्यादयोरच्छिद्राःशर्म्मयच्छतनाय
तोदेवीःप्रतिपश्याम्यापस्तेनोमाराष्ट्रिरागच्छत।सव्यंपाद
मवनेनिजेस्मिन्राष्ट्रेश्रियंदधे।दक्षिणंपादमवनेनिजेस्मि
न्राष्ट्रेश्रियमाविशयामि।पूर्वमन्यमपरमन्यमुभौपादौव म
वनेनिजे।राष्ट्रस्यर्ध्याअभयस्यावरुध्यो।अन्नस्यराष्ट्रिर
सिराष्ट्रिस्तेभूयासं।यशोसियशोमयिधेहि।यशसोयशो यि
सि।यशसोभक्षोसिमहसोभक्षोसिश्रीभक्षोसिश्रियंमयि

Takshashila Project

धेहि। मुंचग्रीवरुणपाशाद्विषंतंमेनिधेहि। तंजह्यमुष्यचोभ
योरुरुजगामत्सुजन्मानिपिबद्रुद्रकं। मातारुद्राणांदुहि
तावसूनां स्वसादित्यानाममृतस्यनाभिः। प्रनुवोचंचिकि
षेजनाय मागामनागामदितिंवधिष्ट॥ ॥ इतिद्वितीय
प्रपाठकः॥ समाप्त॥ ॥ ॥ ॐसामवेदा
यः ॐमित्येतदक्षरमुद्गीथमुपासीतोमितिह्युद्गायति।
स्यापव्याख्यानमेषांभूतानांपृथिवीरसः पृथिव्याआपोर २७

रुद्रा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

सोपामोषधयोरसऽउषधीनांपुरुषोरसःपुरुषस्यवाग्रसो
वाचऋग्रसऋचःसामरसःसाम्नउद्गीथोरसःसएषरसाना
प रसतमःपरार्ध्योष्टमोयदुद्गीथःकतमाकतमर्क्कतमत्क
तमत्सामकतमःकतमउद्गीथइतिविमृष्टंभवतिवागेव
र्क्प्राणःसामोमित्येतदक्षरमुद्गीथस्तद्वाएतन्मिथुनंयद्वा
२ क्चप्राणश्चऋक्चसामचतदेतन्मिथुनमोमित्येतस्मिन्नक्षरे
संसृज्यतेयदावैमिथुनौसमागच्छतआपयतोवैताव

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

न्योन्यस्यकामामापयिताह्वैकामानांभवतियएतदेवंवि
द्वानक्षरमुद्गीथमुपास्ततद्वाएतदनुज्ञाक्षरंयद्धिकिंचानु
जानात्योमित्येवतदाहैषोएवसमृद्धिर्यदनुज्ञासमर्द्ध
यिताह्वैकामानांभवतियएतदेवंविद्वानक्षरमुद्गीथमु
पास्तेतेनेयंत्रयीविद्यावर्त्ततेॐमित्याश्रावयत्योमितिश
ंसत्योमित्युद्गायत्येतस्यैवाक्षरस्यापचित्यैमहिम्नार
सेनतेनोभौकुरुतोयश्चैतदेवंवेदयश्चनवेदनानातुवि २०

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

द्यादाविद्यावयादेवविद्ययाकरोतिश्रद्धयोपनिषदातद
देववीर्यवत्तरंभवतीतिखल्वेतस्यैवाक्षरस्योपव्याख्यानं
भवति॥१॥देवासुराहवैयत्रसंयेतिरउभयेप्राजापत्यास्त छा
द्देवाउद्गीथमाजह्रुरनेनैनानभिभविष्यामइतितेह
नासिक्यंप्राणमुद्गीथमुपासांचक्रिरेतंहासुराःपाप्म
नाविविधुस्तस्मात्तेनोभयंजिघ्रतिसुरभिचदुर्गंधिचपा मि
प्मनाह्येषविद्धोथहवाचमुद्गीथमुपासांचक्रिरेतांहा

सुराः पाप्मना विविधुस्तस्मात्तेनोभयं वदति सत्यं चानृतं च
पाप्मा ह्येषा विद्धाथ ह चक्षुरुद्गीथमुपासांचक्रिरे तद्धा
सुराः पाप्मना विविधुस्तस्मात्तेनोभयं पश्यति दर्शनीयं
चादर्शनीयं च पाप्मना ह्येतद्विद्धमथ ह श्रोत्रमुपासांचक्रि मुद्गीथ
रे तद्धासुराः पाप्मना विविधुस्तस्मात्तेनोभयं शृणोति श्र
वणीयं चाश्रवणीयं च पाप्मना ह्येतद्विद्धमथ ह मन उद्गी
थमुपासांचक्रिरे तद्धासुराः पाप्मना विविधुस्तस्मात्तेनो २९

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

भयꣳ संकल्पयते संकल्पनीयं चासंकल्पनीयं च पाप्मना
ह्येतद्विद्धमथ ह य एवायं मुख्यः प्राणस्तमुद्गीथमुपासांच
क्रिरे तꣳ हासुरा ऋत्वा विदध्वसुर्यथाश्मानमाखणमृत्वा
विध्वꣳसेतैवं यथाऽश्मानमाखणमृत्वा विध्वꣳसत एवꣳ
हैव स विध्वꣳसते य एवंविदि पापं कामयते यश्चैनमभि
दासति स एषोऽश्माखणो नैवैतेन सुरभि न दुर्गंधि वि। मि
जानात्यपहतपाप्मा ह्येष तेन यदश्नाति यत्पिबति तेने

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

द ति

तरान्प्राणानवत्येतमुएवांततोविन्चोक्रामतिव्यादद्दाद्येवांत
तइत्ति ॥ इंद्रोत्तिगिराञ्जीयमुपासांचक्रएतमुएवांगिरमनत्वं
गा तंमानांयज्ञसत्तेनतं ॥ बृहस्पतिरुज्जीयमुपासांचक्रएतमु
ते एवास्यं — मन्यांएवाग्घिवृहतीतस्याएषपतिस्तेनतं ॥ ब्रह्मा
यास्यउज्जीयमुपासांचक्रएवसएवायास्यमन्यंतआस्या
द्धदयांतेतेनतं ॥ हबकोदाल्भ्योविदांचकारमपमेनिशी
यानामुज्ञाताबभूवसहस्मैम्यःकामानागायत्याग्गातादः ३०

स ह नैमि

Takshashila Project

दैकामान्तांभवतियएतदेवंविद्वानक्षरमुद्गीथमुपास्त
इत्यध्यात्मं ॥ ॥ अथाधिदैवतंयएवासौतपतितमुद्गी
थमुपासीतोद्यन्वाएषप्रजाभ्यउद्गायत्युद्यंस्तमोभय
१ मपहंत्यपहंताहवैभयस्यतमसोभवतियएवंवेदसमा
नउएवायंचासौचोष्णोयमुष्णोसौस्वरइतीममाचक्षते
स्वरइतिप्रत्यास्वरइत्यमुंतस्माद्वाएतमिमममुंचोद्गीथमु
पासीतायखलुव्यानमेवोद्गीथमुपासीतयद्वैप्राणिति

Digitized by Vaidika Bharata Samrakshana Trust, Manipur, New Delhi.

Takshashila Project

सप्राणोयदपानितिसोपानोथयःप्राणापानयोःसंधिःस
व्यानोयोव्यानःसावाक्तस्मादप्राणंननपानन्वाचमभिव्या
हरतियावाक्सर्क्तस्मादप्राणंननपानंनृचमभिव्याहरति
यर्क्तत्सामतस्मादप्राणंननपानन्सामगायतियत्सामस
उद्गीथस्तस्मादप्राणंननपानन्नुद्गायत्यतोयान्यन्यो
निवीर्यवंतिकर्माणियथाग्नेर्मंथनमाजेःसरणंदृढस्य
धनुषआयमनमप्राणंननपानंस्तानिकारोत्येतस्यहे ३१

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

न्तोग्निनामेवोद्गीथमुपासीताथ खलूद्गीथाक्षराण्युपा
सीतोद्गीथ इति प्राण एवोत्प्राणेन ह्युत्तिष्ठति वाग्गीर्वाचो
ह गिर इत्याचक्षतेन्नं थमन्ने हीदं सर्वं स्थितं द्यौरेवो
दंतरिक्षं गीः पृथिवी थमादित्य एवोद्वायुर्गीरग्निस्थं सा
मवेद एवोद्यजुर्वेदो गीरृग्वेदस्थं दुग्धेस्मै वाग्दोहं यो
वाचो दोहोन्नवानन्नादो भवति य एतान्येवं विद्वानुद्गी
थाक्षराण्युपास्त उद्गीथ इत्यथ खल्वाशीः समृद्धिपसप

Digitized by Vaidika Bharata Suparna Trust, Manipur, New Delhi

Takshashila Project

मरणानीत्युपासीतयेनसाम्नास्तोष्यंस्यात्तत्सामोपधावे
द्यस्यामृचितामृचंयदार्षेयंतमृषिंयांदेवतामभिष्टोष्यं
स्यात्तांदेवतामुपधावेद्येनछंदसास्तोष्यंस्यात्तछंदउ
पधावेद्येनस्तोमेनस्तोष्यमा — स्ता — स्तोममुपधावेद्यां
दिशमभिष्टोष्यंस्यात्तांदिशमुपधावेदात्मानमंततउप —
— — वीतकामंध्यायन्नप्रमत्तोभ्याशोहयदस्मैसकामः
समृध्येतयत्कामस्तुवीतेतियत्कामस्तुवीतेति ॥३॥ ओमि ३२

त्येतदक्षरमुद्गीथमुपासीतोमितिह्युद्गायतितस्योपव्या
ख्यानं देवावैमृत्योर्बिभ्यतस्त्रयींविद्यांप्राविशंस्तेछंदो
भिरछादयन्यदेभिरछादयंस्तछंदसांछंदस्त्वंतानुतत्र
मृत्युर्यथामत्स्यमुदकेपरिपश्येदेवंपर्यपश्यदृचिसाम्नि
यजुषितेनुविदित्वोर्ध्वाऋचःसाम्नोयजुषःस्वरमेवप्रावि
शन्यदावाऋचमाप्नोत्योमित्येवातिस्वरत्येवंसामैवं
यजुरेषउस्वरोयदेतदक्षरमेतदमृतमभयंतत्प्रविश्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

देवाअमृताअभवंस्सयएतदेवंविद्वानक्षरंप्रणौत्येतदेवा
क्षरं॰स्वरममृतमभयंप्रविशतितत्प्रविश्ययदमृतादेवा
स्तदमृतोभवति॥४॥अथखलुयउद्गीथः सप्रणवोयः
प्रणवःसउद्गीथइत्यसौवाआदित्यउद्गीथएषप्रणवउं
मितिह्येषस्वरन्नेत्येतमुएवाहमभ्यगासिषंतस्मान्ममत्व
मेकोसीतिहकौषीतकिःपुत्रमुवाचरश्मींस्त्वंपर्यावर्त्त
याद्बहवोवैतेभविष्यंतीत्यधिदैवतमथाध्यात्मंयएवा ३३

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यंमुख्यःप्राणस्तमुद्गीथमुपासीतोमितिह्येषस्वरन्नेत्येत
एवाहमभ्यगासिमुरषंतस्मान्ममत्वमेकोसीतिहकौ
षीतकिःपुत्रमुवाचप्राणांस्त्वंभूमानमभिगायताद्बह
वोवैमेभविष्यंतीत्यथखलुयउद्गीथःसप्रणवोयःप्र
णवःसउद्गीथइतिहोतृषदनाद्धैवापिदुरुद्गीतम
नुसमाहरतीत्यनुसमाहरतीति॥५॥इयमेवर्गग्निःसा
मतदेतदेतस्यामृच्यध्यूढंसामतस्मादृच्यध्यूढंसा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

मतेस्मै गीयतइयसेवसाग्निरमस्तस्मामंतरिक्षमेवर्ग्वायुः
सामतदेतदेतस्याममृच्यध्यूढं सामतस्वहच्यध्यूढं साम
गीयतेतरिक्षमेवसावासुरमस्तस्मामद्यौपवर्गाविहाः
समतादतदेतस्याममृच्यध्यूढं सामतस्माहच्यध्यूढं सा
मगीयतेद्यौ — — — तोमस्तस्मामनक्षत्राएपवर्क्षं द्रमाः
सामतदेतस्याममृच्यध्यूढं सामतस्माहच्यध्यूढं साम
गीयतेनक्षत्राएपवसाचंद्रमाअमस्तस्मामाथयदेवद ३४

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

द्यस्यशुक्लंभासैवर्गथयन्नीलंपरःकृष्णंतत्सामतदेत
तेस्यामृच्यध्यूढ।सामतस्मादृच्यध्यूढंसामगीयतेथ
यदेवैतदादित्यस्यशुक्लंभाःसैवसाथयंन्नीलंपरःकृ
ष्णंतदमस्तत्सामाथयएषोंतरादित्येहिरण्मयःपुरुषो
दृश्यतेहिरण्यश्मश्रुर्हिरण्यकेशआप्रणखात्सर्वएवसु
वर्णस्तस्ययथाकप्यासंपुंडरीकमेवमक्षिणीतस्योदि
तिनामसएषसर्वेभ्यःपाप्मभ्यउदितउदेतिहवैसर्वेभ्यः

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

पाप्मभ्य उदितउदेति ह वै सर्वेभ्यः पाप्मभ्यो य एवं वेद तस्य

र्क्साम च गेष्णौ तस्मादुद्गीथस्तस्मात्त्वेवोद्गातैतस्य हि

गाता स एष ये चामुष्मात्पराञ्चो लोकास्तेषां चेष्टे देवकामानां

चेत्यधिदैवतं ॥ अथाध्यात्मं वागेवर्क्प्राणः साम तदेत

स्यामृच्यध्यूढं साम तस्मादृच्यध्यूढं साम गीयते वागे

व सा प्राणोऽमस्तत्साम चक्षुरेवर्गात्मा साम तदेतदेतस्यामृ

च्यध्यूढं साम —— दृच्यध्यूढं साम गीयते चक्षुरेव सात्मा ३५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

मस्तत्सामश्रोत्रमेवर्ङ्मनःसामतदेतदेतस्यामृच्यध्यूढं
सामतस्मादृच्यध्यूढंसामगीयतेश्रोत्रमेवसामनोमस्त
त्सामाथयदेतदक्ष्णःशुक्लंभाःसैवर्गाथयन्नीलंपरःकृष्ण
तत्सामतदेतदेतस्यामृच्यध्यूढंसामतस्मादृच्यध्यूढंसा
मगीयतेथयदेवैतदक्ष्णःशुक्लंभाःसैवसाथयन्नीलंपर
ःकृष्णंतदमस्तत्सामाथयएषोन्तरक्षिणिपुरुषोदृश्यतेसोमे
वर्क्सामतदुक्थंतद्यजुस्तद्ब्रह्मातस्यैतस्यतदेवरूपंयद

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ष्णरूपंयावमुष्यगेष्णौतौगेष्णौयन्नामतन्नामसएषयेचै
तस्मादर्वांचोलोकास्तेषांचेष्टेमनुष्यकामाणांचेतितद्यइ
मेवीणायांगायंत्येतंतेगायंतितस्मात्तेधनसनयोथयएवंवि
द्वांसामगान — स्तुतोसगायतिसामुनैवसए येचामुष्मात्प
रांचोलोकास्तांश्चाप्नोतिदेवकामांश्चाथानेनैवयेचैत
तस्मादर्वा — लोकास्तांश्चाप्नोतिमनुष्यकामांश्चतस्मादु
हैवंविदुद्गाताब्रूयात्कंतेकाम — शायानीत्येषह्येवका ३६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

मागानस्येष्टेयएवंविद्वान्सामगायतिसामगायति॥७॥त्र
योहोद्गीथेकुशलाबभूवुःशिलकःशालावत्यश्चैकिता
यनोदाल्भ्यःप्रवाहणोजैवलिरितितेहोचुरुद्गीथेवैकुश
लाःस्मोहन्तोद्गीथेकथांवदामइतितथेतिहसमुप
विविशुःसहप्रवाहणोजैवलिरुवाचभगवन्तावग्रेवदतां
ब्राह्मणयोर्वदतोर्वाचंश्रोष्यामीतिसहशिलकःशाला
वत्यश्चैकितायनंदाल्भ्यमुवाचहन्तत्वापृच्छानीतिपृच्छेति

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तिहोवाचकासाम्नोगतिरितिस्वरइतिहोवाचस्वरस्यकाग।
तिरितिप्राणइतिहोवाचप्राणस्यकागतिरित्यन्नमितिहोवा
चान्नस्यकागतिरित्यापइतिहोवाचापांकागतिरित्यसौलो
कइतिहोवाचामुष्यलोकस्यकागतिरितिनःस्वर्गलोकम
तिनयेदितिहोवाचस्वर्गंवयंलोकꣳसामाभिसꣳस्थापया
मःस्वर्गसꣳस्तावꣳहिसामेतितꣳहशिलकःशालावत्यश्चै
किवायनंदाल्भ्यमुवाचाप्रतिष्ठितंवैकिलतेदाल्भ्यसामया ३७

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्त्वेतर्हि ब्रूयान्मूर्द्धा ते विपतिष्यतीति मूर्द्धा ते विपतेदिति हं
ताहमेतद्भगवत्तो वेदानीति विद्धीति होवाचामुष्य लोकस्य
का गतिरित्ययं लोक इति होवाचास्य लोकस्य का गतिरि
ति न प्रतिष्ठां लोकमतिनयेदिति होवाच प्रतिष्ठां वयं लो
कं सामाभिसंस्थापयामः प्रतिष्ठासंस्तावं हि सा
मेति तं ह प्रवाहणो जैवलिरुवाचान्तवद्वै किल ते शाला
वत्य साम यस्त्वेतर्हि ब्रूयान्मूर्द्धा ते विपतिष्यतीति मूर्द्धा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ते विपतिष्यतीति मूर्द्धा ते विपतेदिति हंताहमेतद्भगवत्तो वे
दानीति विद्धीति होवाच ॥ ८ ॥ अस्य लोकस्य का गतिरित्या
काश इति होवाच सर्वाणि ह वा इमानि भूतान्याकाशादे
व समुत्पद्यंत आकाशं प्रत्यस्तं यंत्याकाशो ह्येवैभ्यो ज्याया
नाकाशः परायणं स एष परोवरीयानुद्गीथः स एषोऽनंत
परो वरीयो हास्य भवति परोवरीयसो ह लोकान् जयति य
एतदेवं विद्वान्परोवरीयांसमुद्गीथमुपास्ते तं हैतमति २०

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

धन्वासोनकउदरशांडिल्यायोक्त्वोवाचयावत्तएनंप्रजा
यामुद्गीथंवेदिष्यंतेपरोवरीयोहैभ्यस्तावदस्मिंलोकेजी
वनंत्तविष्यतितथामुष्मिंलोकेलोकइतिसयएतमेवंवि
द्वानुपास्तेपरोवरीयएवहास्यास्मिंलोकेजीवनंभवति
तथामुष्मिंलोकेलोकइतिलोकेलोकइति॥२॥मटची
हतेषुकुरुष्वाटिक्या:सहजाययोषस्तिर्हचाक्रायण
इभ्यग्रामेप्रद्राणकउवाससहेभ्यंकुल्माषान्खादंतं

Takshashila Project

बिभिक्षे तꣳ होवाच नेतोन्ये विद्यंते यच्च ये म इम उपनिहि
ता इत्येतेषां मे देहीति होवाच तानस्मै प्रददौ हंतानुपानमि
त्युच्छिष्टं वै मे पीतꣳ स्यादिति होवाच न स्विदेतेप्युच्छिष्टा इ
ति न वा अजीविष्यमिमानखादन्निति होवाच कामो म उ
दकपानमिति स ह खादित्वातिशेषांजायाया आजहार
साग्र एव सुभिक्षा बभूव तान्प्रतिगृह्य निदधौ स ह प्रातः
संजिहान उवाच यद्बतान्नस्य लभेमहि लभेमहि ३९

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

धनमात्राꣳ राज्ञासौ यक्ष्यते स मा सर्वैरार्त्विज्यैर्वृणीतेति
तं जायोवाच हंत पत इम एव कुल्माषा इति तान्खादित्वा
मुं यज्ञं विततमेयाय तत्रोद्गातॄनास्तावे स्तोष्यमाणानुपोपविवे
श स ह प्रस्तोतारमुवाच प्रस्तोतर्या देवता प्रस्तावमन्वा
यत्ता तां चेदविद्वान्प्रस्तोष्यसि मूर्धा ते विपतिष्यतीत्येव
मेवोद्गातारमुवाचोद्गातर्या देवतोद्गीथमन्वायत्ता तां
चेदविद्वानुद्गास्यसि मूर्धा ते विपतिष्यतीत्येवमेव प्रति

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

हार्त्तारमुवाच प्रतिहर्त्तर्या देवता प्रतिहारमन्वायत्ता तां
चेदविद्वान्प्रतिहरिष्यसि मूर्द्धा ते विपतिष्यतीति ते ह सम
रवाप्लुत्य मीमांसां चक्रिरे ॥१०॥ अथ हैनं यजमान उवाच भग
वंतं वा अहं विविदिषाणीति स्म कषस्तिरस्मि चाक्रायण इति
होवाच स होवाच भगवंतं वा अहमेभिः सर्वैरार्त्विज्यैः प
र्य्येषिषं भगवतो वा अहमवित्त्यान्यानवृषि भगवा — स्त्वे
व मे सर्वैरार्त्विज्यैरिति तथेत्यथ तर्ह्येत एव समतिसृष्टा । ८०

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्तुवतां यावत्त्वेभ्यो धनंदद्यास्तावन्ममदद्या इतितथेतिह
यजमानउवाचाथहैनंप्रस्तोतोपससादप्रस्तोतर्यादेव
ताप्रस्तावमन्वायत्तातांचेदविद्वान्प्रस्तोष्यसिमूर्द्धाते
विपतिष्यतीतिमाभगवानवोचत्कतमासादेवतेतिप्रा
णइतिहोवाचसर्वाणिहवाइमानिभूतानिप्राणमेवा
भिसंविशंतिप्राणमभ्युज्जिहतेसैषादेवताप्रस्तावमन्वा
यत्तातांचेदविद्वान्प्रास्तोष्योमूर्द्धातेव्यपतिष्यत्तथो

Takshashila Project

क्तस्यमयेत्पथहैनमुद्गातोपससादोद्गातर्यादेवतोद्गीथ
मन्वायत्तातांचेदविद्वानुद्गास्यसिमूर्द्धातेविपतिष्यती।
तिसाभगवानवोचकतमासादेवतेत्यादित्यइतिहोवा
चसर्वाणिहवाइमानिभूतान्यादित्यमुच्चैःसंतंगायंति
सैषादेवतोद्गीथमन्वायत्तातांचेदविद्वानुदगास्योमूर्द्धा
तेव्यपतिष्यत्तथोक्तस्यमयेत्पथहैनंप्रतिहर्त्तोपससाद
प्रतिहर्त्तर्यादेवताप्रतिहारमन्वायत्तातांचेदविद्वान्प्र ८१

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

त्तिहरि सिमूर्द्धातेविपतिष्यतीतिमाभगवानवोचत्कतमा
सादेवतेत्यन्नमितिहोवाचसर्वाणिहवाइमानिभूतान्यन्न
मेवप्रतिहरमाणानिजीवंतिसैषादेवताप्रतिहारमन्वा
यत्तातांचेदविद्वान्प्रत्यहरिष्योमूर्द्धातेव्यपतिष्यत्तथोक्त
स्यमयेतितथोक्तस्यमयेति॥११॥अथातःशौवउद्गीथ
:तद्धबकोदाल्भ्योग्लावोवामैत्रेयःस्वाध्यायमुद्वव्राजत।
मैश्वाश्वेतःप्रादुर्बभूवतमन्येश्वानउपसमेत्योचुरन्न

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

न्नोगगवानागायत्वज्ञानायामवाइतितान्हेवावेहैवमा।
प्रातरुपसमीयानेतित्तहबकोदाङ्योग्लावोवामैत्रेयःप्रा
तिपालयांचकारतेहयथैवेदंबहिषधमानेनस्तोष्यना।
णाःसा८र्श्वां८रुर्पत्तीसेवमामसपुत्लेहसमुपत्तिरपाइ
वत्राशेमेदा२मों२पिबा२मों२देचोवरूपणःप्रज्ञापति
ःसविता२न्नमिहा२हरदन्नपनेन्नमिहा२हराहरो२
मिति॥१॥अयंवावलोकोहाउका।रावामुहीयिकार ४२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

द्रमास्त्रथकारस्त्रात्मेहकारोग्निरीकारस्त्रादित्यऊकारो
निहवएकारोविश्वेदेवाऊयिकारःप्रजापतिर्हिंकारःप्राण
स्वरोन्नंयावाग्विराडनिरुक्तःस्त्रयोदशःस्तोभःसंचरोहुं
कारोदुग्धेस्मैवाग्दोहंयोवाचोदोहोन्नवानन्नादोभवति
यएतामेवंसाम्नामुपनिषदंवेदोपनिषदंवेद॥१३॥इ
तितृतीयःप्रपाठकः॥३॥ ॥ ॥ समस्तस्यखलुसा
म्नउपासनंसाधुयत्खलुसाधुतत्सामेत्याचक्षतेयद

Digitized by Vaidika Bharata Sangrahalaya, Manipur, New Delhi

Takshashila Project

साधुतदस्मामेतिंतङताप्याऊः साम्नैनमुपागादितिसाधु
नैनमुपागादित्येवतदाऊरसाम्नैनमुपागादित्यसाधुने
नमुपागादित्येवतदाऊरथोताप्याऊः सामनोबतेतिय
त्साधुभवतिसाधुबतेत्येवतदाऊरसामनोबतीयद
साधुभवत्साधुबतेत्येवतदाऊः सयरतदेवंविद्वांत्सा
धुषामेत्यपास्तभ्याशोहयदेनं साधवोधर्मात्राच्चनाछे
युरुपच्चनमेयुः ॥१॥ लोकेषुपंचविधंसामोपासीतह ५२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

थिवीहिंकारोग्निःप्रस्तावोंतरिक्षमुद्गीथआदित्यःप्रति
हारोद्यौर्निधनमित्यूर्ध्वेष्वथावृत्तेषुद्यौर्हिंकारआदित्यः
प्रस्तावोंतरिक्षमुद्गीथोग्निःप्रतिहारःपृथिवीनिधनंक
ल्पंतेहास्मैलोकाऊर्ध्वाश्चावृत्ताश्चयएतदेवंविद्वांल्लोके
षुपंचविधंसामोपास्ते॥२॥वृष्टौपंचविधंसामोपासी
तपुरोवातोहिंकारोमेघोजायतेसप्रस्तावोवर्षतिसउद्गी
थोविद्योततेस्तनयतिसप्रतिहारउद्गृह्णातितन्निधनंव

Digitized by Vaidika Bharata/Sugama Trust, Mauipur, New Delhi

र्षतिहास्मैवर्षयतिहयएतदेवंविद्वान्वृष्टौपंचविधंसा
मोपास्ते॥३॥सर्वास्वप्सुपंचविधंसामोपासीतमेघोयत्सं
प्लवतेसहिंकारोयद्वर्षतिसप्रस्तावोयाःप्राच्यःस्यंदंतेसउद्गी
थोयाःप्रतीच्यःसप्रतिहारःसमुद्रोनिधनंनहाप्सुप्रैत्यप्सु
मान्भवतियएतदेवंविद्वान्सर्वास्वप्सुपंचविधंसामोपास्ते
॥४॥ ऋतुषुपंचविधंसामोपासीतवसंतोहिंकारोग्रीष्मःप्र
स्तावोवर्षाउद्गीथःशरत्प्रतिहारोहेमंतोनिधनंकल्पंते ४४

Takshashila Project

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

हास्मा ऋतव ऋतुमान्भवति य एतदेवं विद्वानृतुषु पंच
विधं सामोपास्ते ॥ ५ ॥ पशुषु पंचविधं सामोपासी
ताजा हिंकारोऽवयः प्रस्तावो गाव उद्गीथोऽश्वाः प्रतिहारः
पुरुषो निधनं भवंति हास्य पशवः पशुमान्भवति य
एतदेवं विद्वान्पशुषु पंचविधं सामोपास्ते ॥ ६ ॥ प्रा
णेषु पंचविधंऽपारावरीयः सामोपासीत प्राणो हिंका
रो वाक्प्रस्तावश्चक्षुरुद्गीथः श्रोत्रं प्रतिहारो मनो निध

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

नं पाराचरीयꣳसि वा एतानि परोवरीयो हास्य भवति परो
वरीयसो ह लोकां जयति य एतदेवं विद्वाꣳल्लोकेषु पंचवि
धं परोवरीयः सामोपास्त इति तु पंचविधस्य ॥ ७ ॥ अथ
सप्तविधस्य वाचि सप्तविधꣳ सामोपासीत यत्किंच वाचो
ॐ ३ इति स हिंकारो यत्प्रेति स प्रस्तावो यदेति स आदि
र्यदुदिति स उद्गीथो यत्प्रतीति स प्रतिहारो यदुपेति स
उपद्रवो यन्नीति तन्निधनं दुग्धेस्मै वाग्दोहं यो वाचो ४५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

दोहोन्नवानन्नादो भवति य एतदेवं विद्वान्वाविसम
विधं सामोपास्ते ॥ ॥ अथ खल्वमुमादित्यं सप्तवि
धं सामोपासीत सर्वदा समस्तेन मानमां प्रतिमां प्रती
ति सर्वेण समस्तेन साम तस्मिन्निमानि सर्वाणि भूता
न्यन्वायत्तानीति विद्यात्तस्य पुरोदयात्स हिंकारस्तद
स्य पशवोऽन्वायत्तास्तस्मात्ते हिंकुर्वन्ति हिंकारभाजि
नो ह्येतस्य साम्नायत्प्रथमोदिते स प्रस्तावस्तदस्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

मनुष्या अन्वायत्तास्तस्मात्ते प्रस्तुतिकामाः प्रशंसाका
माः प्रस्तावभाजिनो ह्येतस्य साम्नोऽथ यत्संगववेलाया
ं स आदिस्तदस्य वयांस्यन्वायत्तानि तस्मात्तान्यंत
रिक्षेऽनारंबणान्यादायात्मानं परिपतंत्यादिभाजीनि
ह्येतस्य साम्नोऽथ यत्संप्रति मध्यंदिने स उद्गीथस्तदस्य
देवा अन्वायत्तास्तस्मात्ते सत्तमाः प्राजापत्यानामुद्गी
थभाजिनो ह्येतस्य साम्नोऽथ यदूर्ध्वं मध्यंदिनात्प्रागपराह्ण ४६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

क्रामप्रतिहारस्तदस्य गायत्र्यन्वायत्ता तस्मात्ते प्रतिष्ठि
तानाचपद्यंते प्रतिहारमाजिनो ह्येतस्य साम्नो यथम्रु
ऊर्ध्वमपराक्रान्त्वागस्तमयाम्रुप — वस्तदस्यारएण्पान्न
न्वायत्ता तस्मात्ते पुरुषं दृष्ट्वा कस्य ॰ श्चन्त्रमित्फपद्र
वं स्फपद्रवमाजिनो ह्येवस्य साम्नो यथयत्स्थमास्तमि
तेतन्निधमंदतदस्य पितरान्वायत्ता तस्मात्तावीं नान्नि
दधति निधनमाजिनो ह्येतस्य साम्न एवं स्वत्वन्चमु ग्नः दि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

सं॑ सप्तविधं॑ सामोपास्ते ॥ २ ॥ अथ खल्वात्मसंमितमति
मृत्यु सप्तविधं॑ सामोपासीत हिंकार इति त्र्यक्षरं प्रस्ता
व इति त्र्यक्षरं तत्समं ॥ आदिरिति द्व्यक्षरं प्रतिहार इति चतुर
क्षरं तत इहैकं तत्समं ॥ उद्गीथ इति त्र्यक्षरमुपद्रव इति चतु
रक्षरं त्रिभिः त्रिभिः समं भवत्यक्षरमतिशिष्यते त्र्यक्षरं त
त्समं ॥ निधनमिति त्र्यक्षरं तत्सममेव भवति तानि ह वा एता
नि द्वाविं॑शतिरक्षराणि ॥ एकविं॑शत्यादित्यमाप्नोत्येकवि ६१

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ंशो वाऽस्तोऽसावादित्यो द्वाविंशेन परमादित्याज्जयति त
न्नाकं तद्विशोकमाप्नोति हादित्यस्य जयं परो हास्यादित्य
जयाज्जयो भवति य एतदेवं विद्वानात्मसंमितमतिमृत्यु
सप्तविधं सामोपास्ते सामोपास्ते ॥१०॥ मनो हिंकारो वा
क्प्रस्तावश्चक्षुरुद्गीथः श्रोत्रं प्रतिहारः प्राणो निधनमे
तद्गायत्रं प्राणेषु प्रोतं स य एवमेतद्गायत्रं प्राणेषु प्रो
तं वेद प्राणी भवति सर्वमायुरेति ज्योग्जीवति महान्प्रज

Takshashila Project

यापशुभिर्भवतिमहान्कीर्त्यामहामनास्यात्तद्व्रतं ११ अभि
मंथतिसहिंकारोधूमोजायतेसप्रस्तावोज्वलतिसउद्गीथों
गाराभवंतिसप्रतिहारउपशाम्यतितन्निधनं॰सं॰शाम्य
तितन्निधनमेतद्रथंतरमग्नौप्रोतं॰सयएवमेतद्रथंतरम
ग्नौप्रोतंवेदब्रह्मवर्चस्यन्नादोभवतिसर्वमायुरेतिज्योग्जीव
तिमहान्प्रजयापशुभिर्भवतिमहान्कीर्त्यानप्रत्यङ्ङग्निमा
चामेन्ननिष्ठीवेत्तद्व्रतं ॥ १२ ॥ उपमं—यतेसहिंकारोज्ञपयते ४८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

सःप्रस्तावःस्त्रियासहशेतेसउद्गीथःप्रतिस्त्रीसहशेतेस
प्रतिहारःकालंगच्छतितन्निधनंपारंगच्छतितन्निधनमेतद्वा
मदेव्यंमिथुनेप्रोतं॥सयएवमेतद्वामदेव्यंमिथुनेप्रोतंवेदमि
थुनीभवतिमिथुनान्मिथुनात्प्रजायतेसर्वमायुरेतिज्योग्जी
वतिमहान्प्रजयापशुभिर्भवतिमहान्कीर्त्यानकांचनपरि
हरेत्तद्व्रतं॥१३॥उद्यन्हिंकारउदितःप्रस्तावोमध्यंदिनउद्गी
थोपराह्णःप्रतिहारोस्तंयंनिधनमेतद्बृहदादित्येप्रोतं॥स

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यएवमेतद्बृहदादित्येसमोतंवेदतेजस्व्यन्नादोभवतिसर्वमा
युरेतिज्योग्जीवतिमहान्प्रजयापशुभिर्भवतिमहान्कीर्त्यात
पंतेननिंदेत्तद्व्रतं॥१४॥अभ्राणिसंप्लवंतेसहिंकारोमेघोजा
यतेसप्रस्तावोवर्षतिसउद्गीथोविद्योततेस्तनयतिसप्रति
हारउद्गृह्णातितन्निधनमेतद्वैरूपंपर्जन्येप्रोतं॥सयएवमेत
द्वैरूपंपर्जन्येप्रोतंवेदविरूपाश्चसुरूपाश्चपशूनवरुंधे
सर्वमायुरेतिज्योग्जीवतिमहान्प्रजयापशुभिर्भवतिमहा ४२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

न्कीर्त्यावर्षंतंन्ननिंदेत्तद्व्रतं॥१५॥वसंतोहिंकारोग्रीष्मःप्रस्ता
वोवर्षाउद्गीथःशरत्प्रतिहारोहेमंतोनिधनमेतद्वैराजमृतु
षुप्रोतं॥सयएवमेतद्वैराजमृतुषुप्रोतंवेदविराजतिप्रजया
पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेनसर्वमायुरेतिज्योग्जीवतिमहान्प्रजया
पशुभिर्भवतिमहान्कीर्त्यर्तून्ननिंदेत्तद्व्रतं॥१६॥पृथिवी
हिंकारोंतरिक्षंप्रस्तावोद्यौरुद्गीथोदिशःप्रतिहारःसमुद्रोनि
धनमेताःशाक्वर्योलोकेषुप्रोताःसयएवमेताःशाक्वर्योलो

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

केषु प्रोतां वेद लोकी भवति सर्वमायुरेति ज्योग्जीवति महा
न्प्रजया पशुभिर्भवति महान्कीर्त्या लोकान्न निंदेत्तद्व्रतं ॥ १७
अजा हिंकारोऽवयः प्रस्ता॰ गाव उद्गीथोऽश्वाः प्रतिहारः
पुरुषो निधनमेता रेवत्सः पशुषु प्रोताः स य एवमेता — व
त्सः पशुषु प्रोतद्वेद पशुमान्भवति सर्वमायुरेति ज्योग्जीव
ति महान्प्रजया पशुभिर्भवति महान्कीर्त्या पशून्न निंदेत्तद्व्रतं
॥ १८ ॥ लोमहिंकारस्त्वक्प्रस्तावो मांसमुद्गीथोऽस्थि प्रति

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

.Takshashila Project

हारोमज्जानिधनमेतद्यज्ञायज्ञीयमंगेषुप्रोतꣳसयएव
मेतद्यज्ञायज्ञीयमंगेषुप्रोतंवेदांगीभवतिनांगेनविहूर्छ
तिसर्वमायुरेतिज्योग्जीवतिमहान्प्रजयापशुभिर्भवतिम
हान्कीर्त्यासंवत्सरंमज्ज्ञोनाश्नीयात्तद्व्रतंमज्ज्ञोनाश्नीयादि
तिवा॥१९॥अग्निर्हिंकारोवायुःप्रस्तावआदित्यउद्गीथो
नक्षत्राणिप्रतिहारश्चंद्रमानिधनमेतद्वैराजंदेवतासु
प्रोतꣳसयएवमेतद्वैराजंदेवतासुप्रोतंवेदैतासामेव

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

देवतानां॰ सलोकतां॰ सार्ष्टितां॰ सायुज्यं गछति सर्वमा
युरेति ज्योग्जीवति महान्प्रजया पशुभिर्भवति महान्कीर्त्या
ब्राह्मणान्न निंदेत्तद्व्रतं ॥२०॥ त्रयी विद्या हिंकारस्त्रय इमे
लोकाः स प्रस्तावोग्निर्वायुरादित्यः स उद्गीथो नक्षत्राणि
वयां॰सि मरीचयः प्रतिहारः सर्पा गंधर्वाः पितरस्तन्निध
नमेतत्साम सर्वस्मिन्प्रोतं॰ स य एवमेतत्साम सर्वस्मिन्प्रो
तं वेद सर्वं॰ ह भवति तदेष श्लोको यानि पंचधा त्रीणि त्री ५१

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

णितेभ्योनज्यायः परमन्यदस्तियस्तद्वेदसवेदसर्वं सर्वा
दिशो बलिमस्मैहरंतिसर्वमस्मीत्युपासीतत्तद्व्रतंतद्व्रतं
२१॥ विनर्दिसाम्नोवृणेपशव्यमित्यग्नेरुद्गीथोनिरुक्तः
प्रजापतेर्निरुक्तःसोमस्यमृदुश्लक्ष्णंवायोश्लक्ष्णंबलव
दिंद्रस्यक्रौंचंबृहस्पतेरपध्वांतंवरुणस्यतान्सर्वानेवोप
सेवेतवारुणंत्वेववर्जयेदमृतत्वंदेवेभ्यआगायानीत्या
गायेत्स्वधांपितृभ्यआशांमनुष्येभ्यस्तृणोदकंपशुभ्यः

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्वर्गंलोकंयजमानायान्नमात्मनआगायानीत्येतानिमनसा
ध्यायन्नप्रमत्तःस्तुवीतसर्वेस्वराइंद्रस्यात्मानःसर्वऊष्माणः
प्रजापतेरात्मानःसर्वेस्पर्शामृत्योरात्मानस्तंयदिस्वरे
षूपालभेतेंद्रंशरणंप्रपन्नोभूवंसत्वाप्रतिवक्ष्यतीत्ये
नंब्रूयादथयद्येनमूष्मसूपालभेतप्रजापतिंशरणंप्र
पन्नोभूवंसत्वाप्रतिपेक्ष्यतीत्येनंब्रूयादथयद्येनंस्पर्शे
षूपालभेतमृत्युंशरणंप्रपन्नोभूवंसत्वाप्रतिधक्ष्य ५२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तीच्चैनंब्रूयात्सर्वेस्वराघोषवंतोबलवंतोवक्तव्याइंद्रेब
लंददानीतिसर्वऊष्माणोग्रस्ताअनिरस्ताविवृतावक्त
व्याःप्रजापतेरात्मानंपरिददानीतिसर्वेस्पर्शालेशेना
नभिनिहितावक्तव्यामृत्योरात्मानंपरिहराणीति॥२२॥
त्रयोधर्मस्कंधायज्ञोध्ययनंदानमितिप्रथमस्तपएव
द्वितीयोब्रह्मचार्याचार्यकुलवासीतृतीयोत्यंतमात्मा
नमाचार्यकुलेवसादयंत्सर्वएतेपुण्यलोकाभवंतिब्र

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ह्मसंस्थोमृतत्वमेतिप्रजापतिर्लोकानभ्यतपत्तेभ्योभित
प्तेभ्यस्त्रयीविद्यासंप्रास्रवत्तामभ्यतपत्तस्याअभितप्ता
याएतान्यक्षराणिसंप्रास्रवंतभूर्भुवःस्वरितितान्यभ्यत
पत्तेभ्योभितप्तेभ्यॐकारःसंप्रास्रवत्तद्यथाशंकुनास
र्वाणिपर्णानिसंतृण्णान्येवमोंकारेणसर्वावाक्संतृण्णों
कारएवेदंसर्वमोंकारएवेदंसर्वं॥२३॥ब्रह्मवादि
नोवदंतियद्वसूनांप्रातःसवनंरुद्राणांमाध्यंदिनं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

सवनमादित्यानांचविश्वेषांचदेवानांतृतीयसवनंक्व
तर्हियजमानस्यलोकइतिसयस्तंनविद्यात्कथंकुर्याद
थविद्वांकुर्यात्पुराप्रातरनुवाकस्योपाकरणाज्जघने
नगार्हपत्यस्योदङ्मुखउपविश्यसवासवꣳसामाभिगा
यतिलो३कद्वारमपावा३र्णू३३पश्येमत्वावयꣳरा
३३३३हुं३आ३३ज्या३यो३आ३२१११इत्यथजुहोति
नमोऽग्नयेपृथिवीक्षितेलोकक्षितेलोकंमेयजमाना

Digitized by Vaidika Bharata Samrakshana Trust, Mahipur, New Delhi

Takshashila Project

यविंदेषवैयजमानस्पलोकएतास्म्यत्रयजमानःपरस्तादा
युषःस्वाहापजहिपरिघमित्युक्त्वोत्तिष्ठतितस्मैवसवःप्रा
तःसवनंसंप्रयच्छंतिपुरामाध्यंदिनस्यसवनस्योपाक
रणाज्जघनेनाग्नीध्रीयस्योदंमुखउपविश्यसरौद्र
ंसामाभिगायतिलो३कद्वारमपावा३र्णू३३पश्य
मत्वावयंविरा३३३३३ऊ३म्आ३३जा३यो३आ३२११
इत्यथजुहोतिनमोवायवेंतरिक्षक्षितेलोकक्षितेलो ५४

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

कं मे यजमानाय विंदे एष वै यजमानस्य लो॰

क एतास्म्यत्र यजमानः परस्तादायुषः स्वाहा अपजहि परिघ

मित्युक्त्वोत्तिष्ठति तस्मै रुद्रा माध्यंदिनं सवनं संप्रयच्छंति

पुरा तृतीयसवनस्योपाकरणाज्जघनेनाहवनीयस्योदङ्मु

ख उपविश्य स आदित्यं स वैश्वदेवं सामाभिगायति

लो३कद्वारमपावा३र्णू३ पश्येम त्वा वयं स्वारा३३३३

हुं३ आ३३ ज्या३यो३ आ३१११ इत्यादित्यमथ वैश्वदे

वं लोकद्वारमपावा३र्णू३३ पश्येम त्वा वयं साम्रा३

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

३३३३ऊ३श्रा३३जा३यो३श्रा३॥१ इत्यग्रजुहोति न
मस्त्रादित्येभ्यश्च विश्वेभ्यश्च देवेभ्यो दिविक्षिद्भ्यो लोकक्षि
द्भ्यो लोकं मे यजमानाय विंदतैष वै यजमानस्य लोक
एतास्म्यत्र यजमानः परस्तादायुषः स्वाहापजहि परि
घमित्युक्त्वोत्तिष्ठति तस्मा आदित्याश्च विश्वे च देवास्तृ
तीयसवनं संप्रयच्छंत्येषु ह वै यज्ञस्य मात्रां वेद य एवं
वेद य एवं वेद ॥२४॥ इति चतुर्थः प्रपाठकः ॥ ॥ असो

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

वाआदित्योदेवमधुतस्यद्यौरेवतिरश्चीनवंशोंतरि
क्षमपूपोमरीचयःपुत्राएतस्ययेप्रांचोरश्मयस्ताएवा
स्यप्राच्योमधुनाड्यऋचएवमधुकृतऋग्वेदएवपुष्पं
ताअमृताआपस्तावाएताऋचएतमृग्वेदमभ्यतपं
स्तस्याभितप्तस्ययशस्तेजइंद्रियंवीर्यमन्नाद्यंरसो
जायततद्व्यक्षरत्तदादित्यमभितोश्रयत्तद्वाएतद्यदेत
दादित्यस्यरोहितंरूपं॥१॥अथयेस्यदक्षिणारश्म

Takshashila Project

यस्ताएवास्यदक्षिणामधुनाड्योयजूंष्येवमधुकृतो
यजुर्वेदएवपुष्पंताअमृताआपस्तानिवाएतानियजूं
ष्येतंयजुर्वेदमभ्यतपंस्तस्याभितप्तस्ययशस्तेजइंद्रियं
वीर्यमन्नाद्यंरसोजायततद्व्यक्षरत्तदादित्यमभितो
श्रयत्तद्वाएतद्यदेतदादित्यस्यशुक्लंरूपं ॥२॥ अथयेस्य
प्रत्यंचोरश्मयस्ताएवास्यप्रतीच्योमधुनाड्यःसामान्येव
मधुकृतःसामवेदएवपुष्पंताअमृताआपस्तानिवाए ५९

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तानिसामान्येतःसामवेदमभ्यतपंस्तस्याभितप्तस्ययश
स्तेजइंद्रियंवीर्यमन्नाद्यंरसोजायततद्व्यसरत्तदादित्य
मभितोऽश्रयत्तद्वाएतद्यदेतदादित्यस्यकृष्णंरूपं॥३॥
अथयेस्योदंचोरश्मयस्ताएवास्योदीच्योमधुनाड्योथर्वां
गिरसएवमधुकृतइतिहासपुराणंपुष्पंताअमृताआप
स्तावाएतेथर्वांगिरसएतदितिहासपुराणमभ्यतपंस्त
स्याभितप्तस्ययशस्तेजइंद्रियंवीर्यमन्नाद्यंरसोजायत

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

क्षरत्तदादित्यमभितोऽश्रयत्तद्वा एतद्यदेतदादित्यस्य परं
कृष्णꣳरूपं॥४॥अथयेऽस्योर्ध्वा रश्मयस्ता एवास्योर्ध्वा मधु
नाड्यो गुह्या एवादेशा मधुकृतो ब्रह्मैव पुष्पं ता अमृता आप
स्ता वा एता गुह्या आदेशा एतद्ब्रह्माभ्यतपꣳस्तस्याभितप्तस्य
यशस्तेज इन्द्रियं वीर्यमन्नाद्यꣳरसोऽजायत तद्व्यक्षरत्तदा
दित्यमभितोऽश्रयत्तद्वा एतद्यदेतदादित्यस्य मध्ये क्षोभत इ
व ते वा एते रसानाꣳरसा वेदा हि रसास्तेषामेते रसास्तानि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वा एतान्यमृतानाममृतानि वेदा ह्यमृतास्तेषामेतान्यमृता
नि ॥५॥ तद्यत्प्रथमममृतं तद्वसव उपजीवंत्यग्निना मुखेनं
न वै देवा अश्नंति न पिबंत्येतदेवामृतं दृष्ट्वा तृप्यंति त एत
देव रूपमभिसंविशंत्येतस्माद्रूपादुद्यंति स य एतदेवम
मृतं वेद वसूनामेवैको भूत्वाग्निनैव मुखेनैतदेवामृतं दृ
ष्ट्वा तृप्यति स एतदेव रूपमभिसंविशत्येतस्माद्रूपादुदेति
स यावदादित्यः पुरस्तादुदेता पश्चादस्तमेता वसूनामेव ता

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वदाधिपत्यं स्वाराज्यंपर्येता॥६॥अथयद्वितीयममृतंतत
द्रुद्राउपजीवंतीइंद्रेणमुखेननवैदेवाअश्नंतिनपिबंत्येत
देवामृतंदृष्ट्वातृप्यंतितएतदेवरूपमभिसंविशंत्येतस्मा
द्रूपादुद्यंतिसयएतदेवममृतंवेदरुद्राणामेवैकोभूत्वें
द्रेणैवमुखेनैतदेवामृतंदृष्ट्वातृप्यतिसएतदेवरूपमभि
संविशत्येतस्माद्रूपादुदेतिसयावदादित्यःपुरस्तादुदेताप
श्चादस्तमेताद्विस्तावद्दक्षिणतउदेतोत्तरतोस्तमेतारु ५०

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

णामेवतावदाधिपत्यं स्वाराज्यंपर्येता ७ अथयत्तृ
तीयममृतंतदादित्याउपजीवंतिवरुणेनमुखेननवैदे
वाश्नंतिनपिबंत्येतदेवामृतंदृष्ट्वातृप्यंतितएतदे
वरूपमभिसंविशंत्येतस्माद्रूपादुद्यंतिसयएतदेव
ममृतंवेदादित्यानामेवैकोभूत्वावरुणेनेव —— नैतदे
वामृतंदृष्ट्वातृप्यतिसएतदेवरूपमभिसंविशत्येतस्मा
द्रूपादुदेतिसयावदादित्योदक्षिणतउदेतोत्तरतोस्त

Takshashila Project

मेताद्विस्तावत्पश्चाउदेतापुरस्तादस्तमेतादित्यानामेका
तावद्दाधिपत्यंस्वाराज्यंपर्येता॥४॥अथयत्पञ्चमममृतं
तन्मरुतउपजीवीतिसोमेनमुखेननवैदेवाअश्नंतिनपि
बंत्येतदेवामृतंदृष्ट्वातृप्यंतितएतदेवरूपमभिसंविशं
त्येतस्माद्रूपाडुद्यंतिसयएतदेवममृतंवेदमरुतामेवै
कोभूत्वासोमेनैवमुखेनैतदेवामृतंदृष्ट्वातृप्यतिसएत
देवरूपमभिसंविशत्येतस्माद्रूपाडुदेतिसयावदादित्य ५९

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ःपश्चादुदेतापुरस्तादस्तमेताद्विस्तावदुत्तरतउदेताद
क्षिणतोस्तमेतामरुतामेवतावदाधिपत्यंस्वाराज्यंप
र्येता॥१॥अथयत्पंचमममृतंतत्साध्याउपजीवंतिब्रह्म
णामुखेननवैदेवाअश्नंतिनपिबंत्येतदेवामृतंदृष्ट्वातृ
प्यंतितएतदेवरूपमभिसंविशंत्येतस्माद्रूपादुद्यंति
सयएतदेवममृतंवेदसाध्यानामेवैकोभूत्वाब्रह्मणैव
मुखेनैतदेवामृतंदृष्ट्वातृप्यतिसएतदेवरूपमभिसंवि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ञ्यएतस्माद्रूपाउदेतिसयावदादित्यउत्तरतउदेतादक्षिण
तोस्तमेताद्विस्तावदूर्द्ध्वउदेतावाङ्·स्तमेतासाध्यानामे
वतावदाधिपत्य॰ स्वाराज्यंपर्येता ॥१०॥ अथयतनजाद्विउ
देत्यनैवोदेतानास्तमेतैकलएवमध्येस्थातातानदेषश्लो
कोनवैतत्रननिम्लोचनोदियायकदाचनदेवास्तेनाह
॰ सत्येनमाविराधिषिब्रह्मणेतिनहवाअस्माउदेतिन
निम्लोचतिसकृद्दिवाहैवास्मैभवतियएतामेवंब्रह्मो ६०

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

पनिषदंवेदतद्धैतद्ब्रह्मा प्रजापतयउवाचप्रजापतिर्मन
वेमनुःप्रजाभ्यस्तद्धैतदुद्दालकायारुणयेज्येष्ठायपु
त्रायपिताब्रह्मप्रोवाचेदंवावतज्ज्येष्ठायपुत्रायपिता
ब्रह्मप्रब्रूयात्प्रणाय्यायवांतेवासिनेनान्यस्मैकस्मैच
नयद्यप्यस्माइमामद्भिःपरिगृहीतांधनस्यपूर्णांदद्या
देतदेवततोभूयइत्येतदेवततोभूयइति॥११॥गाय
त्रीवाइदंसर्वंभूतंयदिदंकिंचवाग्वैगायत्रीवाग्वाइ

Digitized by Vaidika Bharata/Supatha Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

दꣳ सर्वंभूतंगायतिचत्रायतेचयावैसागायत्रीयंवावसा
येयंपृथिव्यस्याꣳहीदꣳसर्वंभूतंप्रतिष्ठितमेतामेवना
तिशीयतेयत्रीयंवावसायेयंपृथिव्यस्याꣳहीदꣳसर्वं
भूतंप्रतिष्ठितमेतामेवनातिशीयतेयावैसापृथिवीयं
वावसायदिदमस्मिन्पुरुषेशरीरमस्मिन्हीमेप्राणाः
प्रतिष्ठिताएतदेवनातिशीयंतेयद्वैतत्पुरुषेशरीरमिदं
वावतद्यदिदमस्मिन्नंतःपुरुषेहृदयमस्मिन्हीमेप्रा ६१

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

णाःप्रतिष्टिताएतदेवनातिशीयंतेसैषाचतुष्पदाष।
ड्विधागायत्रीतदेतदृचाभ्यनूक्तंतावानस्यमहिमाततो
ज्यायांश्चपुरुषःपादोस्यसर्वाभूतानित्रिपादस्याम
तंदिवीतियद्वैतद्ब्रह्मेतीदंवावतद्योयंबहिर्धापुरुषाद
काशोयोवैसबहिर्धापुरुषादाकाशोयंवावसयोयमंतः
पुरुषआकाशोयोवैसोंतःपुरुषआकाशोयंवावस।
योयमंतर्हृदयआकाशस्तदेतत्पूर्णमप्रवर्त्तिनिपूर्ण

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

मप्रवर्त्तिनीः श्रियंलभतेयएवंवेद ॥ ९ ॥ तस्यहवाएतस्य
हृदयस्यपंचदेवसुषयःसयोस्यप्राङ्सुषिःसप्राणस्त
च्चक्षुःसआदित्यस्तदेतत्तेजोन्नाद्यमित्युपासीततेजस्व्य
न्नादोभवतियएवंवेदअथयोस्यदक्षिणःसुषिःसव्यान
स्तच्छ्रोत्रंसचंद्रमास्तदेतच्छ्रीश्चयशश्चेत्युपासीतश्रीमा
न्यशस्वीभवतियएवंवेदअथयोस्यप्रत्यङ्सुषिःसोपा
नःसावाक्सोग्निस्तदेतद्ब्रह्मवर्चसमन्नाद्यमित्युपा ६२

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

सीतब्रह्मवर्च्चस्यन्नादोभवतियएवंवेदाथयोस्योदंसु
षिःससमानःस्तन्मनःसपर्जन्यस्तदेतत्कीर्त्तिश्चव्युष्टि
श्चेत्युपासीतकीर्त्तिमान्व्युष्टिमान्भवतियएवंवेदाथ
योस्योर्द्ध्वःसुषिःसुषिःसउदानःसवायुःसआकाश
स्तदेतदोजश्चमहश्चेत्युपासीतौजस्वीमहस्वान्भवतिय
एवंवेदतेवाएतेपंचब्रह्मपुरुषाःस्वर्गस्यलोकस्यद्वार
पाःसयएतानेवंपंचब्रह्मपुरुषान्स्वर्गस्यलोकस्यद्वा

Digitized by Vaidika Bharati/Sureshchandra Mouleeen New Delhi

Takshashila Project

रपान्वेदास्यकुलेवीरोजायतेप्रतिपद्यंतेस्वर्गंलोकंयएता
नेवंपंचब्रह्मपुरुषांस्वर्गस्यलोकस्यद्वारपान्वेदाथयद
तःपरोदिवोज्योतिर्दीप्यतेविश्वतःपृष्ठेषुसर्वतःपृष्ठे
ष्वनुत्तमेषूत्तमेषुलोकेष्विदंवाववतद्यदिदमस्मिन्नंतः
पुरुषेज्योतिस्तस्यैषादृष्टिर्यत्रैतदस्मिंछरीरेसंस्पर्शे
नोष्णिमानंविजानातितस्यैषाश्रुतिर्यत्रैतत्कर्णावपि
गृह्यनिनदमिवनदथुरिवाग्नेरिवज्वलतउपशृणोति ६२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तद्देनद्दृष्टंचश्रुतंचेत्युपासीतचक्षुष्यःश्रुतोभवतियए
वंवेदयएवंवेद॥ १३ ॥सर्वंखल्विदंब्रह्मतज्जलानितिशां
तउपासीताथखलुक्रतुमयःपुरुषोयथाक्रतुरस्मिंलो
केपुरुषोभवतितथेतःप्रेत्यभवतिसक्रतुंकुर्वीतमनो
मयःप्राणशरीरोभारूपःसत्यसंकल्पआकाशात्मासर्व
कर्मासर्वकामःसर्वगंधःसर्वरसःसर्वमिदमभ्यात्तोवा
क्यनादरएषमआत्मांतर्हृदयेणीयान्व्रीहेर्वायवा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यः वा द्वा सर्षपाद्वा श्यामाकाद्वा श्यामाकतंडुलाद्वैषम
आत्मांतर्हृदये ज्यायान्पृथिव्या ज्यायानंतरिक्षाज्ज्यायान्
दिवो ज्यायानेभ्यो लोकेभ्यः सर्वकर्मा सर्वकामः सर्वगंध
ः सर्वरसः सर्वमिदमभ्यात्तोऽवाक्यनादर एष म आत्मांत
र्हृदय एतद्ब्रह्मैतमितः प्रेत्याभिसंभवितास्मीति यस्य स्या
द्द्धा न विचिकित्सास्तीति ह स्माह शांडिल्यः ॥१४॥ अंतरि
क्षोदरः कोशो भूमिबुध्नो न जीर्यति दिशो ह्यस्य स्रक्त ६४

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

योद्यौरस्योत्तरं बिल———षकोशो वसुधानस्तस्मिन्वि।
श्वमिदं श्रितं तस्य प्राचीदिग्जुहूर्नाम सहमाना नाम द
क्षिणा राज्ञी नाम प्रतीची सुभूता नामोदीची तासां वा
युर्वत्सः स य एतमेवं वायुं दिशां वत्सं वेद न पुत्ररोदं रोदि
सोहमेतमेवं वायुं दिशां वत्सं वेद मा पुत्ररोदं रुदमरि
ष्टं कोशं प्रपद्येमुनामुनामुना प्राणं प्रपद्येमुनामुनामु
ना भूः प्रपद्येमुनामुनामुना भुवः प्रपद्येमुनामुनामु

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Mayapur, New Delhi

Takshashila Project

नाख्वःप्रपद्येमुनामुनामुनासयदवोचंप्राणंप्रपद्यइतिप्रा
णोवाइदꣳसर्वंभूतंयदिदंचतमेवतत्प्रापत्स्यथयदवो
चंभूःप्रपद्यइतिपृथिवींप्रपद्येंतरिक्षंप्रपद्येदिवंप्रपद्य
इत्येवतदवोचमथयदवोचंभुवःप्रपद्यइत्यग्निंप्रपद्ये
वायुंप्रपद्यआदित्यंप्रपद्यइत्येवतदवोचमथयदवो
चꣳस्वःप्रपद्यइत्यृग्वेदंप्रपद्येयजुर्वेदंप्रपद्येसाम
वेदंप्रपद्यइत्येवतदवोचंतदवोचं ॥१५॥ पुरुषोवाव — ६५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्त्तस्ययानिचतुर्विंशतिर्वर्षाणितत्प्रातःसवनंचतु
र्विंशत्यक्षरागायत्रीगायत्रंप्रातःसवनंतदस्यवस
वोन्वायत्ताःप्राणावाववसवएतेहीदंसर्वंवास
यंतितंचेदेतस्मिन्वयसिकिंचिदुपतपेत्सब्रूयात्प्रा
णावसवइदंमेप्रातःसवनमाध्यंदिनंसवनमनुसंतनु
तेतिमाहंप्राणानांवसूनांमध्येयज्ञोविलोप्सीयेत्यु
द्धैवततएत्यगदोहभवत्यथयानिचतुश्चत्वारिंशद्वर्षा

Digitized by ... New Delhi

Takshashila Project

णि तन्माध्यंदिनꣳ सवनं चतुश्चत्वारिꣳशदक्षरा त्रिष्टुप्त्रै
ष्टुभं माध्यंदिनꣳ सवनं तदस्य रुद्रा अन्वायत्ताः प्राणा वा
व रुद्रा एते हीदꣳ सर्वꣳ रोदयंति तं चेदेतस्मिन्वयसि
किंचिदुपतपेत्स ब्रूयात्प्राणा रुद्रा इदं मे माध्यंदिनꣳ स
वनं तृतीयसवनमनुसंतनुतेति माहं प्राणानाꣳ रुद्रा
णां मध्ये यज्ञो विलोप्सीयेत्युद्धैव तत एत्यगदो ह भव
त्यथ यान्यष्टाचत्वारिꣳशद्वर्षाणि तत्तृतीयसवनमा ६५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ष्टाचत्वारिंशदक्षरा जगती जागतं तृतीयसवनं तदस्या

दित्वा अ ।यत्ताः प्राणा वावादित्या एते हीदं सर्वमा

ददते नं चेदेतस्मिन्वयसि किंचिदुपतपेत्स ब्रूयात्प्राणा

आदित्या इदं मे तृतीयसवनमायुरनुसंतनुतेति माहं

प्राणानामादित्यानां मध्ये यज्ञो विलोप्सीयेत्युद्धैव तत

एत्यगदो हैव भवत्येतद्ध स्म वै तद्विद्वानाह महिदास

ऐतरेयः स किं म एतदुपतपसि योहमनेन न प्रेष्यामी

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तिमहषोडशंवर्षशतमजीवत्प्रहषोडशंवर्षशतंजीवति
यएवंवेद॥१६॥सयदशिशिषतियत्पिपासतियन्नरम
तेताअस्यदीक्षाअथयदश्नातियत्पिबतियद्रमतेतदु
पसदैरेत्यथयद्धसतियज्जक्षतियन्मैथुनंचरातिस्तुतश
स्त्रैरेवतदेत्यथयत्तपोदानमार्जवमहिंसासत्यवचन
मितिताअस्यदक्षिणास्तस्मादाहुःसोष्यत्यसो — तिपु
नरुत्पादनमेवास्यतन्मरणमेवावभृथस्तद्धैतद्घोरआं ९७

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

गिरसः कृष्णाय देवकीपुत्रायोक्त्वोवाचापिपास एव स
बभूव सोंतवेलायामेतत्त्रयं प्रतिपद्येताक्षितमस्यच्युत
मसि प्राणसंशितमसीति तत्रैते द्वे ऋचौ भवतः आदि
त्प्रत्नस्य रेतस उद्वयं तमसस्परि ज्योतिः पश्यंत उत्तरं
स्वः पश्यंत उत्तरं देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तममि
ति ज्योतिरुत्तममिति ॥ १७ ॥ मनो ब्रह्मेत्युपासीतेत्यध्यात्म
मथाधिदैवतमाकाशो ब्रह्मेत्युभयमादिष्टं भवत्य

Takshashila Project

ध्यात्मंचाधिदैवतंचतदेतच्चतुष्पाद्ब्रह्मवाक्पादःप्राणः
पादश्चक्षुःपादःश्रोत्रंपादइत्यध्यात्ममथाधिदैवतमग्निः
ग्निःपादोवायुःपादआदित्यःपादोदिशःपादइत्युभ
यमेवादिष्टंभवत्यध्यात्मंचैवाधिदैवतंचवागेवब्रह्मण
श्चतुर्थःपादःसोऽग्निनाज्योतिषाभातिचतपतिचभाति
चतपतिचकीर्त्यायशसाब्रह्मवर्चसेनयएवंवेदप्राण
एवब्रह्मणःश्चतुर्थःपादःसवायुनाज्योतिषाभातिच ६५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

नपत्तिंचमातिंचत्तपत्तिंचकीर्त्तीयशश्चाब्रह्मवर्चसेन
यएवंवेदचक्षुरेवब्रह्मणस्तृतीयःपादःसआदित्ये
नज्योतिषान्नातिंचनपत्तिंचम्नातिंचतयनिंचकीर्त्तीय
शश्चाब्रह्मवर्चसेनयएवंवेदश्रोत्रमेवब्रह्मणश्चतु
र्थःपादःसदिग्भिर्ज्योतिषान्नातिंचत्तपत्तिंचमातिंच
तपत्तिंचकीर्त्तीयशश्चाब्रह्मवर्चसेनयएवंवेदयए
वंवेद॥ ५॥ आदित्याब्रह्मत्तेपादश्चात्तस्यपक्वाख्यान

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

मसदेवेदमग्रआसीत्तत्सदासीत्तत्समभवत्तदांडंनिरवर्त्त
तत्संवत्सरस्यमात्रामशयततन्निरभिद्यततेआंडकपा
लेरजतंचसुवर्णंचाभवतांतद्यद्रजतं॥सेयंपृथिवीय
त्सुवर्णं॥साद्यौर्यज्जरायुतेपर्वतायदुल्बं॥समेघोनी
हारोयाधमनयस्तानद्योयद्वास्तेयमुदकं॥ससमुद्रो
ऽथयत्तदजायतसोऽसावादित्यस्तंजायमानंघोषाउ
लूलवोऽनूदतिष्ठंत्सर्वाणिचभूतानिसर्वेचकामास्त ६९

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्मात्तस्योदयंप्रतिप्रत्यायनंप्रतिघोषाउलूलवोनू
त्तिष्टंतिसर्वाणिचभूतानिसर्वेचैवकामाःसयएत
मेवंविद्वानादित्यंब्रह्मेत्युपास्तेभ्याशोहयदेनंसा
धवोघोषाआचगछेयुरुपचनिंम्रेडेरन्निंम्रेडेरन्
१२॥ इतिपंचमःप्रपाठकःसमाप्तः॥ जानश्रुतिर्हपौ
त्रायणःश्रद्धादेयोबहुदायीबहुपाक्यआससहस
र्वतआवसथान्मापयांचक्रेसर्वतएवमेत्स्यंतीत्यथ

Takshashila Project

ह्हॅंसानिघ्नायामतिपेतुस्तदेवॅह्ॅंसाहॅसमराउ
इतिह्प्रतिजज्ञेसहकृत्वाविदमितिप्रस्पेया १ तदुहजानः
श्रुतिःपौत्रायणःष्पट्त्राणानिगवांनिष्कमश्वतरीरथंत
दादायप्रतिचक्रमेतॅहाभ्यवादरयिकेमानिषट्त्रा
णानिगवामयंनिष्कोयमश्वतरीरथोनुमएतांभगवोदे
वताॅंशाधियांदेवतामुपास्सइतितमुहपरःप्रत्युवाच
हहारेत्वाशूद्रतवैवसहगोभिरस्त्वितितदुहपुनरेवजा ७०

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

नश्रुतिःपौत्रायणःसहस्रंगवांनिष्कमश्वतरीरथंदु
हितरंतदादायप्रतिचक्रमेतंहाभ्युवादरयिक्वेदं
सहस्रंगवामयंनिष्कोयमश्वतरीरथइयंजायायंग्रा
मोयस्मिन्नास्सेन्वेवमाभगवःशाधीतितस्याहमुखमुपो
द्गृह्णन्नुवाचाजाहारेमाःशूद्रानेनैवमुखेनालापयिष्य
थाइतितेहैतेरयिक्वपर्णानाममहावृषेषुयत्रास्मा
उवाससतस्मैहोवाच २ वायुर्वावसंवर्गोयदावाअग्नि

Digitized by Vaidika Bharata/Sarayu Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

रुद्वायतिवायुमेवाप्येतियदासूर्योस्तमेतिवायुमेवाप्येति
यदाचंद्रोस्तमेतिवायुमेवाप्येतियदापउच्छुष्यंतिवायु
मेवापीयंतिवायुर्ह्येवैतांस्सर्वांस्संवृंक्त·इत्यधिदैवतमथा
ध्यात्मंप्राणोवावसंवर्गःसयदास्वपितिप्राणमेववाग
प्येतिप्राणंचक्षुःप्राणंश्रोत्रंप्राणंमनःप्राणोह्येवै
तांस्सर्वांस्संवृंक्त·इतितौवाएतौद्वौसंवर्गौवायुरेवदेवे
षुप्राणःप्राणेषुअथहशौनकंचकापेयमभिप्रतारिणंच ७१

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

काक्षसेनिंपरिविष्यमाणौब्रह्मचारीबिभिक्षेतस्माउह
नददतुःसहोवाचमहात्मनश्चतुरोदेवएकःकस्सज
गारभुवनस्यगोपास्तंकापेयनाभिपश्यंतिमर्त्याअभिप्र
तारिन्बहुधावसंतंयस्मैवाएतदन्नंतस्माएतन्नदत्त
मितितदुहशौनकःकापेयःप्रतिमन्वानःप्रत्येयाया।
त्मादेवानांजनिताप्रजानां॰हिरण्यद॰ष्ट्रोबभसोन
सूरिर्महांतमस्यमहिमानमाहुरनद्यमानोयदतन्न

Takshashila Project

मत्तीतिवैवयंब्रह्मचारिन्नेदमुपास्महेदत्तास्मैभिक्षा
मितितस्माउहदद्दुस्तेवाएतेपंचान्येपंचान्येदशसंतस्त
त्कृतंतस्मात्सर्वासुदिक्ष्वन्नमेवदशकृतं॰सैषाविरा
डन्नादीतयेदं॰सर्वंदृष्टं॰सर्वमस्येदंदृष्टंभवत्यन्नादो
भवतियएवंवेदयएवंवेद ३ सत्यकामोहजाबालो
जबालांमातरमामंत्रयांचक्रेब्रह्मचर्यंभवतिविवत्स्यामि
किंगोत्रोन्वहमस्मीतिसाहैनमुवाचनाहमेत ७१

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वेदतत्तद्यद्गोत्रस्त्वमसिबह्वहंचरंतीपरिचारिणीयौव
नेत्वामलभेसाहमेतन्नवेदयद्गोत्रस्त्वमसिजबालातु
नामाहमस्मिसत्यकामोनामत्वमसिससत्यकामएवजा
बालोब्रुवीथाइतिसहहारिद्रुमतंगौतममेत्योवाचब्र
ह्मचर्यंभगवतिवत्स्याम्युपेयांभगवंतमितितंहोवा
चकिंगोत्रोनुसोम्यासीतिसहोवाचनाहमेतद्वेदभो
यद्गोत्रोहमस्म्यपृच्छंमातरंसामाप्रत्यब्रवीद्बह्वहं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

चरंतीपरिचारिणीयौवनेत्वामलभेसाहमेतन्नवेदयद्गोत्रस्त्व
मसिजबालातुनामाहमस्मिसत्यकामोनामत्वमसीतिसोहं
सत्यकामोजाबालोस्मिभोइतितं होवाचनैतदब्राह्मणो
विवक्तुमर्हतिसमिधं सोम्याहरोपत्वानेष्येनसत्यादगाइ
तितमुपनीयकृशानामबलानांचतुःशतागानिराकृत्योवा
चेमाःसोम्यानुसंव्रजेतिताअभिप्रस्थापयन्नुवाचनासहस्रे
णावर्तयेतिसहवर्षगणंप्रोवासतायदासहस्रं संपेदुः ७३

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

४ अथहैनमृषभोऽभ्युवादसत्यकामा ३ इतिभगवइति
हप्रतिशुश्रावप्राप्ताःसौम्यसहस्रंस्मःप्रापयनआचार्य
कुलंब्रह्मणश्चतेपादंब्रवाणीतिब्रवीतुमेभगवानिति
तस्मैहोवाचप्राचीदिक्कलाप्रतीचीदिक्कलादक्षिणादि
क्कलोदीचीदिक्कलैषवैसोम्यचतुष्कलःपादोब्रह्मणः
प्रकाशवान्नामसयएतमेवंविद्वांश्चतुष्कलंपादंब्रह्म
णःप्रकाशवानित्युपास्तेप्रकाशवानस्मिंल्लोकेभवति।

Takshashila Project

प्रकाशवतोहलोकाञ्जयतियएतमेवंविद्वांश्चतुष्कलंपा
दंब्रह्मणःप्रकाशवानित्युपास्ते ५ अग्निष्टेपादंवक्तेति
सहश्वोभूतेगाअभिप्रस्थापयांचकारतायत्राभिसायंब
भूवुस्तत्राग्निमुपसमाधायगाउपरुध्य समिधमाधायपश्चा
दग्नेःप्राङुपोपविवेशतमग्निरभ्युवादसत्यकाम३इति
भगवइतिहप्रतिशुश्रावब्रह्मणःसोम्यतेपादंब्रवाणीतिब्र
वीतुमेभगवानितितस्मैहोवाचपृथिवीकलांतरिक्षंक ७४

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

लाद्यौःकलासमुद्रःकलैषवैसोम्यचतुष्कलःपादो
ब्रह्मणोनंतवान्नामसयएतमेवंविद्वांश्चतुष्कलंपा
दंब्रह्मणोनंतवानित्युपास्तेनंतवानस्मिंलोकेभवत
नंतवतोहलोकाञ्जयतियएतमेवंविद्वांश्चतुष्क
लंपादंब्रह्मणोनंतवानित्युपास्ते ६ हंसस्तेपादंवक्ते
तिसहश्वोभूतेगाअभिप्रस्थापयांचकारतायत्राभिसा
यंबभूवुस्तत्राग्निमुपसमाधायगाउपरुध्यसमिधमा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

धाय पश्चादग्नेः प्राङुपोपविवेश ॥ १ ॥ तमग्निरभ्यु
वाद सत्यकामा३ इति इति भगव इति ह प्रतिशुश्राव ब्रह्म
णः सोम्य ते पादं ब्रवाणीति ब्रवीतु मे भगवानिति तस्मै ।
होवाचाग्निः कला सूर्यः कला चंद्रः कला विद्युत्कलै
ष वै सोम्य चतुष्कलः पादो ब्रह्मणो ज्योतिष्मान्नाम
स य एतमेवं विद्वांश्चतुष्कलं पादं ब्रह्मणो ज्योतिष्मा
नित्युपास्ते ज्योतिष्मानस्मिंल्लोके भवति ज्योतिष्मतो ह ७५

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

लोकांजयतियएतंमेवंविद्वांश्चतुष्कलंपादंब्रह्मणो
ज्योतिष्मानित्युपास्ते ७ मद्गुष्टेपादंवक्तेतिसहश्वोभू
तेगाअभिप्रस्थापयांचकारतायत्राभिसायंबभूवु
स्तत्राग्निमुपसमाधायगाउपरुध्यसमिधमाधायपश्चा
दग्नेःप्राङुपोपविवेशतंमद्गुरुपनिपत्याभ्युवादसत्य।
कामा३इतिभगवइतिहप्रतिशुश्रावब्रह्मणःसोम्यते
पादंब्रवाणीतिब्रवीतुमेभगवानितितस्मैहोवाचप्राणः

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

कलाचक्षुःकलाश्रोत्रंकलामनःकलैषवैसोम्यचतुष्क
लःपादोब्रह्मणआयतनवान्नामसयएतमेवंविद्वांश्चतु
ष्कलंपादंब्रह्मणआयतनवानित्युपास्तआयतनवान
स्मिंलोकेभवत्यायतनवतोहलोकाञ्जयतियएतमेवं
विद्वांश्चतुष्कलंपादंब्रह्मणआयतनवानित्युपास्ते ८
प्रापहाचार्यकुलंतमाचार्योभ्युवादसत्यकाम३इति।
भगवइतिहप्रतिशुश्रावब्रह्मविदिववैसोम्यभासिकोनु। ७६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

त्वानुशशासेत्यन्येमनुष्येभ्य इतिहप्रतिजज्ञेभगवाँस्त्वे
वमेकामेब्रूयाच्छ्रुतँह्येवमेभगवद्दृशेभ्य आचार्याद्धैव
विद्याविदितासाधिष्ठंप्रापतीतितस्मैहैतदेवोवाचा
त्रहनकिंचनवीयायेतिवीयायेति २ उपकोसलोह
वैकामलायनःसत्यकामेजाबालेब्रह्मचर्यमुवासतस्य
हद्वादशवर्षाण्यग्नीन्परिचचारसहस्मान्यानंतेवासि
नःसमावर्त्तयँस्तँहस्मैवनसमावर्त्तयतितंजायोवा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

चतप्तोब्रह्मचारीकुशलमग्नीन्परिचचारीन्मात्वाग्नय
ःपरिप्रवोचन्प्रब्रूह्यस्माइतितस्मैहाप्रोच्यैवप्रवासांचक्रे
सहव्याधिनानशितुंदध्रेतमाचार्यजायोवाचब्रह्मचारि
न्नशानकिंनुनाश्नासीतिसहोवाचबहवइमेस्मिन्पुरु
षेकामानानात्ययाव्याधिभिःप्रतिपूर्णोस्मिनाशिष्यामी
त्यथहाग्नयःसमूदिरेतप्तोब्रह्मचारीकुशलंनःपर्य
चारीद्धंतास्मैप्रब्रवामेतितस्मैहोचुःप्राणोब्रह्मकंब्रह्म ७७

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

खंब्रह्मेतिसहोवाचविजानाम्यहंयत्प्राणोब्रह्मकंचतु
खंचनविजानामीतितेहोचुर्यद्वावकंतदेवखंयदेवखं
तदेवकमितिप्राणंचहास्मैतदाकाशंचोचुः १० अ
थहैनंगार्हपत्योनुशशासपृथिव्यग्निरन्नमादित्यइ
तियएषआदित्येऽपुरुषोदृश्यतेसोहमस्मिसएवा
हमस्मीतिसयएतमेवंविद्वानुपास्तेपहतेपापकृत्यां
लोकीभवतिसर्वमायुरेतिज्योग्जी— तिनास्यावरपु

Takshashila Project

रुषाःक्षीयंतउपवयंतंभुंजामोस्मिंश्चलोकेमुष्मिंश्च
यएतमेवंविद्वानुपास्ते ११ अथहैनमन्वाहार्यप
चनोनुशशासापोदिशोनक्षत्राणिचंद्रमाइतियएष
चंद्रमसिपुरुषोदृश्यतेसोहमस्मिसएवाहमस्मीतिस
यएतमेवंविद्वानुपास्तेपहतेपापकृत्यांलोकीभव
तिसर्वमायुरेतिज्योग्जीवतिनास्यावरपुरुषाःक्षीय
उपवयंतंभुंजामोस्मिंश्चलोकेमुष्मिंश्चयएतमेवं ७८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

विद्वानुपास्ते १२ अथहैनमाहवनीयोनुशशासप्रा
णआकाशोद्यौर्विद्युदितियएषविद्युतिपुरुषोदृश्य
तेसोहमस्मिसएवाहमस्मीतिसयएतमेवंविद्वानुपास्ते
पहतेपापकृत्यांलोकीभवतिसर्वमायुरेतिज्योग्जीव
तिनास्यावरपुरुषाःक्षीयंतउपवयंतंभुंजामोस्मिंश्च
लोकेमुष्मिंश्चयएतमेवंविद्वानुपास्ते १३ तेहो
चुरुपकोसलैषासोम्यतेस्मद्विद्यात्मविद्याचाचा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

र्यस्तुतेगतिंवक्तेसाजगामहास्याचार्यस्तमाचार्योभ्युवा
दोपकोसला३इतिभगवइतिहप्रतिशुश्रावब्रह्मविदइ
वसोम्यतेमुखंभातिकोनुत्वानुशशासेतिकोनुत्वानुशा
शासेतिकोनुमानुशिष्याद्भो इतीहापेवनिह्नुतइमेनून
मीदृशाअन्यादृशाइतीहाग्नीनभ्यूदेकिंनुसोम्यकिल
तेवोचन्नितीदमितिहप्रतिजज्ञेलोकान्वावकिलसोम्या
तवोचंन्नहंतुतेतद्वक्ष्यामियथापुष्करपलाशआपोन ७२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

श्लिष्यंतएवमेवंविदिपापंकर्मनश्लिष्यतइतिब्रवीतु
मेभगवानितित्तस्मैहोवाच ७४ यएषोक्षिणिपुरुषोदृ
—श्यतएषआत्मेतिहोवाचैतदमृतमभयमेतद्ब्रह्मेतित
द्यद्यप्यस्मिन्सर्पिर्वोदकंवासिंचतिवर्त्मनीएवगच्छसे
त॰संयद्वामइ———क्षतएत॰हिसर्वाणिवामान्य
भिसंयंतिसर्वाण्येनंवामान्यभिसंयंतियएवंवेदेषउए
ववामानीरेषहिसर्वेषुलोकेषुभातिसर्वेषुलोकेषु

Takshashila Project

ज्ञातियर्ह्येवेदाथायजेचैवास्मिंछंयंकुर्वंतीतियद्वेवनादि
षमेवातिसन्नंवसर्विषोहरत्यापूर्यमाणपक्षमापूर्यमा
णपक्षाद्वान्यद्ददेतिमासाꣳस्तान्मासेभ्यःसंवत्सरꣳ
संवत्सरादादित्यमादित्याच्चंद्रमसंचंद्रमसोविश्वंतंत
स्करुषोमानवःसएनान्ब्रह्मगमयत्येषदेवपथ्योब्रह्मप
थएतेनप्रतिपद्यमानाइमंमानवमावर्त्तनावर्त्तिनाव
र्तंति १५ एषद्वैयज्ञोयोयंपवतएषद्वंयंनिदꣳस ८०

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वैंपुनातियदेषपन्निदꣳसर्वंपुनातितस्मादेषएव —
— ज्ञवर्त्तनीतयोरन्यतरामनसासꣳस्करोतिब्रह्मावाचा
होताध्वर्युरुद्गातान्यतरासयत्रोपाकृतेप्रातरनुवाकेपु
रापरिधानीयायाब्रह्माव्यववदत्यन्यतरामेववर्त्तनिꣳ
ꣳसꣳस्करोतिहीयतेन्यतरासयथैकपाद्व्रजन्रथोवैके
नचक्रेणवर्त्तमानोरिष्यत्येवमस्ययज्ञोरिष्यतियज्ञꣳ
रिष्यंतंयजमानोनुरिष्यतिसइष्ट्वापापीयन्भवत्यथ

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यत्रोपाकृतेप्रातरनुकेमपुरापरिधानीयायाब्रह्मान्यव
वदस्कन्नेएववर्त्ततीसःस्कुर्वंतिनदीयत्तेन्यतरामययथो
नययाद्रुजन्नग्धोवोमान्मांचक्रान्मांवित्तेमानःप्रतिति
ष्ठसेवमस्ययज्ञःप्रतितिष्ठतियज्ञंप्रतितिष्ठंतंयजमा।
नोनुप्रतितिष्ठतिसदद्वा अपान्नावति १६ प्रजाप
तिर्लोकानभ्यतपत्तेषांतप्यमानानांरसान्प्राबृहद।
ग्निंपृथिव्यावायुमंतरिक्षादादित्यंदिवःसएतास्तिस्रो ८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

देवताअस्पतपत्नामंतष्यमान्यनाॅरसान्प्राहृहदग्ने
र्केचोचायोर्यजूॅषिसामान्यादित्साक्षरनंात्रयी विद्य
मस्यनपत्तस्यान्तष्यमानायारसान्प्राहृहज्जरित्पग्न्यानुव
रितियजुर्भ्यः स्वरितिसाममस्परत्तद्यत्पृहः— क्तोरिष्येद्भूः
स्वाहेतिगार्हपत्सेजुहुयादृचामेवतद्रसेनर्चावीर्येणर्चाय
ज्ञस्यविरिष्टॅसंदधात्यथयदिपजुष्टोरिष्येद्भुवः स्वाहे
तिदक्षिणाग्नौजुहुयाद्यजुषामेरतद्रसेनयजुषांवी

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

र्येण यजुषां यज्ञस्य विरिष्टं संदधक्त्स्फ्यय यदि सामतो रिष्टं
ष्टः स्वाहेत्याहवनीये जुहुयात्साम्नामेव तद्रसेन साम्नां
वीर्येण साम्नां यज्ञस्य विरिष्टं संदधाति तद्यथा लवणे
न सुवर्णं संदध्यात्सुवर्णेन रजतं रजतेन त्रपु त्रपुणा
सीसं सीसेन लोहं लोहेन दारु दारु चर्मणैवामषां लो
कानामासां देवतानामस्याः त्रय्या विद्याया वीर्येण यज्ञ
स्य विरिष्टं संदधाति भेषजकृतो ह वा एष यज्ञो यत्रैवं ८२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

विद्ध एमानवत्सेष ह वा उदक्प्रवणो यज्ञो यत्रैवंविद्ब्रह्मा
भवत्येवंविदꣳ ह वा एषा ब्रह्माणमनुगाथा यतो यत आ
वर्त्तते तत्तद्गच्छति मानवो ब्रह्मैवैकऋत्विक्कुरूनश्वाभि
रक्षत्येवंविद्ध वै ब्रह्मा यज्ञं यजमानꣳ सर्वाꣳश्चर्त्विजो
ऽभिरक्षति तस्मादेवंविदमेव ब्रह्माणं कुर्वीत नानेवंविदं
नानेवंविदं ॥१७॥ इति षष्ठमः प्रपाठकः समाप्तः ॥ छ
यो ह वै ज्येष्ठं च श्रेष्ठं च वेद ज्येष्ठश्च ह वै श्रेष्ठश्च भवति प्रा

Takshashila Project

णोवावज्येष्टश्चश्रेष्टश्चयोहवैवसिष्टंवेदवसिष्टोहस्वा
नांभवतिवाग्वाववसिष्टोयोहवैप्रतिष्टांवेदप्रतिहतिष्ट
त्यस्मिंऽश्चलोकेमुष्मिंऽश्चचक्षुर्वावप्रतिष्टायोहवैसंप
वेदसऽहास्मैकामाःपद्यंतेदैवाश्चमानुषाश्चश्रोत्रंवाव
संपद्योहवाआयतनंवेदायतनंऽस्वानांभवतिमनोहवा
आयतनमथहप्राणाअहंऽश्रेयसिव्यूदिरेहंऽश्रेयान
स्म्यहंऽश्रेयानस्मीतितेहप्राणाःप्रजापतिंपितरमेत्योचु ८३

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

र्भगवन्कोनःश्रेष्ठइतितान्होवाचयस्मिन्वउत्क्रांतेशरीरं
पापिष्टतरमिवदृश्येतसवःश्रेष्ठइतिसाहवागुच्चक्रामसासं
वत्सरंप्रोष्यपर्येत्योवाचकथमशकततर्त्तेमज्जीवितुमिति
यथाकलाअवदंतःप्राणंतःप्राणेनपश्यंतश्चक्षुषाशृण्वं
तःश्रोत्रेणध्यायंतोमनसैवमितिप्रविवेशहवाक्चक्षु—
रुच्चक्रामतत्संवत्सरंप्रोष्यपर्येत्योवाचकथमशकततर्त्तेमज्जी
वितुमितियथांधाअपश्यंतःप्राणंतःप्राणेनवदंतोवाचा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

शृएवंतःश्रोत्रेणध्यायंतोमनसैवमितिप्रविवेशहचक्षुःश्रो
त्रंहोच्चक्रामतत्संवत्सरंप्रोष्यपर्येत्योवाचकथमशकतर्तेमज्जी
वितुमितियथाबधिराअशृएवंतःप्राणंतःप्राणेनवदंतोवा
चापश्यंतश्चक्षुषाध्यायंतोमनसैवमितिप्रविवेशहश्रोत्रं
मनोहोच्चक्रामतत्संवत्सरंप्रोष्यपर्येत्योवाचकथमशकतर्ते
मज्जीवितुमितियथाबालाअमनसःप्राणंतःप्राणेनवदंतो।
वाचापश्यंतश्चक्षुषाशृएवंतःश्रोत्रेणैवमितिप्रविवेशहम ८४

Takshashila Project

नोथहप्राणउच्चिक्रमिषंस यथासुहयःषड्वीं॰शशंकूंसं
खिदेदेवमितरान्प्राणांत्समखिदत्तं॰हाभिसमेत्योचुर्भगव
न्नेधित्वंनश्रेष्ठोसिमोत्क्रमीरित्यथहैनंवागुवाचयदहंवसि
ष्ठोस्मित्वंतद्वसिष्ठोसीत्यथहैनंचक्षुरुवाचयदहंप्रतिष्ठास्मि
त्वंतत्प्रतिष्ठासीत्यथहैनं॰श्रोत्रमुवाचयदहं॰संपदस्मि
त्वंतत्संपदसीत्यथहैनंमनउवाचयदहमायतनमस्मि
त्वंतदायतनमसीतिनवैवाचोनचक्षूं॰षिनश्रोत्राणि

नमनांसीत्याचक्षते प्राणा इत्येवाचक्षते प्राणो ह्येवैतानि स
र्वाणि भवति १ स होवाच किं मेऽन्नं भविष्यतीति यत्किंचिदि
दमाश्वभ्य आशकुनिभ्य इति होचुस्तद्वा एतदनस्यान्नमनो ह
वै नाम प्रत्यक्षं न ह वा एवंविदि किंचनानन्नं भवतीति स
होवाच किं मे वासो भविष्यतीत्याप इति होचुस्तस्माद्वा एतद
शिष्यंतः पुरस्ताच्चोपरिष्टाच्चाद्भिः परिदधति लंभुको ह वा
सो भवत्यनग्नो ह भवति तद्धैतत्सत्यकामो जाबालो गोश्रु ८५

Takshashila Project

तयेवैयाघ्रपद्यायोक्त्वोवाचयद्यप्येनच्छुष्कायस्थाणवेब्रूया
ज्जायेरन्नेवास्मिंछाखाःप्ररोहेयुःपलाशानीत्यथयदिम
हज्जिगमिषेदमावास्यायांदीक्षित्वापौर्णमास्यांरात्रौ
सर्वौषधस्यमंथंदधिमधुनोरुपमथ्यज्येष्ठायश्रेष्ठायस्वा
हेत्यग्नावाज्यस्यहुत्वामंथेसंपातमवनयेद्वसिष्ठायस्वाहे
त्यग्नावाज्यस्यहुत्वामंथेसंपातमवनयेत्प्रतिष्ठायैस्वाहे
त्यग्नावाज्यस्यहुत्वामंथेसंपातमवनयेत्संपदेस्वाहेत्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Munirka, New Delhi.

Takshashila Project

ग्नाच्चाज्यस्यकृत्वामंथेसंपातमवनयेदायतनायस्वाहेत्य
ग्नाचाज्यकृत्वाज्जंयेसंपातमवनायदथप्रतिसृप्यांजलोमंथ
माधायजपत्यमोनामास्यमाहितेवर्वमिदꣳसहिज्येष्ठःश्रेष्ठो
राजाधिपतिःसमाज्यैष्ठ्यꣳश्रैष्ठ्यꣳराज्यमाधिपत्यंगमयत्व
हमेविदꣳसर्वमसानीसथखल्वेतयर्चोपछश्राचामतितत्स
वितुर्वृणीमहइत्याचामतिवयंदेवस्यभोजनमित्याचाम
तिश्रेष्ठꣳसर्वधातममित्याचामतितुरंभगस्यधीमहीति ९६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

सर्वं पिबति निर्णिज्य कंसं चमसं वा पश्चादग्नेः संविशति
चर्मणि वा स्थण्डिले वा वाचंयमोऽप्रसाहः स यदि स्त्रियं पश्येत्स
मृद्धं कर्मेति विद्यात्तदेष श्लोको यदा कर्मसु काम्येषु स्त्रि
यं स्वप्नेषु पश्यति समृद्धिं तत्र जानीयात्तस्मिन्स्वप्ननिद
र्शने तस्मिन्स्वप्ननिदर्शने २ श्वेतकेतुर्हारुणेयः पञ्चा
लानां समितिमेयाय तं ह प्रवाहणो जैवलिरुवाच कु
मारानु त्वाशिषत्पितेत्यनु हि भगव इति वेत्थ यदितोऽधि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

प्रजाःप्रयंतीतिनभगावइतिवोऽ छयथापुनरावर्त्तना ३६

तिनभगवइतिवेछयेदिवं [illegible] यानस्यपितयाएस्यच

यावर्त्तना ३ इतिनभगवइतिवेछयथासोलोकानसंपूर्यता

३ इतिवभगवइतिवेछयथापंचम्यामाऽहुतावापःपुरुष

ःवचसोलोनवंतीतिनैवभगवइःस्यथनुकिमनुशिष्टोवोच

थायोहीमानिनविद्याकथंमोनुशिष्टोब्रवीतेतिसहा

यस्तःपितुरर्धमेयायतंऽहोवाचानमनुशिष्टवाचाकिल ८७

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

माभगवानब्रवीदनुत्वाशिषमितिपंचमाराजन्यबंधुःप्रश्ना
नप्राक्षीत्तेषांनैकंचनाशकंविवक्तुमितिसहोवाचयथा
मात्वंतदेतानवदोयथाहमेषांनैकंचनवेदयद्यहमिमा
नवेदिष्यंकथंतेनावक्ष्यमितिसहगौतमोराज्ञोर्धमे
यायतस्मैहप्राप्तायार्हांचकारसहप्रातःसभागउदेया
यतंहोवाचमानुष्यस्यभगवन्गौतमवित्तस्यवरंवृणी
थाइतिसहोवाचतवैवराजन्मानुषंवित्तंयामेवकुमार

Takshashila Project

स्यांतवाचमभाषथास्तामेवमेब्रूहीतिसहकृछ्रीबभूवतं
हचिरंवसेत्याज्ञापयांचकारतंहोवाचयथामात्वंगौतम
वादोयथेयन्नप्राक्त्वत्तःपुराविद्याब्राह्मणान्गछतित
स्मादुसर्वेषुलोकेषुक्षत्रस्यैवप्रशासनमभूदितितस्मैह
वाच २ असौवावलोकोगौतमाग्निःतस्यादित्यएवस
मिद्रश्मयोधूमोहरर्चिश्चंद्रमाअंगारानक्षत्राणिविस्फु
लिंगास्तस्मिन्नेतस्मिन्नग्नौदेवाःश्रद्धांजुह्वतितस्याआ ७८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

कृतेःसोमोराजासंभवति ४ पर्जन्योवावगौतमाग्निस्तस्यवा
युरेवसमिदभ्रंधूमोविद्युदर्चिरशनिरंगाराह्रादनयोविस्फु
लिंगास्तस्मिन्नेतस्मिन्नग्नौदेवाःसोमंराजानंजुह्वतितस्या
आहुतेर्वर्षंसंभवति ५ पृथिवीवावगौतमाग्निस्तस्याः
संवत्सरएवसमिदाकाशोधूमोरात्रिरर्चिर्दिशोंगाराअवा
न्तरदिशोविस्फुलिंगास्तस्मिन्नेतस्मिन्नग्नौदेवावर्षंजुह्व
तितस्याआहुतेरन्नंसंभवति ६ पुरुषोवावगौतमाग्नि

Takshashila Project

स्तस्य वागेव समित्प्राणो धूमो जिह्वार्चिश्चक्षुरंगाराश्श्रोत्रं विस्फु
लिंगास्तस्मिन्नेतस्मिन्नग्नौ देवा अन्नं जुह्वति तस्या आहुते रे
तः संभवति ७ योषा वाव गौतमाग्निस्तस्या उपस्थ एव स
मिद्यदुपमंत्रयते स धूमो योनिरर्चिर्यदंतः करोति ते ऽगारा अभि
नंदा विस्फुलिंगास्तस्मिन्नेतस्मिन्नग्नौ देवा रेतो जुह्वति तस्या
आहुतेर्गर्भः संभवति ८ इति तु पंचम्यामाहुतावापः पुरु
षवचसो भवंतीति स उल्बावृतो गर्भो दश वा मासानंतःश्रा ८२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यित्वायावद्वाथजायतेसजातोयावदायुषंजीवतितंप्रेतं
दिष्टमितोग्नयएवहरंतियतएवेतोयतःसंभूतोभवति
२ तद्यइत्थंविदुर्येचेमेरण्येश्रद्धातपइत्युपासतेतेर्चि
षमभिसंभवंत्यर्चिषोहरह्नआपूर्यमाणपक्षमापूर्यमा
णपक्षाद्यान्षडुदङ्ङेतिमासांस्तान्मासेभ्यःसंवत्सरं
संवत्सरादादित्यमादित्याच्चंद्रमसंचंद्रमसोविद्युतंतत्पु
रुषोमानवःसएनान्ब्रह्मगमयत्येषदेवयानःपंथाइ

अथ य इमे ग्राम इष्टापूर्त्ते दत्तमित्युपासतेते धूममभिसंभवं
त्ति धूमाद्रात्रिं रात्रेरपरपक्षमपरपक्षाद्यान्षड्दक्षिणैति
मासांस्तान्नैते संवत्सरमभिप्राप्नुवंति मासेभ्यः पितृलोकं
पितृलोकादाकाशमाकाशाच्चंद्रमसमेष सोमो राजा तद्देवा
नामन्नं तं देवा भक्षयंति तस्मिन्यावत्संपातमुषित्वाथैतमेवा
ध्वानं पुनर्निवर्त्तंते यथेतमाकाशमाकाशाद्वायुं वायुर्भूत्वा
धूमो भवति धूमो भूत्वाभ्रं भवति अभ्रं भूत्वा मेघो भवति मेघो १०

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

भूत्वाप्रवर्षंतितइहव्रीहियवाओषधिवानस्पतयस्तिलमा
षाइतिजायंतेतोवैखलुदुर्निष्प्रपतरंयोयोह्यन्नमत्ति
योरेतःसिंचतितद्भूयएवभवतितद्यइहरमणीयचरणा
अभ्याशोहयत्तेरमणीयांयोनिमापद्येरन्ब्राह्मणयोनि
वाक्षत्रिययोनिंवावैश्ययोनिंवाथयइहकपूयचरणा
अभ्याशोहयत्तेकपूयांयोनिमापद्येरञ्छ्वयोनिंवासूकर
योनिंवाचंडालयोनिंवाथैतयोःपथोर्नकतरेणचनता

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

नीमानिक्षुद्राण्यसकृदावर्तीनिभूतानिभवंतिजायस्वम्रिय
स्वेत्येतत्तृतीयꣳस्थानंतेनासौलोकोनसंपूर्यतेतस्माज्जुगु
प्सेततदेषश्लोकःस्तेनोहिरण्यस्यसुरांपिबꣳश्चगुरोस्तल्पमा
वसन्ब्रह्महाचैतेपतंतिचत्वारःपंचमश्चाचरꣳस्तैरितिअथ
हयएतानेवंपंचाग्नीन्वेदनसहतैरप्याचरन्पाप्मनालिप्य
तेशुद्धःपूतःपुण्यलोकोभवतियएवंवेदयएवंवेद १०प्रा
चीनशालऔपमन्यवःसत्ययज्ञःपौलुषिरिंद्रद्युम्नोभा २१

Takshashila Project

माल्लवेयोजनःशार्कराक्षोबुडिलआश्वतराश्विस्तेहैतेम
हाशालामहाश्रोत्रीयाःसमेत्यमीमांसांचक्रुःकोनआ
त्माकिंब्रह्मेतितेहसंपादयांचक्रुरुद्दालकोवैभगवंतोय
मारुणिःसंप्रतीममात्मानंवैश्वानरमध्येतितꣳहंता
भ्यागच्छामेतितꣳहाभ्याजग्मुःस हसंपादयांचकार
प्रक्ष्यंतिमामिमेमहाशालामहाश्रोत्रियास्तेभ्योनसर्व
मिवप्रतिपत्स्यहंती हमन्यमन्य— शासा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

नीतितान्होवाचाश्वपतिर्वैभगवंतोयंकैकेयःसंप्रतीममा
त्मानंवैश्वानरमध्येतितꣳहंताभ्यागछामेतितꣳहाभ्याज
गमुस्तेभ्योहप्राप्तेभ्यःपृथगर्हाणिकारयांचकारसहप्रातः
संजिहानउवाचनमेस्तेनोजनपदेनकदर्योनमद्यपोना
नाहिताग्निर्नाविद्वान्नस्वैरीस्वैरिणीकुतोयक्ष्यमाणोवै
भगवंतोहमस्मियावदेकैकस्माऋत्विजेधनंदास्यामि
तावद्भगवद्भ्योदास्यामिवसंतुभगवंतइतितेहोचुर्येनह २२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वार्थेनपुरुषश्चरेत्तं॰हैववदेदात्मानमेवेमंवैश्वानरं॰सं
प्रत्यध्येषितमेवनोब्रूहीतितान्होवाचप्रातर्वःप्रतिवक्ता
स्मीतितेहसमित्पाणयःपूर्वाह्णेप्रतिचक्रमिरेतान्हानु
पनीयैवैतदुवाच ११ औपमन्यवकंत्वमात्मानमुपा:
स्सइतिदिवमेवभगवोराजन्नितिहोवाचैषवैसुतेजा
आत्मावैश्वानरोयंत्वमात्मानमुपास्सेतस्मात्तवसुतंप्र
सुतमासुतंकुलेदृश्यतेऽत्स्यन्नंपश्यसिप्रियमत्स्यन्नंपश्य

Takshashila Project

त्तिप्रियंभवत्यस्यब्रह्मवर्चसंकुलेयएतमेवमात्मानंवैश्वा
नरमुपास्तेमूर्द्धात्वेषआत्मानइतिहोवाचमूर्द्धातेव्यपतिष्य
द्यन्मान्नागमिष्यइति १२ अथहोवाचसत्ययज्ञंपौलुषिं
प्राचीनयोग्यकंत्वमात्मानमुपास्सइत्यादित्यमेवभगवो
राजन्नितिहोवाचैषवैविश्वरूपआत्मावैश्वानरोयंत्वमा
नमुपास्सेतस्मात्तवबहुविश्वरूपंकुलेदृश्यतेप्रवृत्तोश्वत
रीरथोदासीनिष्कोत्स्यन्नंपश्यसिप्रियमत्स्यन्नंपश्यतिप्रि २३

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यंभवत्यस्यब्रह्मवर्चसंकुलेयएतमेवमात्मानंवैश्वानरमु
पास्तेचक्षुष्ट्वेतदात्मनइतिहोवाचांधोऽभविष्यद्यन्मांनाग
मिष्यइति १३ अथहोवाचेन्द्रद्युम्नंभाल्लवेयंवैयाघ्रप
द्यकंत्वमात्मानमुपास्सइतिवायुमेवभगवोराजन्निति
होवाचैषवैपृथग्वर्त्मात्मावैश्वानरोयंत्वमात्मानमुपा
स्सेतस्मात्त्वांपृथग्बलयआयंतिपृथग्रथश्रेणयोनु
यंत्यत्स्यन्नंपश्यसिप्रियमत्त्यन्नंपश्यतिप्रियंभवत्यस्यब्र

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ह्मवर्च्चसंकुलेयएतमेवमात्मानंवैश्वानरमुपास्तेप्राणस्त्वेष
आत्मनइतिहोवाचप्राणस्तउदक्रमिष्यद्यन्मांनागमिष्यइ
ति १४ अथहोवाचजनंशार्कराक्ष्यंशार्कराक्षकंत्व
मात्मानमुपास्सइत्याकाशमेवभगवोराजन्नितिहोवाचैष
वैबहुलआत्मावैश्वानरोयंत्वमात्मानमुपास्सेतस्मात्त्वंब
हुलोसिप्रजयाचधनेनचात्स्यन्नंपश्यसिप्रियमत्त्यन्नंपश्य
तिप्रियंभवत्यस्यब्रह्मवर्च्चसंकुलेयएतमेवमात्मानंवैश्वा २९

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

नरमुपास्ते संदेहस्त्वेषआत्मन इति होवाच संदेहस्ते व्यशी
र्यद्यन्मान्नागमिष्यति १५ अथहोवाचबुडिलमाश्वतरा
श्विंवैयाघ्रपद्य कंत्वमात्मानमुपास्स इत्यपएवभगवोरा
जन्निति होवाचैषवैरयिरात्मावैश्वानरोयंत्वमात्मानमुपा
स्सेतस्मात्त्वंरयिमान्पुष्टिमानस्यत्स्यन्नंपश्यसिप्रियमत्त्य
न्नंपश्यतिप्रियंभवत्यस्यब्रह्मवर्चसंकुलेयएतमेव
मात्मानंवैश्वानरमुपास्तेवस्तिस्त्वेषआत्मन इति होवाचव

Takshashila Project

स्तिस्तेव्यपतिष्यद्यन्मान्नागमिष्यइति १६ अथहोवाचोद्दालक
मारुणिंगौतमकंत्वमात्मानमुपास्सइतिपृथिवीमेवभगवोरा
जन्नितिहोवाचैषवैप्रतिष्ठात्मावैश्वानरोयंत्वमात्मानमुपास्से
तस्मात्वंप्रतिष्ठितोसिप्रजयाचपशुभिश्चात्स्यन्नंपश्यसिप्रियम
त्स्यन्नंपश्यतिप्रियंभवत्यस्यब्रह्मवर्चसंकुलेयएतमेवमात्मानं
वैश्वानरमुपास्तेपादौत्वेतावात्मनइतिहोवाचपादौतेव्यम्ला
स्येतांयन्मान्नागमिष्यइति १७ तान्होवाचैतेवैखलुयूयं २५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

प्रथगिवेममात्मानंवैश्वानरंविद्वांसोन्नमत्तियस्त्वेतमेवंप्रा
देशमात्रमभिविमानमात्मानंवैश्वानरमुपास्तेससर्वेषुलो
केषुसर्वेषुभूतेषुसर्वेष्वात्मस्वन्नमत्तितस्यहवाएतस्यात्म
नोवैश्वानरस्यमूर्द्धैवसुतेजाश्चक्षुर्विश्वरूपःप्राणःपृथग्व
र्त्मात्मासंदेहोबहुलोबस्तिरेवरयिःपृथिव्येवपादावुर
एववेदिर्लोमानिबर्हिर्हृदयंगार्हपत्योमनोन्वाहार्यपच
नआस्यमाहवनीय १८ तद्यद्भक्तंप्रथममागच्छेत्तद्धोमी

यं॰ स यां प्रथमामाहुतिं जुहुयात्तां जुहुयात्प्राणाय स्वाहे
ति प्राणस्तृप्यति प्राणे तृप्यति चक्षुस्तृप्यति चक्षुषि तृप्य
त्यादित्यस्तृप्यत्यादित्ये तृप्यति द्यौस्तृप्यति दिवि तृप्यन्त्यां य
त्किंच द्यौश्चादित्यश्चाधितिष्ठतस्तत्तृप्यति तस्यानु तृप्तिं तृप्य
ति प्रजया पशुभिरन्नाद्येन तेजसा ब्रह्मवर्चसेनेति १२ अथ
यां द्वितीयां जुहुयात्तां जुहुयाद्व्यानाय स्वाहेति व्यानस्तृप्य
ति व्याने तृप्यति श्रोत्रं तृप्यति श्रोत्रे तृप्यति चन्द्रमास्तृप्यति च २६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ङ्मास्तृप्यतिंचङ्मसिरूप्पतिदेशास्तृप्पतिदिशस्तप्पतीषुय
त्किंचदिशाम्श्वचंङ्माश्वाधितिष्टंतितस्तृप्पतित्तस्पानुरूपिं
तप्पतिप्रजयापशुभिरन्नाद्येनतेजसाब्रह्मवर्चसेनेति २०
अथयांत्तर्जीयांजुहुयात्तांजुहुयादपीमापस्त्वादेत्स्यपानरू
प्यत्स्यपानेनतप्यतिवाक्रूप्पतिवाचित्तप्यसामग्निस्तृप्पच्च।
से — प्पतिपृथिवीतप्पतिपृथिव्यांतप्पस्पांयत्किंचपृथि
वीचाग्निश्चाधितिष्ठतस्त्ततप्पतित्तस्पानुतृप्तिंतप्पतिप्र

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

जयापशुभिरन्नाद्येनतेजसाब्रह्मवर्च्चसेनेति २१ अथयांचतु
र्थीजुहुयात्तांजुहुयात्समानायस्वाहेतिसमानस्तृप्यतिसमा
नेतृप्यतिमनस्तृप्यतिमनसितृप्यतिपर्जन्यस्तृप्यतिपर्जन्येतृ
प्यतिविद्युत्तृप्यतिविद्युतितृप्यतियत्किंचविद्युच्चपर्जन्यश्चा
धितिष्ठतस्तत्तृप्यतितस्यानुतृप्तिंतृप्यतिप्रजयापशुभिरन्नाद्येन
तेजसाब्रह्मवर्चसेनेति २२ अथयांपंचमींजुहुयात्तांजुहु
यादुदानायस्वाहेत्युदानस्तृप्यत्युदानेतृप्यतिवायुस्तृप्य २७

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तिवायौतृप्यत्याकाशस्तृप्यत्याकाशेतृप्य[illegible]त्याकाशेतृप्य
तियत्किंचवायुश्चाकाशश्चाधितिष्ठतस्तत्तृप्यतितस्या तृ
प्तिंतृप्यतिप्रजयापशुभिरन्नाद्येनतेजसाब्रह्मवर्चसेनेति
२३ सयइदमविद्वानग्निहोत्रंजुहोतियथांगारानपोह्यभ
स्मनिजुहुयात्तादृक्तत्स्यादथयएतदेवंविद्वानग्निहोत्रं
जुहोतितस्यसर्वेषुलोकेषुसर्वेषुभूतेषुसर्वेष्वात्मसुहुतंभ
वतितद्यथेषीकातूलमग्नौप्रोतंप्रदूयेतैवं हास्यसर्वेपा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

प्मानःप्रदूयंतेयएतदेवंविद्वानग्निहोत्रंजुहोतितेस — उ
हैवंविद्यद्यपिचंडालायोच्छिष्टंप्रयछेदात्मनिहैवास्यत
द्वैश्वानरेहुतंस्यादितितदेषश्लोकोयथेहक्षुधिताबा
लामातरंपर्युपासतएवंसर्वाणिभूतान्यग्निहोत्रमुपास
तइत्यग्निहोत्रमुपासतइति॥२४॥इतिसप्तमःप्रपाठक
ःसमाप्तः॥ ७॥श्वेतकेतुर्हारुणेयआसतंहपितोवाचश्वेत
केतोवसब्रह्मचर्यंनवैसोम्यास्मत्कुलीनोननूच्यब्रह्मबंधु ९८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

रिवभवतीतिसहद्वादशवर्षउपेत्यचतुर्विंशतिवर्षःस
र्वान्वेदानधीत्यमहामनाअनूचानमानीस्तब्धएयायतं
हपितोवाचश्वेतकेतोयन्नुसोम्येदंमहामनाअनूचानमा
नीस्तब्धोस्युततमादेशमप्राक्ष्योयेनाश्रुतंश्रुतंभवत्य
मतंमतमविज्ञातंविज्ञातमितिकथंनुभगवःसआदेशोभव
तीतियथासोम्यैकेनलोहमणिनासर्वंलौंविज्ञातंस्या हमयं
द्वाचारंभणंविकारोनामधेयंमृत्तिकेत्येवसत्यंयथासोम्ये

Takshashila Project

केनलोहमणिनासर्वंलोहमयंविज्ञातꣳस्याद्वाचारंभणंवि
कारोनामधेयंलोहमित्येवसत्यंयथासोम्यैकेननखनिकृं
तनेनसर्वंकार्ष्णायसंविज्ञातꣳस्याद्वाचारंभणंविकारोना
मधेयंकृष्णायसमित्येवसत्यमेवꣳसोम्यसआदेशोभवतीती
तिनवैनूनंभगवंतस्तएतदवेदिषुर्यद्ध्येतदवेदिष्यन्कथंमे
नावक्ष्यन्नितिभगवाꣳस्त्वेवमेतद्ब्रवीत्वितितथासोम्येति
होवाच १ सदेवसोम्येदमग्रआसीदेकमेवाद्वितीयंतद्धे २२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

कआहुरसदेवेदमग्रआसीदेकमेवाद्वितीयंतस्मादसतः
सज्जायतकुतस्तुखलुसोम्यैवंस्यादितिहोवाचकथमः
सतःसज्जायेतेतिसत्वेवसोम्येदमग्रआसीदेकमेवाद्विती
यंतदैक्षतबहुःस्यांप्रजायेयेतितत्तेजोसृजततत्तेजऐक्ष
तबहुस्यांप्रजायेयेतितदपोसृजततस्माद्यत्रक्वचशोचति
स्वेदतेवापुरुषस्तेजःसएवतदध्यापोजायंतेताआपऐक्षं
तबह्व्यःस्यामप्रजायेमहीतिताअन्नमसृजंततस्माद्यत्र

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

क्वचवर्षतितदेवभूयिष्ठमन्नंभवत्यद्भ्यएवतदध्यन्नाद्यंजा
यते २ तेषांखल्वेषांभूतानांत्रीण्येवबीजानिभवंत्यांडजं
जीवजमुद्भिज्जमितिसेयंदेवतैक्षतहंताहमिमास्तिस्रोदे
वताअनेनजीवेनात्मनानुप्रविश्यनामरूपेव्याकरवाणी
तितासांत्रिवृतंत्रिवृतमेकैकांकरवाणीतिसेयंदेवतेमास्ति
स्रोदेवताअनेनैवजीवेनात्मनानुप्रविश्यनामरूपेव्याक
रोत्तासांत्रिवृतंत्रिवृतमेकैकामकरोद्यथा खलुसोम्येमा १००

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्तिस्रो देवतास्त्रिवृत्त्रिवृदेकैका भवति तन्मे विजानीहीति
२ यदग्ने रोहितं रूपं तेजसस्तद्रूपं यच्छुक्लं तदपां यत्कृष्णं
तदन्नस्यापागादग्नेरग्नित्वं वाचारंभणं विकारो नामधे
यं त्रीणि रूपाणीत्येव सत्यं यदादित्यस्य रोहितं रूपं तेज
सस्तद्रूपं यच्छुक्लं तदपां यत्कृष्णं तदन्नस्यापागादादित्या
दादित्यत्वं वाचारंभणं विकारो नामधेयं त्रीणि रूपाणी
त्येव सत्यं यच्चंद्रमसो रोहितं रूपं तेजसस्तद्रूपं यच्छुक्लं त

Takshashila Project

दपांयत्कृष्णंतदन्नस्यापागाच्चंद्राच्चंद्रत्वंवाचारंभणंविकारो
नामधेयंत्रीणिरूपाणीत्येवसत्यंयद्विद्युतोरोहितꣳरूपं
तेजसस्तद्रूपंयच्छुक्लंतदपांयत्कृष्णंतदन्नस्यापागाद्विद्यु
तोविद्युत्त्वंवाचारंभणंविकारोनामधेयंत्रीणिरूपाणीत्ये
वसत्यमेतद्धस्मवैतद्विद्वांꣳसआहुःपूर्वेमहाशालाम
हाश्रोत्रीयाननोद्यकश्चनाश्रुतममतमविज्ञातमुदाहरि
ष्यतीतिह्येभ्योविदांचक्रुर्यदुरोहितमिवाभूदितितेजस १०१

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

स्तद्रूपमितितद्विदांचक्रुर्यदुशुक्लमिवाभूदित्यपां
रूपमितितद्विदांचक्रुर्यदुकृष्णमिवाभूदित्यन्नस्य
रूपमितितद्विदांचक्रुर्यद्वविज्ञातमिवाभूदित्येतासा
मेवदेवतानांसमासइतितद्विदांचक्रुर्यथानुखलु
लुसोम्येमास्तिस्रोदेवताःपुरुषंप्राप्यत्रिवृत्त्रिवृदेकैका
भवतितन्मेविजानीहीति ४ अन्नमशितंत्रेधावि
धीयतेतस्ययःस्थविष्टोधातुस्तत्पुरीषंभवतियोमध्यम

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

त्तन्माꣳसंयोणिष्ठस्तन्मनआपपीतास्त्रेधाविधीयंतेतासां
यस्थविष्ठोधातुस्तन्मूत्रंभवतियोमध्यमस्तल्लोहितंयोणि
ष्ठःसप्राणस्तेजोशितंत्रेधाविधीयंतेतस्ययस्थविष्ठोधा
तुस्तदस्थिभवतियोमध्यमःसमज्जायोणिष्ठःसावा
गन्नमयꣳहिसोम्यमनआपोमयःप्राणस्तेजोमयीवा
गितिभूयएवमाभगवान्विज्ञापयत्वितितथासोम्येति।
होवाच ५ दध्नःसोम्यमथ्यमानस्ययोणिमासऊर्ध्वः

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

समुद्दीषतितत्सर्पिर्भवत्येवमेवखलुसोम्यान्नस्याश्न
मानस्ययोणिमासऊर्द्धःसमुद्दीषतितन्मनोभवत्यपां
सोम्यपीयमानानांयोणिमासऊर्द्धःसमुद्दीषतिसप्रा
णोभवतितेजसःसोम्याश्यमानस्ययोणिमासऊर्द्धःस
मुद्दीषतिसावाग्भवत्यन्नमयंहिसोम्यमनआपोमयः
प्राणस्तेजोमयीवागितिभूयएवमाभगवान्विज्ञाप
यत्वितितथासोम्येतिहोवाच ६ षोडशकलःसोम्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Mauj... New Delhi

Takshashila Project

रुषः पंचदशाहानि माशीः काममपः पिबापोमयः प्राणो
न पिबतो विच्छेत्स्यत इति स ह पंचदशाहानि नाशाथ हैनमु
पससाद किं ब्रवीमि भो इत्यृचः सोम्य यजूंषि सामानी
ति न वै मा प्रतिभांति भो इति तं होवाच यथा सोम्य मह।
तोभ्याहितस्यैकोगारः खद्योतमात्रः परिशिष्टः स्यात्तेन त
तोपि न बहु दहेदेवं सोम्य ते षोडशानां कलानामेका क
लातिशिष्टा स्यात्तयैतर्हि वेदान्नानुभवस्यशानाथ मे १०३

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

विज्ञास्यसीति सहाशाथ हैनमुपससाद तं ह यत्किंच
पप्रच्छ सर्वं ह प्रतिपेदे तं होवाच यथा सोम्य महतो
भ्याहितस्यैकमंगारं खद्योतमात्रं परिशिष्टं तं तृणैरुप
समाधाय प्राज्वलयेत्तेन ततोपि बहु दहेदेवं सोम्य
ते षोडशानां कलानामेका कलातिशिष्टाभूत्सान्नेनो
पसमाहिता प्राज्वालीत्तयैतर्हि वेदाननुभवस्यन्नमयं
हि सोम्य मन आपोमयः प्राणस्तेजोमयी वागिति तद्धा

Takshashila Project

स्यविजज्ञाविति विजज्ञाविति ७ उद्दालकोहारुणिश्वेतके
तुंपुत्रमुवाचस्वप्नांतंमेसोम्यविजानीहीतियत्रैतत्पुरुषः
स्वपितिनामसतासोम्यतदासंपन्नोभवतिस्वमपीतोभवति
तस्मादेनꣳस्वपितीत्याचक्षतेस्वꣳह्यपीतोभवतिसय
थाशकुनिःसूत्रेणप्रबद्धोदिशंपतित्वान्यत्रायतनमल
ब्ध्वाबंधनमेवोपश्रयतएवमेवखलुसोम्यतन्मनोदिशंदि
शंदिशंपतित्वान्यत्रायतनमलब्ध्वाप्राणमेवोपश्रयतेप्रा १०४

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

णबंधनꣳहिसोम्यमनइत्यशनापिपासेमेसोम्यविजानी
हीतियत्रैतत्पुरुषोऽशिशिषतिनामापएवतदशितंनयंते
तद्यथागोनायोऽश्वनायःपुरुषनायइत्येवंतदपआच
क्षतेऽशनायेतितत्रैतच्छुंगमुत्पतितꣳसोम्यविजानीहिनेद
ममूलंभविष्यतीतितस्यक्वमूलꣳस्यादन्यत्रान्नादेवमेवख
लुसोम्यान्नेनशुंगेनापोमूलमन्विच्छाद्भिःसोम्यशुंगे
नतेजोमूलमन्विच्छतेजसासोम्यशुंगेनसन्मूलमन्वि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

च्छसन्मूलाःसोम्येमाःसर्वाःप्रजाःसदायतनाःसत्प्रतिष्ठाःअ
थयत्रैतत्पुरुषःपिपासतिनामतेजएवतत्पीतंनयतेतद्य
थागोनायोश्वनायःपुरुषनायइत्येवंतत्तेजआचष्टउदन्ये
तितत्रैतदेवशुंगमुत्पतितंसोम्यविजानीहिनेदममूलंभ
विष्यतीतितस्यक्वमूलंस्यादन्यत्राद्भ्योद्भिःसोम्यशुंगेन
तेजोमूलमन्विच्छतेजसासोम्यशुंगेनसन्मूलमन्विच्छसन्मू
लाःसोम्येमाःसर्वाःप्रजाःसदायतनाःसत्प्रतिष्ठायथातुख १०५

Takshashila Project

लुसोम्यमास्तिस्तादेवताःपुरुषंप्राप्यत्रिवृत्त्रिवृदेकैका
भवतितदुक्तंपुरस्तादेवभवत्यस्यसोम्यपुरुषस्यप्रया
तोवाङ्मनसिसंपद्यतेमनःप्राणेप्राणस्तेजसितेजःप
रस्यांदेवतायांसयएषोणिमैतदात्म्यमिदंसर्वंतत्।
सत्यंसआत्मातत्त्वमसिश्वेतकेतोइतिभूयएवमाभ
गवान्विज्ञापयत्वितितथासोम्येतिहोवाच यथासो
म्यमधुमधुकृतोनिस्तिष्ठंतिनानात्ययानांवृक्षाणां

रसान्समवहारमेकतां॰रसंगमयंतितेयथातत्रनविवेकं
लभंतेमुष्याहंवृक्षस्यरसोस्म्यमुष्याहंवृक्षस्यरसोस्मी
त्येवमेवखलुसोम्येमाःसर्वाःप्रजाःसतिसंपद्यनविदुः
सतिसंपद्यामहइतितइहव्याघ्रोवासिं॰होवावृकोवा
वराहोवाकीटोवापतंगोवादं॰शोवामशकोवायद्य
द्भवंतितदाभवंतिसयएषोणिमैतदात्म्यमिदं॰सर्वंतत्स
त्यं॰सआत्मातत्त्वमसिश्वेतकेतोइतिभूयएवमा

Takshashila Project

भगवान्विज्ञापयत्वितितथासोम्येतिहोवाच २ इमाःसो
म्यनद्यःपुरस्तात्प्राच्यःस्यंदंतेपश्चात्प्रतीच्यस्ताःसमुद्रा
त्समुद्रमेवापियंतिससमुद्रएवभवतितायथातत्रनवि
दुरियमहमस्मीयमहमस्मीत्येवमेवखलुसोम्येमाःस
र्वाःप्रजाःसतआगम्यनविदुःसतआगच्छामहइतितइ
हव्याघ्रोवासिंहोवावृकोवावराहोवाकीटोवापतंगो
वादंशोवामशकोवायद्यद्भवंतितदाभवंतिसयएषो

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

एषोणिमैतदात्म्यमिदं॰सर्वंतत्सत्यं॰सआत्मातत्वमसिश्वे
तकेतोइतिभूयएवमाभगवान्विज्ञापयत्वितितथासोम्ये
तिहोवाच १० अस्यसोम्यमहतोवृक्षस्ययोमूलेभ्याह
न्याज्जीवंस्रवेद्योमध्येभ्याहन्याज्जीवंस्रवेद्योग्रेभ्याहन्या
ज्जीवंस्रवेत्सएषजीवेनात्मनानुप्रभूतःपेपीयमानोमोदमा
नस्तिष्ठत्यस्ययदेकां॰शाखांजीवोजहात्यथसाशुष्य
तिद्वितीयंजहात्यथसाशुष्यतितृतीयंजहात्यथसाशुष्य १९

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तिसर्वंजहातिसर्वंशुष्यत्येवमेवखलुसोम्यविद्धीतिहोवा
चजीवापेतंवावकिलेदंम्रियतेनजीवोम्रियतइतिसय
एषोऽणिमैतदात्म्यमिदं॰सर्वंतत्सत्यं॰सआत्मातत्त्वमसि
श्वेतकेतोइतिभूयएवमाभगवान्विज्ञापयत्वितितथा
सोम्येतिहोवाच ११ न्यग्रोधफलमतआहरेतीदंभग
वइतिभिंधीतिभिन्नंभगवइतिकिमत्रपश्यसीत्यण्व्य
इवेमाधानाभगवइत्यासामंगैकांभिंधीतिभिन्नाभग

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

वइतिकिमत्रपश्यसीतिनकिंचनभगवइतितं॰होवाचयं
वैसोम्यैतमणिमानंननिभालयसएतस्यवैसोम्यैषोणिम्न
एवंमहान्यग्रोधस्तिष्ठतिश्रद्धत्स्वसोम्येतिसयएषोणिमै
तदात्म्यमिद॰सर्वंतत्सत्य॰सआत्मातत्त्वमसिश्वेतकेतो।
इतिभूयएवमाभगवान्विज्ञापयत्वितितथासोम्येतिहो।
वाच १२ लवणमेतदुदकेवधायाथमाप्रातरुपसीदथा
इतिसहतथाचकारतं॰होवाचयद्दोषालवणमुदकेवा १९८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

धा अंग तदाहरेति तद्धावमृश्य न विवेद यथा विलीन
मेवांगास्यान्तादाचामेति कथमिति लवणमिति मध्या
दाचामेति कथमिति लवणमित्यन्तादाचामेति कथ
मिति लवणमित्यभिप्रास्यैतदथ मोपसीदथा इति तद्ध
तथा चकार तच्छश्वत्संवर्तते तं होवाचात्र वाव किल स
त्सोम्य न निभालयसेऽत्रैव किलेति स य एषोऽणिमैतदात्म्य
मिदं सर्वं तत्सत्यं स आत्मा तत्त्वमसि श्वेतकेतो इति

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

भूयएवमाभगवान्विज्ञापयत्वितितथासोम्येतिहोवाच
१३ यथासोम्यपुरुषंगंधारेभ्योभिनद्धाक्षमानीयंततो
ऽतिजनेविसृजेत्सयथातत्रप्राङ्वोदङ्वाधराङ्वाप्रध्मायीता
भिनद्धाक्षआनीतोभिनद्धाक्षोविसृष्टस्तस्ययथाभिनहनं
प्रमुच्यप्रब्रूयादेतांदिशंगंधाराएतांदिशंव्रजेतिसग्रामा
द्ग्रामंपृच्छन्पंडितोमेधावीगंध— नेवोपसंपद्येतैवमेवेहा
चार्यवान्पुरुषोवेदतस्यतावदेवचिरंयावन्नविमोक्ष्येऽथ ९९

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

संपत्स्यइतिसयएषोणिमैतदात्म्यमिदꣳसर्वंतत्सत्यꣳसा
ऽत्मातत्वमसिश्वेतकेतोइतिभूयएवमाभगवान्विज्ञा
पयत्वितितथासोम्येतिहोवाच १४ पुरुषꣳसोम्योतोप
तापिनंज्ञातयःपर्युपासतेजानासिमांजानासिमामिति
तस्ययावन्नवाङ्मनसिसंपद्यतेमनःप्राणेप्राणस्तेजसि
तेजःपरस्यांदेवतायांतावज्जानात्यथयदास्यवाङ्मनसि
संपद्यतेमनःप्राणेप्राणस्तेजसितेजःपरस्यांदेवतायाम

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

थनजानातिसयएषोणिमैतदात्म्यमिदंसर्वंतत्सत्यंसआ
त्मातत्त्वमसिश्वेतकेतोइतिभूयएवमाभगवान्विज्ञापयत्वि
तितथासोम्येतिहोवाच १५ पुरुषंसोम्योतहस्तगृहीत
मानयंत्यपहार्षीत्स्तेयमकार्षीत्परशुमस्मैतपतेतिसयदित
स्यकर्त्ताभवतिततएवानृतमात्मानंकुरुतेसोनृताभिसंधोनृ
तेनात्मानमंतर्धायपरशुंतप्तंप्रतिगृह्णातिसदह्यतेथहन्य
तेथयदितस्याकर्त्ताभवतिततएवसत्यमात्मानंकुरुतेसस २१

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

त्याभिसंधःसत्येनात्मानमंतर्धायपरशुंतप्तंप्रतिगृह्णातिस
नदह्यतेथमुच्यतेसयथातत्रनादाह्येतैतदात्म्यमिदंस
र्वंतत्सत्यंसआत्मातत्त्वमसिश्वेतकेतोइतितद्धास्यविजज्ञा
वितिविजज्ञाविति॥१६॥इतिषष्ठमःप्रपाठकः॥सम
प्तः॥ ॥ॐ॥अधीहिभगवइतिहोपससादसनत्कुमारंना
रदस्तंहोवाचयद्वेत्थतेनमोपसीदततस्तऊर्ध्वंवक्ष्यामी
तिसहोवाचर्ग्वेदंभगवोध्येमियजुर्वेदंसामवेदमाथ

Takshashila Project

र्वणंचतुर्थमितिहासपुराणंपंचमंवेदानांवेदंपित्र्यं॰रा
शिंदैवंनिधिंवाकोवाक्यमेकायनंदेवविद्या--- विद्यां
भूतविद्यांक्षत्रविद्यांनक्षत्रविद्या॰सर्पदेवजनविद्यामे
तद्भगवोध्येमिसोहंभगवोमंत्रविदेवास्मिनात्मविछ्रुत
॰ह्येवमेभगवदृशेभ्यस्तरतिशोकमात्मविदितिसोहंभग
वःशोचामितंमाभगवांछोकस्यपारंतारयत्विति॰हो
वाचयद्वैकिंचैतदध्यगीष्ठानामैवैतंनामवाऋग्वेदोय १११

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यजुर्वेदःसामवेदश्राथर्वणश्चतुर्थइतिहासपुराणःपं
चमोवेदानांवेदःपित्र्योराशिर्दैवोनिधिर्वाकोवाक्यमे
कायनंदेवविद्याब्रह्मविद्याभूतविद्याक्षत्रविद्यानक्षत्र
विद्यासर्पदेवजनविद्यानामैवैतंन —— पास्वेतिछयोना
मब्रह्मेत्युपास्तेयावन्नाम्नोगतंतत्रास्ययथाकामचारो
नवतियोनामब्रह्मेत्युपास्तेस्तिभगवोनाम्नोभूयइतिना
म्नोवावभूयोस्तीतितन्मेभगवान्ब्रवीत्विति १ वाग्वाव

Takshashila Project

नाम्नोभूयसीवाग्वाऋग्वेदंविज्ञापयतियजुर्वेदꣳसामवेदम
थर्वणंचतुर्थमितिहासपुराणंपंचमंवेदानांवेदंपित्र्यꣳ
राशिंदैवंनिधिंवाकोवाक्यमेकायनंदेवविद्यांब्रह्मविद्यां
भूतविद्यांक्षत्रविद्यांनक्षत्रविद्याꣳसर्पदेवजनविद्यांदि
वंचपृथिवींचवायुंचाकाशंचापश्चतेजश्चदेवाꣳश्चमनु
ष्याꣳश्चपशूꣳश्चवयाꣳसिचतृणवनस्पतीञ्छ्वापदान्या
कीटपतंगपिपीलकंधर्मंचाधर्मंचसत्यंचानृतंचसाधुवा ११२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

साधुचहृदयज्ञंचाहृदयज्ञंचयद्वैवाङ्नाभविष्यन्नधर्मो
नाधर्मोव्यज्ञापयिष्यन्नसत्यंनानृतंनसाधुनासाधुनहृद
यज्ञोनाहृदयज्ञोवागेवैतत्सर्वंविज्ञापयतिवाचमुपास्स्वे
तिसयोवाचंब्रह्मेत्युपास्तेयावद्वाचोगतंतत्रास्ययथा
कामचारोभवतियोवाचंब्रह्मेत्युपास्तेस्तिभगवोवाचोभूय
इतिवाचोवावभूयोस्तीतितन्मेभगवान्ब्रवीत्विति २
मनोवाववाचोभूयोयथावैद्वेवामलकेद्वेवाकोलेद्वौ

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वाद्वेमुष्टिरनुभवत्येवंवाचंचनामचमनोनुभवतिसयदाम
नसामनस्यतिमंत्रानधीयीयेत्यथाधीतेकर्माणिकुर्वीया
येत्यथकुरुतेपुत्रांश्चपशूंश्चेछेयेत्येछतइमंचलोक।
ममुंचेछेयेत्यथेछतेमनोह्यात्मामनोहिलोकोमनोहि
ब्रह्ममनउपास्स्वेतिसयोमनोब्रह्मेत्युपास्तेयावन्मनसो
गतंतत्रास्ययथाकामचारोभवतियोमनोब्रह्मेत्युपास्ते
स्तिभगवोमनसोभूयइतिमनसोवावभूयोस्तीतितन्मे १३

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

भगवान्ब्रवीत्विति ३ संकल्पोवावमनसोभूयान्यदावै
संकल्पयतेथमनस्यत्यथवाचमीरयतितामुनाम्नीरय
तिनाम्निमंत्राएकंभवंतिमंत्रेषुकर्माणितानिहवाएता
निसंकल्पैकायनानिसंकल्पात्मानिसंकल्पेप्रतिष्ठिता
निसमक्लृपतांद्यावापृथिवीसमकल्पेतांवायुश्चाका
शंचसमकल्पंतामापश्चतेजश्चतेषांसंक्लृप्त्यैवर्षंसं
कल्पतेवर्षस्यसंक्लृप्त्याअन्नंसंकल्पतेन्नस्यसंक्लृप्त्यै।

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

प्राणाःसंकल्पंतेप्राणानांसंक्लृप्त्यैमंत्राःसंकल्पंतेमंत्राणा
ंसंक्लृप्त्यैकर्माणिसंकल्पंतेकर्मणांसंक्लृप्त्यैलोकःसंक
ल्पतेलोकस्यसंक्लृप्त्यैसर्वंसंकल्पतेसएषसंकल्पःसंकल्प
मुपास्स्वेतिसयःसंकल्पंब्रह्मेत्युपास्तेक्लृप्तान्वैसलोकान्ध्रु
वान्ध्रुवःप्रतिष्ठितान्प्रतिष्ठितोव्यथमानानव्यथमानोति
सिध्यतियावत्संकल्पस्यगतंतत्रास्ययथाकामचारोभव
तियःसंकल्पंब्रह्मेत्युपास्तेस्तिभगवःसंकल्पाद्भूयइतिसं ११४

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

कल्पाद्वावभूयोस्तीतितन्मेभगवान्ब्रवीत्विति ४ चित्तंवाव
संकल्पाद्भूयोयदावैचेतयतेथसंकल्पयतेथमनस्यत्यथ
वाचमीरयतितामुनाम्नीरयतिनाम्निमंत्राएकंभवंति
मंत्रेषुकर्माणितानिहवाएतानिचित्तैकायनानिचित्तात्म
निचित्तेप्रतिष्ठितानितस्माद्यद्यपिबहुविदचित्तोभवति
नायमस्तीत्येवैनमाहुर्यदयंवेदयद्वाअयंविद्वान्ने
त्थमचित्तःस्यादित्यथयद्यल्पविच्चित्तवान्भवतितस्माए

Takshashila Project

Takshashila Project

वोतच्छुश्रूषंते चित्तं ह्येवैषामेकायनं चित्तमात्मा चित्तं प्रति।
ष्ठा चित्तमुपास्स्वेति स यश्चित्तं ब्रह्मेत्युपास्ते चित्तान्वै स लोका
न्ध्रुवान्ध्रुवः प्रतिष्ठितान्प्रतिष्ठितोऽव्यथमानानव्यथमा।
नोऽभिसिध्यति यावच्चित्तस्य गतं तत्रास्य यथाकामचारो भ
वति यश्चित्तं ब्रह्मेत्युपास्तेऽस्ति भगवश्चित्ताद्भूय इति चित्ता
द्वाव भूयोऽस्तीति तन्मे भगवान्ब्रवीत्विति ५ ध्यानं वाव
चित्ताद्भूयो ध्यायतीव पृथिवी ध्यायतीवान्तरिक्षं ध्यायती ११५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वद्यौर्ध्यायंतीवापोध्यायंतीवपर्वताध्यायंतीवदेवमनु-
ष्यास्तस्माद्यइहमनुष्याणांमहत्तांप्राप्नुवंतिध्यानापाद
ांशाइवैवतेभवंत्यथयेल्पाःकलहिनःपिशुनाउपापादि
नस्तेथयेप्रभवोध्यानापादांशाइवतेभवंतिध्यानमुपा
स्स्वेतिसयोध्यानंब्रह्मेत्युपास्तेयावद्ध्यानस्यगतंतत्रास्ययथा-
कामचारोभवतियोध्यानंब्रह्मेत्युपास्तेस्तिभगवोध्याना
द्भूयइतिध्यानाद्वावभूयोस्तीतितन्मेभगवान्ब्रवीत्विति ६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

विज्ञानंवावध्यानाद्भूयोविज्ञानेनवाऋग्वेदंविजानाति
यजुर्वेदं॰सामवेदमाथर्वणंचतुर्थमितिहासपुराणं
पंचमंवेदनांवेदंपित्र्यं॰राशिंदैवंनिधिंवाकोवाक्यमे
कायनंदेवविद्यांब्रह्मविद्यांभूतविद्यांक्षत्रविद्यांनक्ष
त्रविद्यां॰सर्पदेवजनविद्यांदिवंचपृथिवींचवायुं॰
चाकाशंचापश्चतेजश्चदेवां॰श्चमनुष्यां॰श्चपशूं॰श्च
वयां॰सिचतृणवनस्पतीञ्छ्वापदान्याकीटपतंगमपि २२५

पीलकंधर्मंचाधर्मंचसत्यंचानृतंचसाधुचासाधुचहृद
यज्ञंचाहृदयज्ञंचान्नंचरसंचेमंचलोकममुंचविज्ञा
नेनैवविजानातिविज्ञानमुपास्स्वेतिसयोविज्ञानंब्रह्मेत्यु
पास्तेविज्ञानवतोवैसलोकाञ्ज्ञानवतोऽभिसिध्यतियावा
द्विज्ञानस्यगतंतत्रास्ययथाकामचारोभवतियोविज्ञा
नंब्रह्मेत्युपास्तेऽस्तिभगवःविज्ञानाद्भूयइतिविज्ञाना
द्वावभूयोऽस्तीतितन्मेभगवान्ब्रवीत्विति ७ बलंवाव

Takshashila Project

विज्ञानाद्भूयोपिहश्शतंविज्ञानवतामेकोबलवानाकं
पयतेसयदाबलीभवत्यथोत्थाताभवत्युत्तिष्ठन्परिच
रिताभवतिपरिचरन्नुपसत्ताभवत्युपसीदन्द्रष्टाभवतिश्रो
ताभवतिमंताभवतिबोद्धाभवतिकर्त्ताभवतिविज्ञाताभ
वतिबलेनवैपृथिवीतिष्ठतिबलेनांतरिक्षंबलेनद्यौर्ब
लेनपर्वताबलेनदेवमनुष्याबलेनपशवश्चवयांसि
चतृणवनस्पतयःश्वापदान्याकीटपतंगपिपीलकंब ११६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

बलेनलोकस्तिष्ठतिबलमुपास्स्वेतिसयोबलंब्रह्मेत्यु
पास्तेयावद्बलस्यगतंतत्रास्ययथाकामचारोभवतियो
बलंब्रह्मेत्युपास्तेस्तिभगवोबलाद्भूयइतिबलाद्वाव
भूयोस्तीतितन्मेभगवान्ब्रवीत्विति ८ अन्नंवावब
लाद्भूयस्तस्माद्यद्यपिदशरात्रीर्नाश्नीयाद्यद्युहजीवे
दथवाद्रष्टाऽश्रोतामंताबोधाकर्त्ताविज्ञाताभवत्य
थान्नस्यायेद्रष्टाभवतिश्रोताभवतिमंताभवतिबो

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

त्ता भवति कर्त्ता भवति विज्ञाता भवत्यन्नमुपास्वेति स योन्नं
ब्रह्मेत्युपास्तेन्नवतो वै स लोकान्पानवतोभिसिध्यति या
व— —स्य गतं तत्रास्य यथाकामचारो भवति यो न्नं ब्रह्मे
त्युपास्तेस्ति भगवोन्नाद्भूय इत्यद्भ्यो वाव भूयोस्तीति तन्मे
भगवान्ब्रवीत्विति २ आपो वावान्नाद्भूयस्तस्माद्यदा
सुवृष्टिर्न भवति व्याधीयंते प्राणा अन्नं कनीयो भविष्यती
त्यथ यदा सुवृष्टिर्भवत्यानंदिनः प्राणा भवंत्यन्नं बहु भविष्यति ११७
प्प

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

त्स्यापएवेमामूर्त्तायेयंपृथिवीयदंतरिक्षंयद्द्यौर्यत्पर्वता
यद्देवमनुष्यायत्पशवश्चवयांसिचतृणवनस्पतयःश्वा
पदान्याकीटपतंगपिपीलकमापएवेमामूर्त्ताअपउपा
स्वेतिसयोपोब्रह्मेत्युपास्तआप्नोतिसर्वान्कामांस्तृप्ति
मान्भवतियावदपांगतंतत्रास्ययथाकामचारोभवतियो
पोब्रह्मेत्युपास्तेस्तिभगवोद्भ्योभूयइत्यद्भ्योवावभूयो
स्तीतितन्मेभगवान्ब्रवीत्विति १० तेजोवावाद्भ्योभूय

Takshashila Project

त्तवाएतद्वायुमारुह्याकाशमभिनिपतितंदाक्षिर्निशोचविनित्तपतिवर्षिष्यतिवाइतितेजएवतत्पूर्वंदर्शयित्वाकृष्टसजातंतदेतद्दृष्टाभिस्वनितस्वीभिरस्वविद्युक्ताफिराहदाश्वरंतितस्मादाहुर्बिद्योततस्तनयतिवर्षिष्यतिवाइतितेजएवतत्पूर्वंदर्शयित्वाद्भ्यःसृजतेतेजउपास्वेन्निमयस्तेजोत्रत्वाक्तेजस्वीवैसतेजस्वतोलोकान्भास्वतोपहततमस्कानभिसिध्यतियावत्तेजसोगतंतत्रास्ययथाकामचा ११८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

रोभवतियस्तेजोब्रह्मेत्युपास्तेस्तिभगवस्तेजसोभूयइति
तेजसोवावभूयोस्तीतितन्मेभगवान्ब्रवीत्विति ११ आ
काशोवावतेजसोभूयानाकाशेवैसूर्याचंद्रमसावुभौवि
द्युन्नक्षत्राण्यग्निराकाशेनाह्वयत्याकाशेनशृणोत्याका
शेनप्रतिशृणोत्याकाशेरमतआकाशेनरमतआकाशेजा
यतआकाशमभिजायतआकाशंब्रह्मेत्युपास्तेसयआका
शंब्रह्मेत्युपास्तआकाशवतोवैसलोकान्प्रकाशवतोसं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

बाधानुरुणायवतोनिसिध्यतियावदाकाशाद्भूयइत्याका
शाद्वावभूयोस्तीतितन्मेभगवान्ब्रवीत्विति १२ स्मरोवा
ऽआकाशाद्भूयस्तस्माद्यद्यपिबहवआसीरन्नस्मरंतोनैव
तेकंचनशृणुयुर्नमन्वीरन्नविजानीरन्यदावावतेस्म
रेयुरथशृणुयुरथमन्वीरन्नथविजानीरंस्मरेणवैपु
त्रान्विजानातिस्मरेणपशूंस्मरमुपास्स्वेतियःस्मरंब्रह्मे
त्युपास्तेस्तिभगवःस्मराद्भूयइतिस्मराद्वावभूयोस्तीति ११२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तन्मेभगवान्ब्रवीत्विति १३ आशावावस्मराद्भूयस्याशे
द्धोवैस्मरोमंत्रानधीतेकर्माणिकुरुतेपुत्रांश्चपशूंश्चे
च्छतइमंचलोकममुंचेच्छतआशामुपास्स्वेतिसयआशां
ब्रह्मेत्युपास्तआशयास्यसर्वेकामाःसमृध्यंत्यमोघाहा
स्याशिषोभवंतियावदाशायागतंतत्रास्ययथाकामचा
रोभवतियआशांब्रह्मेत्युपास्तेऽस्तिभगवआशायाभूय
इत्याशायावावभूयोऽस्तीतितन्मेभगवान्ब्रवीत्विति १४

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

प्राणोवाआशायाभूयान्यथावाअरानाभौसमर्पिताएवमा
स्मिन्प्राणेसर्वंसमर्पितंप्राणःप्राणेनयातिप्राणःप्राणंद
दातिप्राणायददातिप्राणोहपिताप्राणोमाताप्राणोभ्रा
तरंवास्वसारंवाचार्यंवाब्राह्मणंवाकिंचिद्भृशमिवप्रत्या
हधिक्त्वास्त्वित्येवैनमाहुःपितृहावैत्वमसिमातृहावैत्व
मसिभ्रातृहावैत्वमसिस्वसृहावैत्वमसिआचार्यहावैत्व
मसिब्राह्मणहावैत्वमसीत्यथयद्यप्येनानुत्क्रांतप्राणं १२०

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

शूलेन समासंव्यतिषंदहेन्नैवैनंब्रूयुःपितृहासीतिन
मातृहासीतिनभ्रातृहासीतिनस्वसृहासीतिनाचार्य
हासीतिनब्राह्मणहासीतिप्राणोह्येवैतानिसर्वाणिभ
वतिसवाएषएवंपश्यन्नेवंमन्वानएवंविजानन्नतिवादी
भवतितंचेद्ब्रूयुरतिवाद्यसीत्यतिवाद्यस्मीतिब्रूयान्ना
पह्नुवीत १५ एषतुवाअतिवदतियःसत्येनातिवदा
तिसोहंभगवःसत्येनातिवदानीतिसत्यंत्वेवविजिज्ञा

Digitized by Vaidika Samshodhana Trust, New Delhi

Takshashila Project

मितव्यसितव्यमितिसत्यंभगवोविजिज्ञासइति १६ यदावै
विजानात्यथसत्यंवदतिनाविजानन्सत्यंवदतिविजानन्ने
न्नेवसत्यंवदतिविज्ञानंत्वेवविजिज्ञासितव्यमितिवि
ज्ञानंभगवोविजिज्ञासइति १७ यदावैमनुतेथविज्ञा
नातिनामत्वाविज्ञानातिमत्वैवविजानातिमतिस्त्वेववि
जिज्ञासितव्येतिमतिंभगवोविजिज्ञासइति १८ यदावैश्र
द्दधात्यथमनुतेनाश्रद्दधन्मनुतेश्रद्दधदेवमनुतेश्रद्धात्वे १२१

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वविजिज्ञासितव्येतिश्रद्धांभगवोविजिज्ञासइति १९ य
दावैनिस्तिष्ठत्यथश्रद्दधातिनानिस्तिष्ठंछ्रद्दधातिनिस्ति
ष्ठन्नेवश्रद्द। तिनिष्ठात्वेवविजिज्ञासितव्येतिनिष्ठांभग
वोविजिज्ञासइति २० यदावैकरोत्यथनिस्तिष्ठतिना
कृत्वानिस्तिष्ठतिकृत्वैवनिस्तिष्ठतिकृतिस्त्वेवविजिज्ञा
सितव्येतिकृतिंभगवोविजिज्ञासइति २१ यदावैसुखंल
भतेथकरोतिनासुखंलब्ध्वाकरोतिसुखमेवलब्ध्वाकरो

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तिसुखंमेवलब्ध्व त्वेवविजिज्ञासितव्यमितिसुखंभगवो
विजिज्ञासइति २२ योवैभूमातत्सुखंनाल्पेसुखमस्तिभूमै
वसुखंभूमात्वेवविजिज्ञासितव्यइतिभूमानंभगवोविजि
ज्ञासइति २३ यत्रनान्यत्पश्यतिनान्यच्छृणोतिनान्यद्वि
जानातिसभूमाथयत्रान्यत्पश्यत्यन्यच्छृणोत्यन्यद्विजा
नातितदल्पंयोवैभूमातदमृतमथयदल्पंतन्मर्त्यंसभ
गवःकस्मिन्प्रतिष्ठितइतिस्वेमहिम्नियदिवानमहिम्नी २४

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

तिगोअश्वमिहमहिमेत्याचक्षतेहस्तिहिरण्यंदासभार्यं
क्षेत्राण्यायतनानीतिनाहमेवंब्रवीमिब्रवीमितिहहो
वाचान्योह्यन्यस्मिन्प्रतिष्ठित इति २४ सएवाधस्तात्स
उपरिष्टात्सपश्चात्सपुरस्तात्सदक्षिणतःसउत्तरतःसए
वेदंसर्वमित्यथातोहंकारादेशएवाहमेवाधस्तादह
मुपरिष्टादहंपश्चादहंपुरस्तादहंदक्षिणतोहमुत्तरतोह
मेवेदंसर्वमित्यथातआत्मादेशएवात्मैवाधस्तादात्मो

Digitized by Vardhā Bharati Sudarma Trust, Maujpur, New Delhi

Takshashila Project

परिष्टादात्मा पश्चादात्मा पुरस्तादात्मा दक्षिणत आत्मोत्तरत
आत्मैवेदꣳ सर्वमिति स वा एष एवं पश्यन्नेवं मन्वान एवं वि
जानन्नात्मरतिरात्मक्रीड आत्ममिथुन आत्मानंदः स स्वराड्
भवति तस्य सर्वेषु लोकेषु कामचारो भवत्यथ येन्यथातो वि
दुरन्यराजानस्ते क्षय्यलोका भवंति तेषाꣳ सर्वेषु लोकेषु काम
चारो भवति २५ तस्य ह वा एतस्यैवं पश्यत एवं मन्वानस्यैवं विजानत आ तमो
त्मतः प्राण आत्मत आशात्मतः स्मर आत्मत आकाश १२३

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

३१

त्मात्मतस्तेजआत्मतआपआत्मतआविर्भावतिरोभावा
त्मनोन्नमात्मतोबलमात्मतोविज्ञानमात्मतोध्यानमा॰
त्मतश्चित्तमात्मतःसंकल्पआत्मतोमनआत्मतोवागात्म॰
तोनामात्मतोमंत्राआत्मतःकर्माण्यात्मतएवेदंसर्व
मितितदेषश्लोकोनपश्योमृत्युंपश्यतिनरोगंनोतदुःखता
ंसर्वंहपश्यःपश्यतिसर्वमाप्नोतिसर्वशः——सएकधा॰
भवतित्रिधाभवतिपंचधासप्तधानवधाचैवपुनश्चैक

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

दन्नास्म — — तं — दश्चावैकश्चसहस्राणिचविं॰शतिराहार
शुद्धौसत्वशुद्धिःसत्वशुद्धौध्रुवास्मृतिःस्मृतिलंभेसर्वग्रंथी
नांविप्रमोक्षस्तस्मैमृदितकषायायतमसस्पारंदर्शयतिभ
गवान्सनत्कुमारस्तं॰स्कंदइत्याचक्षतेतं॰स्कंदइत्याचक्षते
॥२६॥ इतिनवमःप्रपाठकःसमाप्तः ॥ छ ॥ अथयदिदम।
स्मिन्ब्रह्मपुरेदहरंपुंडरीकंवेश्मदहरोस्मिन्नंतराकाश
स्तस्मिन्यदंतस्तदन्वेष्टव्यंतद्वावविजिज्ञासितव्यमितितंचे १२५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ब्रूयुर्यदिदमस्मिन्ब्रह्मपुरे दहरं पुंडरीकं वेश्म दहरोस्मिन्नं
तराकाशः किं तदत्र विद्यते यदन्वेष्टव्यं यद्वाव विजिज्ञासि
तव्यमिति स ब्रूयाद्यावान्वा अयमाकाशस्तावानेषोंतर्हृद
य आकाश उभे अस्मिन्द्यावापृथिवी अंतरेव समाहिते उ
भावग्निश्च वायुश्च सूर्याचंद्रमसावुभौ विद्युन्नक्षत्राणि य
च्चास्येहास्ति यच्च नास्ति सर्वं तदस्मिन्समाहितमिति तं चेद्ब्रू
युरस्मिंश्चेदिदं ब्रह्मपुरं सर्वं समाहितं सर्वाणि च भू

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तानि सर्वे च कामा यदेनज्जरा ग्ना — । — — ८ सते वा किंततोति
शिष्यत इति स ब्रूयान्नास्य जरयैतज्जीर्यति न वधेनास्य ह
न्यत एतत्सत्यं ब्रह्मपुरमस्मिन्कामाः समाहिता एष आत्मा
हतपाप्मा विजरो विमृत्युर्विशोको विजिघत्सो पिपासः सत्य
कामः सत्यसंकल्पो यथा ह्येवेह प्रजा अन्वाविशंति यथा
नुशासनं यं यमंतमभिकामा भवंति यं जनपदं यं क्षेत्रभागं
तं तमेवोपजीवंति तद्यथेह कर्मजितो लोकः क्षीयत एवा २५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

मेवामुत्रपुण्यजितोलोकःक्षीयतेतद्यइहात्मानमननुवि
द्यव्रजंत्येतांश्चसत्यान्कामांस्तेषांसर्वेषुलोके
षुकामचारोभवत्यथयइहात्मानमनुविद्यव्रजंत्येतांश्च
सत्यान्कामांस्तेषांसर्वेषुलोकेषुकामचारोभव
ति १ सयदिपितृलोककामोभवतिसंकल्पादेवास्यपि
तरःसमुत्तिष्ठंतितेनपितृलोकेनसंपन्नोमहीयतेअथय
दिमातृलोककामोभवतिसंकल्पादेवास्यमातरःसमुत्ति

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ष्टंतितेनमातृलोकेनसंपन्नोमहीयतेथयदिभ्रातृलोक
कामोभवतिसंकल्पादेवास्यभ्रातरःसमुत्तिष्ठंतितेनभ्रात
लोकेनसंपन्नोमहीयतेथयदिस्वसृलोककामोभवतिसं
कल्पादेवास्यस्वसारःसमुत्तिष्ठंतितेनस्वसृलोकेनसंप
न्नोमहीयतेथयदिसखिलोककामोभवतिसंकल्पादे
वास्यसखायःसमुत्तिष्ठंतितेनसखिलोकेनसंपन्नो
महीयतेथयदिगंधमाल्यलोककामोभवतिसंकल्पादे १२६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वास्यगंधमाल्येसमुत्तिष्टतस्तेनगंधमाल्यलोकेनसंपन्नो
महीयतेथयद्यन्नपानलोककामोभवतिसंकल्पादेवा।
स्यान्नपानेसमुत्तिष्टतस्तेनान्नपानलोकेनसंपन्नोमहीय
तेथयदिगीतवादित्रलोककामोभवतिसंकल्पादेवास्य
गीतवादित्रेसमुत्तिष्ठतस्तेनगीतवादित्रलोकेनसंपन्नो
महीयतेथयदिस्त्रीलोककामोभवतिसंकल्पादेवा
स्यस्त्रियःसमुत्तिष्टंतितेनस्त्रीलोकेनसंपन्नोमहीयतेयं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

यमंतमभिकामोभवतियंकामंकामयतेसोस्यसंकल्पादेव
समुत्तिष्ठतितेनसंपन्नोमहीयते २ तइमेसत्याःकामाअ
नृतापिधानास्तेषाꣳसत्यानाꣳसतामनृतमपिधानंयोयोह्य
स्येतःप्रैतितमिहदर्शनायलभतेअथयेचास्येहजीवाये
चप्रेतायच्चान्यदिच्छन्नलभतेसर्वंतदत्रगत्वाविंदतेत्रह्या
स्येतेसत्याःकामाअनृतापिधानास्तद्यथापिहिरण्यनिधिंनिहितमक्षे
त्रज्ञाउपर्युपरिसंचरंतोनविंदेयुरेवमेवेमाःसर्वाःप्रजाअ १२७

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

हरहर्गछंतएतंब्रह्मलोकंनविंदंत्यनृतेनहिप्रत्यूढाःसवा
एषआत्माहृदितस्यैतदेवनिरुक्तंहृद्ययमितितस्माद्धृ
दयमहरहर्वाएवंवित्स्वर्गंलोकमेत्यथयएषसंप्रसादोस्मा
छरी — तत्समुत्थायपरंज्योतिरुपसंपद्यस्वेनरूपेणाभिनि
ष्पद्यतएषआत्मेतिहोवाचैतदमृतमभयमेतद्ब्रह्मेतितस्य
हवाएतस्यब्रह्मणोनामसत्यमितितानिहवाएतानित्री
ण्यक्षराणिसतीयमितितद्यत्सत्तदमृतमथयत्तितन्मर्त्य

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

मथयद्यंतेनोभेयच्छतियदनेनोभेयच्छतितस्माद्यमहरह
रहर्वाएवंवित्स्वर्गंलोकमेति ३ अथयआत्मासंसेतुर्वि
धृतिरेषांलोकानामसंभेदायनैतंसेतुमहोरात्रेतरतोन
जरानमृत्युर्नशोकोनसुकृतंनदुष्कृतंसर्वेपाप्मानोतो
निवर्त्तंतेपहतपाप्माह्येषब्रह्मलोकस्तस्माद्वाएतंसेतुं
तीर्त्वांधःसन्ननंधोभवतिविद्धःसन्नविद्धोभवत्युपतापी
सन्ननुपतापीभवतितस्माद्वाएतंसेतुंतीर्त्वापिनक्तम १२८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

हरेवाभिनिष्पद्यते सकृद्विभातो ह्येवैष ब्रह्मलोकस्तद्य ए
वैतं ब्रह्मलोकं ब्रह्मचर्येणानुविंदंति तेषामेवैष ब्रह्मलो
कस्तेषां सर्वेषु लोकेषु कामचारो भवति ४ अथ यद्य
ज्ञ इत्याचक्षते ब्रह्मचर्यमेव तद्ब्रह्मचर्येण ह्येव यो ज्ञाता
तं विंदतेऽथ यदिष्टमित्याचक्षते ब्रह्मचर्यमेव तद्ब्र— च
र्येण ह्येवात्मानमनुविंदतेऽथ यत्सत्त्रायणमित्याचक्ष
ते ब्रह्मचर्यमेव तद्ब्रह्मचर्येण ह्येव सत आत्मनस्त्राणं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

विंदतेथयन्मौनमित्याचक्षतेब्रह्मचर्यमेतद्ब्रह्मचर्येणह्येवा
त्मानमनुविद्यमनुतेथयदनाशकायनमित्याचक्षतेब्रह्म
चर्यमेवतदेषह्यात्मा न नश्यतियंब्रह्मचर्येणानुविंदतेथय
दरण्यायनमित्याचक्षतेब्रह्मचर्यमेवतदरश्चहवैण्यश्चा।
र्णवौब्रह्मलोकेतृतीयस्यामितोदिवितदैरंमदीयंसरस्त
दश्वत्थःसोमसवनस्तदपराजितापूर्ब्रह्मणःप्रभुविमितं
हिरण्मयंतद्यएवैतावरंचण्यंचार्णवौब्रह्मलोकेब्रह्मचा १२८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

र्णवौ ब्रह्मलोके ब्रह्मचर्येणानुविंदंति तेषामेवैष ब्रह्म
लोकस्तेषां सर्वेषु लोकेषु कामचारो भवति ५ अथ या
एता हृदयस्य नाड्यस्ताः पिंगत्तैल एष शुक्ल एष नील ए
ष पीत एष लोहितस्तद्यथा महापथ आतत उभौ ग्रामौ गच्छ
तीमं चामुं चैवमेवैता आदित्यस्य रश्मय उभौ लोकौ गच्छंती
मं चामुं चामुष्मादादित्यात्प्रतायंते ता आसु नाडीषु सृप्ता आ
भ्यो नाडीभ्यः प्रतायंते तेमुष्मिन्नादित्ये सृप्तास्तद्यत्रैतत्सु

Takshashila Project

प्तःसमस्तःसंप्रसन्नःस्वप्नंनविजानात्यासुतदानाडीषुसृप्तो
भवतितंनकश्चनपाप्मास्पृशतितेजसाहितदासंपन्नोभ
वत्यथयत्रैतदबलिमानंनीतोभवतितमभितआसीनाआहु
र्जानासिमांजानासिमामितिसयावदस्माच्छरीरादनुत्क्रां
तोभवतितावज्जानात्यथयत्रैतदस्माच्छरीरादुत्क्रामत्य
थैतैरेवरश्मिभिरूर्ध्वमाक्रमतेसओमितिवाहोद्वामी
यतेसयावत्क्षिप्येन्मनस्तावदादित्यंगच्छत्येतद्वैखलुलो १३०

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

कद्वारंविदुषीप्रपदनंनिरोधोऽविदुषांतदेषश्लोकःशतंचै
काचहृदयस्यनाड्यस्तासांमूर्द्धानमभिनिःसृतैकातयोर्द्ध
मायन्नमृतत्वमेतिविष्वङ्ङन्याउत्क्रमणेभवंत्युत्क्रमणेभवं
ति ६ यात्मापहतपाप्माविजरोविमृत्युर्विशोकोविजि
घत्सोऽपिपासःसत्यकामःसत्यसंकल्पःसोऽन्वेष्टव्यःसवि
जिज्ञासितव्यःससर्वांश्चलोकानाप्नोतिसर्वांश्चका
मान्यस्तमात्मानमनुविद्यविजानातीतिहप्रजापतिरुवाच

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तदुभयेदेवासुराअनुबुबुधिरेतेहोचुर्हंततमात्मानमा
न्विछामोयमात्मानमन्विष्यसर्वांश्चलोकानाप्नोतिस
र्वांश्चकामानितींद्रोहैवदेवानामभिप्रवव्राजविरोचनो
सुराणांतौहासंविदानावेवसमित्पाणीप्रजापतिसकाश
माजग्मतुस्तौहद्वात्रिंशतंवर्षाणिब्रह्मचर्यमूषतुस्तौह
प्रजापतिरुवाचकिमिछंतावदास्तमितितौहोचतुर्य
आत्मापहतपाप्माविजरोविमृत्युर्विशोकोविजिघत्सो ६१

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

पिपासः सत्यकामः सत्यसंकल्पः सोन्वेष्टव्यः स विजिज्ञा
सितव्यः स सर्वांश्च लोकानाप्नोति सर्वांश्च कामान्यस्त।
मात्मानमनुविद्य विजानातीति भगवतो वचो वेदयंते तम
छंतावचास्तमिति तो ह प्रजापतिरुवाच य एषोक्षिणि पु
रुषो दृश्यत एष आत्मेति होवाचैतदमृतमभयमेतद्ब्रह्मे
त्यथ योयं भगवोप्सु परिख्यायते यश्चायमादर्शे कतम
एष इत्येष उ एवैषु सर्वेष्वेतेषु परिख्यायत इति होवाच

Digitized by Vadika Bharata/Supama Trust, Maujpur, New Delhi

७ उदशराव आत्मानमवेक्ष्य यदात्मनो न विजानीथस्त
न्मे प्रब्रूतमिति तौ होदशरावेऽवेक्षांचक्राते तौ ह प्रजाप
तिरुवाच किं पश्यथ इति तौ होचतुः सर्वमेवेदमावां भ
गव आत्मानं पश्याव आ लोमभ्य आ नखेभ्यः प्रतिरूपमि
ति तौ ह प्रजापतिरुवाच साध्वलंकृतौ सुवसनौ परिष्कृ
तौ भूत्वोदशरावेऽवेक्षेथामिति तौ ह साध्वलंकृतौ सुव
सनौ परिष्कृतौ भूत्वोदशरावेऽवेक्षांचक्राते तौ ह प्र १३२

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

जापतिरुवाचकिंपश्यथइतितौहोचतुर्यथैवेदमावांभ
गवःसाध्वलंकृतौसुवसनौपरिष्कृतौस्वएवमेवेमौभ
गवःसाध्वलंकृतौसुवसनौपरिष्कृतावितिएषआत्मेति
होवाचैतदमृतमभयमेतद्ब्रह्मेतितौहशांतहृदयौप्र
वव्रजतुस्तौहान्वीक्ष्यप्रजापतिरुवाचानुपलभ्यात्मा
नमननुविद्यव्रजतोयतरएतदुपनिषदोभविष्यंति
देवावासुरावातेपराभविष्यंतीतिसहशांतहृदयए

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वविरोचनोसुरांजगामतेभ्योहैतामुपनिषदंप्रोवाचात्मै
वेहमहय्यआत्मापरिचर्यआत्मानमेवेहमहयन्नात्मानं
परिचरन्नुभौलोकाववाप्नोतीमंचामुंचेतितस्मादप्यद्ये
हाददानमश्रद्दधानमयजमानमाहुरासुरोबतेत्यसुराणां
ंह्येषोपनिषत्प्रेतस्यशरीरंभिक्षयावसनेनालंकारेणे
तिसंस्कुर्वन्त्येतेनह्यमुंलोकंजेष्यंतोमन्यंते ८ अथहे
न्द्रोप्राप्यैवदेवानेतद्भयंददर्शयथैवखल्वयमस्मिं १३३

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

रीरे साध्वलंकृते साध्वलंकृतो भवति सुवसने सुवसनः प
रिष्कृते परिष्कृत एवमेवायमस्मिन्नंधेऽधो भवति स्रामे स्रा
मः परिवृक्णे परिवृक्णोऽस्यैव शरीरस्य नाशमन्वेष नश्य
तिनाहमत्र भोग्यं पश्यामीति समित्पाणिः पुनरेयाय त
ं ह प्रजापतिरुवाच मघवन्यच्छांतहृदयः प्राव्राजीः
सार्द्धं विरोचनेन किमिच्छन्पुनरागम इति स होवाच यथै
व खल्वयं भगवोऽस्मिंछरीरे साध्वलंकृते साध्वलंकृ

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

तोभवतिसुवसनेसुवसनःपरिष्कृतेपरिष्कृतएवमेवा
यमस्मिन्नंधेंधोभवतिस्रामेस्रामःपरिवृक्णेपरिवृक्णोस्यै
वशरीरस्यनाशमन्वेषनश्यतिनाहमत्रभोग्यंपश्यामीत्ये
वमेवैषमघवन्निति होवाचैतंत्वेवतेभूयोनुव्याख्यास्या
मिवसापराणिद्वात्रिंशतंवर्षाणीतिसहापराणिद्वा
त्रिंशतंवर्षाण्युवासतस्मैहोवाच २ यएषस्वप्नेम
हीयमानश्चरत्येषआत्मेतिहोवाचैतदमृतमभयमेत २३५

ब्रह्मेतिसहशान्तहृदयःप्रवव्राजसहाप्राप्यैवदेवा
नेतद्भयंददर्शतद्यद्यपीदꣳशरीरमंधंभवत्यनंधः
सभवतियदिस्राममस्रामोनैवैषोस्यदोषेणदुष्यतिनवधे
नास्यहन्यतेनास्यस्राम्येणस्रामोघ्नंतित्वेवैनंविच्छादयं
तीवाप्रियवेत्तेवभवत्यपिरोदितीवनाहमत्रभोग्यंपश्या
मीतिससमित्पाणिःपुनरेयायतꣳहप्रजापतिरुवा
चमघवन्यच्छान्तहृदयःप्राव्राजीःकिमिच्छन्पुनराग

Takshashila Project
Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maulpur, New Delhi

Takshashila Project

मइतिसहोवाचतद्यद्यपीदंभगवःशरीरमंधंभवत्यनंधः
सभवतियदिस्राममस्रामोनैवैषोस्यदोषेणदुष्य
तिनवधेनास्यहन्यतेनास्यस्राम्येणस्रामोघ्नंतित्वेवै
नंविछादयंतीवाप्रियवेत्तेवभवत्यपिरोदितीवनाह
मत्रभोग्यंपश्यंपश्यामीत्येवमेवैषमघवन्नितिहोवा
चैतंत्वेवतेभूयोनुव्याख्यास्यामिवसापराणिद्वात्रिं
शतंवर्षाणीतिसहापराणिद्वात्रिंशतंवर्षाण्युवास १३५

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

तस्मैहोवाच १० तद्यत्रैतत्सुप्तःसमस्तःसंप्रसन्नःस्वप्नंन
विजानात्येषआत्मेतिहोवाचैतदमृतमभयमेतद्ब्रह्मेति
सहशांतहृदयःप्रवव्राजसहाप्राप्यैवदेवानेतद्भयंद
दर्शनाहखल्वयमेवंसंप्रत्यात्मानंजानात्ययमहमस्
मीतिनोएवेमानिभूतानिविनाशमेवापीतोभवति
नाहमत्रभोग्यंपश्यामीतिससमित्पाणिःपुनरेयाय
तंहप्रजापतिरुवाचमघवन्यच्छांतहृदयःप्राव्रा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

जीःकिमिच्छन्पुनरागमइतिसहोवाचनाहखल्वयंभ
गवएवंसंप्रत्यात्मानंजानात्ययमहमस्मीतिनोएवेमानिभू
तानिविनाशमेवापीतोभवतिनाहमत्रभोग्यंपश्यामी
त्येवमेवैषमघवन्नितिहोवाचैतंत्वेवतेभूयोनुव्याख्या
स्यामिनोएवान्यत्रैतस्माद्वसापराणिपंचवर्षाणीति
सहापराणिपंचवर्षाण्युवासतान्येकशतंसंपेदुः
रेतत्तद्यदाहुरेकशतंहवैवर्षाणिमघवान्प्रजापतौब्र १३६

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ब्रह्मचर्यमुवासतस्मैहोवाच ११ मघवन्मर्त्यंवा इदं
शरीरमात्तंमृत्युनातदस्यामृतस्याशरीरस्यात्मनोधि
ष्ठानमात्तोवैसशरीरंप्रियाप्रियाभ्यांनवैसशरीरस्य
सतःप्रियाप्रिययोरपहतिरस्त्यशरीरंवावसंतंनप्रियाप्रि
येस्पृ — तोशरीरोवायुरभ्रंविद्युत्स्तनयित्नुरशरीराण्ये
तानितद्यथैतान्यमुष्मादाकाशात्समुत्थायपरंज्योति
रुपसंपद्यस्वेनस्वेनरूपेणाभिनिष्पद्यंतएवमेवैषसं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

सादोस्माछरीरात्समुत्थायपरंज्योतिरुपसंपद्यस्वेनरू
पेणाभिनिष्पद्यतेसउत्तमपुरुषःसतत्रपर्येतिजक्षत्क्रीडं
न्नममाणःस्त्रीभिर्वायानैर्वाज्ञातिभिर्वानोपजनंस्मर
न्निदंशरीरंसयथाप्रयोग्यआचरणेयुक्तएवमेवाय
मस्मिंछरीरेप्राणोयुक्तोथयत्रैतदाकाशमनुविषण्णंचक्षुः
सचाक्षुषःपुरुषोदर्शनायचक्षुरथयोवेदेदंजिघ्रा
णीतिसआत्मागंधायघ्राणमथयोवेदेदमभिव्याहृ १३७

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ह्राणीतिसआत्मागन्धायघ्राणमथयोवेदेदंशृण्वा
नीतिसआत्माश्रवणायश्रोत्रमथयोवेदेदंमन्वानीतिस
आत्मामनोस्यदैवंचक्षुःसवाएषएतेनदैवेनचक्षुषा
मनसैतान्कामान्पश्यन्रमतेयएतेब्रह्मलोकेतंवा
एतंदेवाआत्मानमुपासतेतस्मात्तेषांसर्वेचलोका
आत्ताःसर्वेचकामाःससर्वांश्चलोकानाप्नोतिसर्वा
ंश्चकामान्यस्तमात्मानमनुविद्यविजानातीतिहप्र

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

जापतिरुवाच प्रजापतिरुवाच १२ श्यामाच्छबलंप्रप
द्येशबलाच्छ्यामंप्रपद्येश्वइवरोमाणिविधूयपापंचंद्रइव
राहोर्मुखात्प्रमुच्यधूत्वाशरीरमकृतंकृतात्माब्रह्मलो
कमभिसंभवामीत्यभिसंभवामीति १३ आकाशोवैना
मनामरूपयोर्निर्वहितातेयदंतरातद्ब्रह्मतदमृतंसआ
आत्माप्रजापतेःसभांवेश्मप्रपद्येयशोहंभवामिब्रा
ह्मणानांयशोराज्ञांयशोविशांयशोहमनुप्रापत्सिसहा १३८

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

हंयशासांयशाःश्येतमदत्कमदत्कं॰श्येतंलिंदुमाभि
गांलिंदुमाभिगां १४ तद्धैतद्ब्रह्माप्रजापतयउवाचप्र
जापतिर्मनवेमनुःप्रजाभ्यःआचार्यकुलाद्वेदमधीय
यथाविधानंगुरोःकर्मातिशेषेणाभिसमावृत्यकुटुं
बेशुचौदेशेस्वाध्यायमधीयानोधा॰र्मिकान्विदधदा
त्मनिसर्वेंद्रियाणिसंप्रतिष्ठाप्याहिंसन्सर्वभूतान्य।
न्यत्रतीर्थेभ्यःसखल्वेवंवर्त्तयन्यावदायुषंब्रह्मलो

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

कमतिसंपद्यतेनचपुनरावर्त्तते १५ इतिदशमःप्रपा
ठकःसमाप्तः॥ छांदोग्योपनिषद्ब्राह्मणंसमाप्तं॥
संमत॥१८७१॥वर्षेशाके १७३६॥वर्षेभाद्रपद
मासे [illegible] दिपंचमीवारशनिश्चर॥इदंपुस्तकंत्वा
डीदयानाथपठनार्थंलेखकपाठकचीरंजीवीर
स्तु॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.